

# Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

**VALORIFICAREA  
INTEGRALĂ A  
RESURSELOR  
ECONOMICE**

Biblioteca Jud. Huned. Bevs  
SALA DE LECTURA

499856

**CERINȚĂ  
A  
REALIZĂRII  
EXEMPLARE  
A PLANULUI**

Expresie a stimei și sentimentelor de dragoste ale întregului popor  
față de conducătorul partidului și statului nostru

## SĂRBĂTORIREA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU CU PRILEJUL ANIVERSĂRII ZILEI DE NAȘTERE

„Aș dori să menționez încă o dată necesitatea de a acționa cu toată fermitatea, fiecare în domeniul său de activitate, pentru îndeplinirea hotărârilor Congresului al XII-lea, de a face totul pentru întărirea partidului, a forței și unității sale — garanția îndeplinirii cu succes a tuturor obiectivelor pe care ni le-am propus — de a milita, în spiritul hotărârilor Frontului Democrației și Unității Socialiste, pentru cimentarea necontenită a unității tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, a întregului popor în jurul partidului — forța politică conducătoare a societății noastre“.

(Din cuvântarea rostită la sărbătorire de tovarășul Nicolae Ceaușescu)



# SCRISOAREA

## Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R.

### Multiubite și stimate tovarășe NICOLAE CEAUȘESCU,

Animați de profunde sentimente de stimă și respect, de fierbinte afecțiune tovarășească, dorim să vă adresăm, cu prilejul aniversării zilei dumneavoastră de naștere, cele mai calde felicitări și urări de ani mulți și luminoși, de viață îndelungată în deplină sănătate și fericire, spre binele și înălțarea întregului popor, al cauzei edificării socialismului și comunismului pe pământul scumpei noastre patrii.

Cu acest prilej ne este deosebit de plăcut să aducem un călduros omagiu proeminentei dumneavoastră personalități de revoluționar și comunist de omenie, de patriot înflăcărat și militant de seamă al mișcării comuniste internaționale, prodigioasă personalitate a politicii mondiale, să dăm glas recunoștinței și prețuirii deosebite pe care comuniștii, toți oamenii muncii din România socialistă vi le poartă pentru tot ceea ce ați făcut și faceți pentru progresul, prosperitatea și demnitatea patriei, pentru înflorirea ei continuă în deplină independență și suveranitate. Împreună cu întreaga noastră națiune dăm o înaltă cinstită vieții și activității dumneavoastră consacrate, din cei mai tineri ani, slujirii cu neînfricare a intereselor vitale ale poporului, măreței epopei a luptei revoluționare împotriva exploatării și asupririi burghezo-moșierești, pentru libertatea și independența țării, pentru triumful marilor idealuri ale socialismului în România. Se bucură de unanimă apreciere în rîndurile tuturor fiilor patriei inestimabila contribuție pe care o aduceți, prin activitatea dumneavoastră neobosită în fruntea partidului și statului, la desfășurarea cu succes a operei istorice de construcție a noii orînduirii în România, la elaborarea și promovarea celor mai corespunzătoare căi și soluții pentru înaintarea tot mai accelerată a țării pe calea socialismului și comunismului și ridicarea ei pe trepte mereu mai înalte de civilizație și progres. Perioada inaugurată de Congresul al IX-lea — ale cărui hotărîri poartă din plin pecetea gândirii dumneavoastră novatoare, clădită pe temeiuri profund științifice, a realismului și înaltei răspunderi cu care acționați pentru destinele națiunii noastre — a deschis o epocă nouă în viața social-politică a României, a adus un spirit profund înnoitor în toate sectoarele construcției noastre socialiste, determinînd adînci prefaceri revoluționare în întreaga societate românească. Exprimînd cerințele obiective ale dezvoltării țării, aspirațiile și năzuințele întregului nostru popor, hotărîrile Congreselor al IX-lea, al X-lea, al XI-lea și al XII-lea au mobilizat puternic întregul nostru popor în marea operă de creație socialistă, de propășire multilaterală a patriei. Perioada celor

15 ani, de cînd vă aflați în fruntea gloriosului nostru partid, s-a înscris, spre mîndria noastră, drept cea mai rodnică și bogată în împliniri din întreaga istorie a României. Acționînd în strînsă unitate în jurul partidului, al dumneavoastră, mult iubite și stimate tovarășe secretar general, răspunzînd cu entuziasm însuflețitorilor îndemnuri ce le adresați țării, exemplului personal ce-l dați în permanență întregii națiuni, poporului nostru — ridicat astăzi la condiția de popor cu adevărat liber, deplin stăpîn pe destinele sale — a dobîndit minunate realizări în dezvoltarea și modernizarea forțelor de producție, a economiei naționale, în ridicarea tuturor județelor și localităților patriei, în înflorirea puternică a științei, învățămîntului și culturii, în îmbogățirea continuă a vieții materiale și spirituale, în perfecționarea relațiilor de producție și sociale, a conducerii democratice a societății. Se poate spune că tot ceea ce a înfăptuit poporul nostru în acest deceniu și jumătate este nemijlocit legat de numele dumneavoastră, de fapta și gîndirea dumneavoastră de conducător încercat al întregii națiuni pe calea progresului și bunăstării, a afirmării sale socialiste.

Aplicînd creator adevărurile universal valabile ale materialismului dialectic și istoric la condițiile concrete din România, ați adus și aduceți o contribuție de inestimabilă valoare la înnoirea și dinamizarea gîndirii și practicii revoluționare din patria noastră, la îmbogățirea cu noi idei, teze și concepte a tezaurului teoriei socialismului științific, a patrimoniului cunoașterii și creației istorice a epocii noastre. Vasta activitate pe care ați desfășurat-o și o desfășurați pe tărîmul gîndirii social-politice are un rol deosebit în înarmarea comuniștilor, a partidului cu orientări principiale de largă perspectivă, în elucidarea multiplelor probleme care apar în procesul transformării revoluționare a societății. Este de mare însemnătate contribuția dumneavoastră la fundamentarea teoretică și elaborarea mărețului Program al făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării României spre comunism — carta politică și ideologică a partidului nostru, care unește și impulsionează puternic energiile creatoare și forțele întregului popor în marea operă de zidire pe pământul patriei a celei mai drepte și umane orînduirii din cîte a cunoscut vreodată omenirea.

Prețuim în mod deosebit contribuția dumneavoastră hotărîtoare la întărirea partidului nostru comunist și creșterea rolului său conducător în societate, la perfecționarea continuă a formelor și metodelor sale de activi-

tate și legarea tot mai strânsă, organică, de masele largi ale oamenilor muncii de la orașe și sate. Legătura permanentă cu poporul, cu făuritorii bunurilor materiale și spirituale din țara noastră, prezența dumneavoastră nemijlocită în toate județele țării, dialogul viu pe care îl purtați zi de zi cu țara, stilul și metodele de muncă, spiritul nou, de înaltă responsabilitate comunistă, și umanismul revoluționar pe care l-ați introdus în munca organelor și organizațiilor de partid au conferit un înalt prestigiu și autoritate întregului nostru partid, au făcut ca el să devină, cu adevărat, nucleul vital al întregii națiuni angajate plener în uriașa operă constructivă ce se desfășoară astăzi în patria noastră. Această pregnantă realitate a fost în mod strălucit reflectată și de lucrările recentului Congres al XII-lea al partidului, care a adoptat obiectivele și sarcinile noii etape de îndeplinire a programului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și care, prin întreaga sa desfășurare, a devenit un adevărat forum al întregului nostru popor, demonstrând încă o dată puternica unitate a comunistilor, a partidului, a maselor de oameni ai muncii în jurul dumneavoastră, mult stimate și iubite tovarășe secretar general.

Comuniștii, întregul nostru popor văd în dumneavoastră un înalt și însuflător exemplu de luptă neobosită și dăruire pentru întărirea statului nostru socialist, pentru îndeplinirea practică a principiilor socialismului, care se construiește prin popor și pentru popor. Prețuim cu toții în mod deosebit contribuția dumneavoastră hotărâtoare la dezvoltarea și perfecționarea continuă a democrației socialiste, la îndeplinirea politicii naționale juste a partidului nostru, la promovarea largă a principiilor autoconducerii muncitorești, la asigurarea tuturor condițiilor ca toți cetățenii patriei — români, maghiari, germani și de alte naționalități — să participe activ și conștient, în deplină egalitate și strânsă unitate în jurul partidului, la conducerea diferitelor sectoare ale vieții economico-sociale, a întregii societăți.

Slujind cu fermitate neabătută interesele supreme ale națiunii noastre, acționând cu înaltă răspundere pentru soarta întregii omeniri, ați intrat în conștiința lumii contemporane ca un înflăcărat promotor al ideilor nobile ale păcii, colaborării și prieteniei între popoare, ca un luptător neobosit pentru destindere și securitate internațională, pentru cauza libertății și independenței popoarelor, pentru soluționarea constructivă a marilor și complexelor probleme ale timpurilor noastre. Este apreciat de către întregul nostru popor aportul dumneavoastră deosebit la întărirea prieteniei și colaborării României cu toate țările socialiste, cu țările în curs de dezvoltare și nealiniată, cu toate statele lumii fără deosebire de orînduire socială, la elaborarea și îndeplinirea întregii politici externe, de pace și colaborare, a partidului și statului nostru. Întreaga omenire cunoaște și apreciază contribuția activă, de înaltă valoare, pe care o aduceți la promovarea, în raporturile internaționale, a principiilor deplinei egalități în drepturi, respectului independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc. Se bucură de un larg ecou în rîndul popoarelor inițiativele și acțiunile pe care le desfășurați cu nesecată energie pentru eliminarea forței și amenințării cu folosirea forței din viața internațională, pentru soluționarea exclusiv pe cale pașnică, prin tratative, a conflictelor și stărilor de încordare dintre state, pentru împiedicarea agravării climatului internațional. Sînt unanim recunoscute marile dumneavoastră

eforturi consacrate îndeplinirii securității și păcii în Europa și în întreaga lume, trecerii la măsuri practice, concrete de dezarmare, și îndeosebi de dezarmare nucleară, lichidării subdezvoltării și îndeplinirii noii ordini economice mondiale, creării tuturor condițiilor pentru participarea egală a tuturor statelor, fără nici o discriminare, la viața internațională, la clădirea unei lumi mai bune și mai drepte pe planeta noastră.

Întregul nostru partid și popor apreciază activitatea dumneavoastră stăruitoare pentru dezvoltarea colaborării și solidarității cu toate partidele comuniste și muncitorești, pentru întărirea unității și coeziunii lor, pentru depășirea divergențelor dintre unele partide și promovarea unor relații cu adevărat noi, bazate pe deplină egalitate, pe dreptul fiecărui partid de a-și elabora de sine stătător linia politică, strategia și tactica revoluționară. Este, de asemenea, larg apreciată atenția deosebită pe care o acordați dezvoltării relațiilor cu celelalte detașamente ale clasei muncitoare, cu partidele socialiste și social-democrate, cu mișcările de eliberare națională, cu forțe democratice, progresiste și antiimperialiste de pretutindeni.

Prezența dumneavoastră activă la dezbaterile și soluționarea tuturor marilor probleme mondiale, pozițiile realiste, profund constructive, adoptate în toate împrejurările, v-au impus ca o personalitate de înaltă autoritate și prestigiu a vieții politice contemporane, stimată și întîmpinată cu bucurie pe toate meridianele planetei, pretutindeni unde duceți — și faceți să fie auzit și ascultat — mesajul profund umanist, de pace și prietenie al poporului nostru, al României socialiste. Prin întreaga dumneavoastră activitate ați făcut ca patria noastră să se afirme ca un detașament activ al luptei pentru pace și progres în întreaga lume, să dobîndească și să se bucure de prietenia sinceră a tuturor popoarelor lumii.

Dorim să vă asigurăm, și cu prilejul acestei aniversări, mult stimate și iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, de hotărîrea noastră neabătută de a urma, în toate împrejurările, înaltul exemplu pe care cu neasemuită dăruire îl dați, în permanență, nouă comunistilor poporului, țării întregi. Ne legăm cu toții să acționăm cu toate forțele pentru ca, împreună cu întregul nostru partid, strîns uniți în jurul dumneavoastră, să asigurăm îndeplinirea neabătută a politicii interne și externe a partidului și statului nostru, a istoricelor hotărîri adoptate de Congresul al XII-lea, a Programului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a României spre comunism. Nu vom precupeți nimic pentru a face să triumfe și să capete împlinire pe pămîntul patriei înaltele idealuri ale socialismului și comunismului, pe care le-ați slujit și le slujiți cu atîta strălucire, și cărora v-ați consacrat întreaga viață.

La această aniversare, dînd glas gîndurilor și simțămintelor întregului nostru popor, vă dorim, cu toată căldura inimilor noastre, multă sănătate și multă putere de muncă pentru ca să încununăți cu noi și noi victorii neobositele dumneavoastră activitate dăruită partidului și țării, cauzei bunăstării și fericirii tuturor celor ce muncesc și trăiesc pe meleagurile românești, păcii și colaborării în lumea întreagă. Mereu tînăr, dinamic și plin de energie în fruntea partidului și statului, să conduceți, cu fermitate și înțelepciune, poporul, patria noastră socialistă, spre orizonturi tot mai luminoase de progres, civilizație și bunăstare, spre comunism !

La mulți ani, iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu !

București, 26 ianuarie 1980.

# FIERBINTE CHEMARE LA UNIREA TUTUROR FORTELOR PROGRESISTE PENTRU APĂRAREA PĂCII

*Volumul „Pentru unitatea forțelor democratice, progresiste,  
revoluționare de pretutindeni“ din seria culegerilor de texte  
din opera președintelui  
NICOLAE CEAUȘESCU*

RECENT, în Editura politică a apărut un nou volum din ciclul culegerii tematice „Din gândirea social-politică a Președintelui României, Nicolae Ceaușescu“, care înmănușează texte selectate din vasta operă a președintelui patriei noastre, consacrate unei probleme vitale a contemporaneității — „...unitatea forțelor democratice, progresiste, revoluționare de pretutindeni“, unitate de care depinde de fapt însăși rezolvarea marilor probleme cu care se confruntă omenirea de azi. Reflectând, deci, o asemenea componentă a concepției realiste, profund științifice, a președintelui României socialiste asupra dialecticii lumii contemporane, lucrarea refieștează spiritul militant, consecvent și profund revoluționar al tovarășului Nicolae Ceaușescu, preocuparea sa neobosită pentru îmbogățirea tezaurului universal al gândirii revoluționare și acțiunea hotărâtă pe care o desfășoară cu perseverență pentru respectarea și înlăptuirea aspirațiilor de pace, independență și progres ale popoarelor. Analiza lucidă a situației internaționale, a forțelor care se confruntă pe arena mondială, confirmată pe deplin de evoluția evenimentelor, convingerea sa profundă, decurgând din această analiză, că forțele progresului, acționând unite, pot să-și impună voința, au un puternic caracter mobilizator, sînt de o covârșitoare importanță teoretică și practică în lupta pentru crearea unei lumi mai bune și mai drepte, a păcii și dreptății sociale și naționale pe planeta noastră.

De altfel, întreaga operă a tovarășului Nicolae Ceaușescu este străbătută de convingerea fermă că, în condițiile atât de complexe ale lumii contemporane, ale ascuțirii contradicțiilor internaționale, intensificării luptei pentru zone de influență, accentuării unor manifestări fățișe ale politicii de dominație și dictat pe arena mondială, se impun, mai mult ca oricînd, întărirea unității și solidarității tuturor forțelor revoluționare, democratice și progresiste, conștientizarea și mobilizarea tuturor popoarelor lumii la luptă unită pentru oprirea hotărâtă a cursei înarmărilor și menținerea cursului spre destindere, pentru pace și colaborare între națiuni, pentru socialism și democrație pe planeta noastră.

Necesitatea unității tuturor forțelor democratice, progresiste și revoluționare în lupta pentru o lume a egalității în drepturi, a păcii și colaborării între popoare, împotriva colonialismului și neocolonialismului, pentru eliberare națională și socială, este temeinic fundamentată în lucrările președintelui României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, și acest principiu este aplicat consecvent în practică prin politica de prietenie, strînsă colaborare și solidaritate cu toate forțele progresiste, democratice și revoluționare din lume, promovată de partidul și statul nostru.

Așa cum reiese din lectura volumului, de o însemnătate covârșitoare este contribuția originală a președintelui României la definirea factorilor esențiali de care depinde mersul spre progres, factori care sînt capabili să impună transformările politice, sociale și economice din lumea contemporană. În acest sens, un loc important îl ocupă fundamentarea teoretică a rolului hotărîtor al maselor populare în rezolvarea problemelor lumii contemporane în concordanță cu cerințele legităților obiective ale dezvoltării, respectul, considerația și încrederea nestrămutată în capacitatea și forța acestora de a influența cursul evenimentelor, de a determina guvernele statelor să acționeze în consens cu năzuințele popoarelor, ale omenirii, în puterea lor de a judeca clar și în mod just faptele și evenimentele internaționale, de a acționa pentru apărarea dreptului lor sacru la o viață liberă și demnă.

De asemenea, în concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu

forțele progresului din lumea contemporană au un diapazon larg: țările socialiste, care prin succesele obținute în făurirea noii orînduiri sociale, printr-o politică externă de pace și colaborare pot să exercite o influență tot mai puternică asupra întregii evoluții istorice a lumii de azi, mișcările de eliberare națională, cu scopul și năzuințele lor, precum și țările în curs de dezvoltare care au lichidat dominația imperialistă; clasa muncitoare contemporană, țărănimea, intelectualitatea, masele de femei — al căror rol crește continuu în lupta pentru pace și o viață mai bună. Toate aceste forțe sînt considerate factorul dinamizator în procesul înnoirii lumii, forța hotărîtoare în afirmarea unei politici noi, cu adevărat democratice în viața internațională.

„...În întreaga sa politică externă, arată tovarășul Nicolae Ceaușescu, Partidul Comunist Român pornește de la adevărul că asigurarea unui curs nou în viața internațională necesită participarea activă a maselor populare, a tuturor popoarelor la viața politică a lumii.

Este tot mai evident că popoarele reprezintă factorul decisiv în schimbările politice mondiale. Ele dispun de forța necesară pentru a impune o politică nouă, democratică, pentru a asigura pacea omenirii contemporane“.

Numeroase pagini și pasaje, îmbogățind gândirea teoretică, pun în mod strălucit în lumină, varietatea condițiilor istorice, naționale și sociale în care acționează forțele progresiste, democratice și revoluționare contemporane, sarcinile diferite, specifice, de la un continent la altul, de la o zonă geografică la alta, și de la o țară la alta, pe care le au de rezolvat partidele comuniste și muncitorești, numeroasele probleme particulare ce se ridică în fața lor. Din aceasta secretarul general al partidului nostru, președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, desprinde și stabilește necesitatea și obligația de a se ține seama de aceste deosebiri, de a se aborda diferențiat sarcinile concrete, de a se acționa ferm și totodată elastic și variat în împrejurări diferite. Că urmare logică, este subliniat dreptul de necontestat al fiecărui partid de a-și stabili în mod de sine stătător linia politică, strategia și tactica revoluționară. „Fiecare revoluție socială — se spune într-unul din texte — aduce ceva nou în experiența teoretică și practică a omenirii, îmbogățește cu noi aspecte lupta popoarelor pentru progres și civilizație, diversifică tot mai mult modalitățile și căile de realizare a aspirațiilor supreme de dreptate socială și națională ale tuturor popoarelor. Practica revoluționară demonstrează că nu se pot obține succese în această luptă decît folosind teoria științifică a materialismului dialectic și istoric, principiile marxism-leninismului, nu ca pe o dogmă moartă, ca pe o schemă imuabilă, ci ca pe o metodă de studiere, cunoaștere și înțelegere a problemelor și cerințelor noi ridicate de viață, a imperativelor actuale ale dezvoltării societății, ca pe o călăuză vie în stabilirea căilor de luptă corespunzătoare realităților fiecărei etape istorice“.

Aceste precizări exprimă cu mare claritate modul în care secretarul general al Partidului Comunist Român concepe desfășurarea de către fiecare partid a activității de organizare, mobilizare și conducere a tuturor forțelor revoluționare și progresiste în condițiile specifice ale țării și tradițiilor poporului din care face parte.

Un loc important îl ocupă, în volum, paginile în care sînt concentrate abordările teoretice ale raportului dintre general și particular, dintre național și internațional, unitatea dialectică dintre sarcinile naționale și cele internaționale, ale noțiunii de

solidaritate internațională concepută în legătură organică cu lupta pentru apărarea intereselor clasei muncitoare din fiecare țară, a intereselor naționale ale fiecărui popor, a independenței și suveranității fiecărei națiuni, concept pe care președintele României l-a îmbogățit de-a lungul anilor în strînsă concordanță cu realitatea vie a extinderii ariei frontului forțelor antiimperialiste și democratice. „Este un adevăr axiomatic că nu poate fi revoluționar și internaționalist adevărat acela care nu luptă pentru apărarea intereselor proprii clase muncitoare, ale propriului său popor. Dealtfel, însăși noțiunea de internaționalism presupune existența statelor naționale, a partidelor și organizațiilor revoluționare și democratice independente. Tocmai pe această bază se stabilesc relații de colaborare și solidaritate în lupta comună”.

Fundamentarea necesității intensificării eforturilor pentru întărirea unității tuturor forțelor progresiste, democratice, antiimperialiste, a mobilizării forței și energiei creatoare a popoarelor în lupta împotriva imperialismului, pentru pace, se îmbină organic în opera secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cu sublinierea importanței întăririi solidarității, unității și colaborării țărilor socialiste pe baza respectării riguroase a principiilor independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, nerecurgerii la forță și la amenințarea cu forța, avantajului reciproc, acesta fiind un factor primordial al afirmării prestigiului socialismului în lume, al creșterii influenței sale asupra cursului evenimentelor și accelerării schimbărilor înnoitoare în viața internațională. În actualele condiții internaționale înlăptuirea reală a acestor cerințe are o deosebită importanță. În conceptul și gândirea tovarășului Nicolae Ceaușescu a face totul pentru a întări unitatea țărilor socialiste constituie o înaltă îndatorire comunistă. „Popoarele care au scuturat recent jugul imperialist, colonial, popoarele care mai luptă pentru eliberarea de sub dominația colonială, pentru independența națională privesc cu cea mai mare atenție spre țările socialiste. Ele văd și doresc să vadă în relațiile dintre țările socialiste prototipul relațiilor de miine. al zilei cînd pe întreg pămîntul va triumfa socialismul, adică relații de deplină egalitate în drepturi, de respect al independenței și suveranității naționale, care să permită înflorirea deplină, liberă a fiecărei națiuni de pe globul pămîntesc”.

Din volum reiese cu claritate poziția principială a tovarășului Nicolae Ceaușescu, care a arătat, în repetate rînduri, că deși în procesul dezvoltării relațiilor dintre țările socialiste pot și este firesc să apară, datorită condițiilor și intereselor specifice, și abordării diferite a unor probleme ale edificării noii orînduirii sau a unor procese și fenomene din viața internațională, uneori chiar divergente, acestea nu trebuie să devină surse de tensiune sau să împietzeze asupra relațiilor de prietenie și colaborare dintre aceste țări. Cu atît mai mult subliniază președintele României socialiste cu cît țărilor socialiste le revine sarcina de mare răspundere de a demonstra pe această cale caracterul nou al relațiilor dintre ele, faptul că ele pot soluționa orice problemă dintre ele pe calea pașnică a tratativelor, fără a se recurge la forță.

În volum este relevat rolul activ ce-l au, în această etapă istorică, partidele comuniste și muncitorești în viața națională și internațională, faptul că ele reprezintă o puternică forță socială mobilizatoare, care își propun transformarea pe o bază nouă, științifică, a societății, că în fața lor stau sarcini mari și au un viitor luminos. Secretarul general al partidului evidențiază în repetate rînduri că noile condiții în care partidele comuniste și muncitorești își desfășoară activitatea deschid larg perspective pentru a se realiza o unitate nouă, pe baza principiilor de egalitate și respect reciproc. Aceasta va reprezenta o formă superioară de colaborare și, totodată, o sursă de noi forțe și energii creatoare care vor avea o influență puternică asupra dezvoltării sociale și va servi clasei muncitoare, țărănimii, intelectualității tuturor forțelor progresiste, inclusiv politicii de pace.

În același spirit, președintele României cheamă la unirea popoarelor țărilor în curs de dezvoltare în numele și pentru salvagardarea independenței lor naționale, îndeamnă toate forțele care își iubesc patria și poporul și doresc ca acestea să ocupe un loc demn în lume, să se unească într-un singur șuvoi fiind convins că „nu există în lume forță capabilă să împiedice

un popor să-și hotărască destinul său dacă acel popor este hotărît să lupte pentru independență, pentru dreptul de a fi stăpîn la el acasă”. În nenumărate elaborări teoretice, rapoarte, expuneri mesaje și intervenții cu prilejul unor întîlniri cu șefi de state, personalități politice și culturale din unele țări în curs de dezvoltare, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pornind de la experiența țării noastre, pune un accent deosebit pe marea valoare a unității tuturor forțelor naționale din țările în curs de dezvoltare. În rezolvarea problemelor grele ce le stau în față și a răspunderii ce o poartă în fața istoriei pentru modul cum au acționat în vederea realizării acestei unități.

Militînd cu înflăcărare pentru lichidarea subdezvoltării, a divizării lumii în țări bogate și sărace, și arătînd că, pentru rezolvarea acestei probleme vitale a contemporaneității se impune instaurarea unei noi ordini economice și politice, care să faciliteze și să garanteze dezvoltarea tuturor țărilor, progresul rapid al țărilor în curs de dezvoltare, să asigure fiecărei națiuni posibilitatea de a beneficia de cuceririle științei și culturii, ale civilizației contemporane, președintele României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, subliniază că o condiție esențială în acest sens este în primul rînd întărirea solidarității și colaborării dintre ele, a întraajutorării reciproce. „...Popoarele care pășesc acum pe drumul făuririi unei vieți noi trebuie să întărească solidaritatea dintre ele, pentru că numai așa vor putea să învingă greutățile cărora trebuie să le facă față”.

Fundamentarea teoretică de către președintele României a necesității întăririi continue a unității și solidarității tuturor forțelor progresiste, democratice și revoluționare își găsește expresia concretă în practică, în relațiile de prietenie, colaborare și solidaritate pe care partidul și țara noastră le întretin cu țările socialiste, cu partidele comuniste și muncitorești, cu partidele socialiste și social-democrate, cu mișcările de eliberare națională, cu partidele de guvernămînt ale tinerelor state independente, cu toate forțele sociale avansate, democratice, în lupta pentru progres și pace în lume, oglindite și ele în volum.

Din textele selectate în volum se degajă nu numai o uriașă bogăție de idei, ci și o gamă deosebit de largă de acțiuni, forme și metode utile forțelor progresiste, democratice, revoluționare pentru unitatea lor trainică necesară marilor prefaceri, un profund umanism și o înaltă înțelegere pentru varietatea și diversitatea problemelor lumii contemporane, chemarea fierbinte la unire și solidaritate tot mai strînsă a tuturor acelor care se pronunță pentru respectarea libertății popoarelor, pentru făurirea unei lumi a păcii și bunăstării, indiferent de concepțiile lor politice și filozofice.

Realismul și profunzimea concepțiilor tovarășului Nicolae Ceaușescu asupra proceselor și fenomenelor ce caracterizează lumea contemporană, analiza lor riguroasă și aprecierea științifică a evoluțiilor și tendințelor lor, ies și mai puternic în evidență cu atît mai mult cu cît recentul volum apare într-un moment de mare complexitate a vieții internaționale, cînd asistăm la o accentuare a încordării pe plan internațional datorită tendințelor de reîmpărțire a zonelor de influență și ascuțirii contradicțiilor dintre unele state și grupări de state, ceea ce pune în pericol destinderea, securitatea și pacea, cauza independenței și libertății popoarelor. Este de aceea cu atît mai actuală și pledoaria înflăcărată a președintelui României socialiste, eminent teoretician și om politic cu pătrunzătoare capacitate de previziune și prestigioasă reputație de militant pentru pacea lumii — pentru întărirea unității forțelor democratice, progresiste, revoluționare de pretutindeni, din fiecare țară, din întreaga lume, singurele în măsură să impună partidelor, conducătorilor de organizații, guvernelor, șefilor de state, oprirea cursei înarmărilor, trecerea la dezarmarea generală și în primul rînd nucleară, singurele în stare să spună un NU hotărît politicii de revenire la războiul rece, pentru a asigura omenirii pace și progres social. În acest sens volumul oferă cititorilor concepte teoretice ferme, căi, mijloace și metode practice pentru realizarea năzuințelor nobile ale omenirii. El scoate pregnant în evidență calitățile neegalabile ale iubitelui nostru conducător, președintele Nicolae Ceaușescu, de strălucit gînditor și om politic care reînnoiește continuu teoria și practica revoluționară, spiritul socialismului științific, al materialismului istoric, în deplină concordanță cu cerințele vitale ale omenirii, cu condițiile concrete ale lumii în care trăim.

Dumitru TURCUȘ

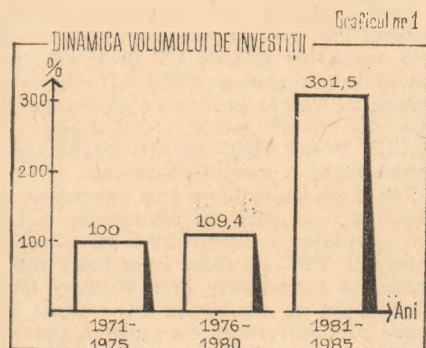
## În întâmpinarea alegerilor de deputați de la 9 Martie

### ROADELE POLITICII DE DEZVOLTARE ECONOMICĂ A JUDEȚELOR ȚĂRII

**C**A ÎNTOTDEAUNA în anii construcției socialiste și la alegerile de deputați în organele supreme și locale ale puterii de stat din acest an poporul nostru se prezintă cu un bilanț bogat de înfăptuiri în toate domeniile de activitate, în toate județele țării.

Aplicarea politicii de dezvoltare echilibrată a tuturor zonelor României, promovată cu consecvență de partid, a permis ca județul Mehedinți să se înscrie într-o perioadă relativ scurtă — în mod deosebit în ultimul deceniu și jumătate — pe orbita civilizației și progresului, să aducă o contribuție sporită la dezvoltarea economico-socială a întregii țări. Semnificativ este faptul că din volumul însemnat de investiții alocat în perioada 1951—1980, de 28 de miliarde lei, circa 26 miliarde constituie investiții făcute în numai ultimii 15 ani.

Pe această bază, liniile de forță ale dezvoltării economiei județului și a industriei în special au fost orientate spre dezvoltarea activităților complexe destinate să pună mai bine în valoare potențialul uman și material disponibil. În ultimii 14—15 ani investițiile în industrie au fost orientate cu prioritate spre ramuri purtătoare de progres tehnic: energie electrică 51,6% din total, construcții de mașini 10,1%, celuloză și hârtie 22% ș.a. Pe această bază economia județului a înregistrat ritmuri înalte de creștere a producției materiale, a industriei în special. **Producția industrială din anul 1980 va fi de peste 10 miliarde lei, cu 64% mai mare față de 1975; în anul 1985 producția se va ridica la peste 20 miliarde lei.**



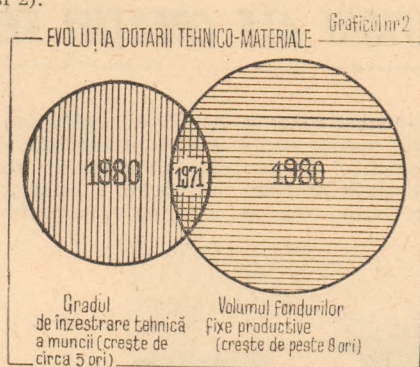
Cu un ritm de creștere a producției industriale de circa 15% înregistrată în ultimii 15 ani, industria județului deținea în 1978 ponderi importante în totalul producției industriei republicane într-o serie de ramuri și subramuri: de 10,3% în totalul producției de energie electrică, 19,5% la vagoane de

**Iulian PLOȘTINARU**  
prim-secretar al Comitetului județean  
Mehedinți al P.C.R.

marfă, 11,5% la plăci fibrolemnoase, 7,0% la placaje din lemn ș.a.

În cele două cincinale precedente în industria județului au apărut noi ramuri: industria energiei electrice și industria celulozei și hârtiei, care în anul 1978 deținea 32% din producția industrială a județului. Creșteri importante înregistrează în 1980 față de anul 1950 și alte ramuri ale industriei: energia electrică de 965 ori, construcția de mașini de 29 de ori, extracția minereurilor nemetalifere de 28 de ori, industria ușoară de 20 de ori, industria alimentară de 20 ori.

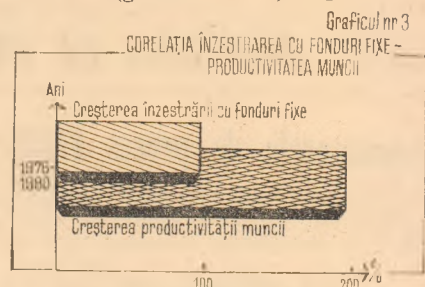
O contribuție substanțială la toate aceste realizări a avut-o sporirea volumului fondurilor fixe productive față de anul 1965 de peste 10 ori pe total județ, din care, în industrie de 19 ori și în agricultură de 6 ori. Practic volumul fondurilor fixe productive în ultimii 10 ani a crescut de mai bine de 8 ori, iar gradul de înzestrare a muncii de circa 5 ori (graficele nr. 1 și 2).



Realizarea saltului calitativ înscris în documentele celui de-al XII-lea Congres al partidului face necesară o sporire considerabilă a eforturilor pentru mai buna valorificare a resurselor disponibile, utilizarea la cote mai înalte a fondurilor fixe existente, folosirea deplină a timpului de lucru, cerințe esențiale pentru realizarea integrală a sarcinilor de plan. Așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu: „**Cu actualele capacități de producție, printr-o rațională folosire a mașinilor, prin modernizarea lor, putem obține o producție cu cel puțin 30—40% mai mare decât cea care se realizează, iar în unele întreprinderi putem dubla producția fără a cheltui un leu în plus.**”

**I**N LUMINA prevederilor din planul pe acest an, în toate întreprinderile din județ o deosebită însemnătate se acordă antrenării tuturor posibilităților de utilizare deplină a capacităților productive, ca una din cele mai importante rezerve de sporire a producției. Pentru aceasta au fost determinați indicii optimi de utilizare intensivă și extensivă a mașinilor și instalațiilor din dotarea unităților, au fost fundamentate programele de perfecționare tehnică și tehnologică a producției, de utilizare completă a timpului de lucru al muncitorilor, de calificare și perfecționare a forței de muncă și, nu în ultimul rând, de organizare superioară a producției și a muncii (pe această bază complexă, pe total județ **indicele de utilizare a mașinilor-unelte a sporit de la 73% în anul 1975 la 86% în 1979**). De altfel, toate aceste direcții de acțiune reprezentate în fapt factori esențiali de creștere a productivității muncii, cerință majoră a utilizării în grad înalt, cu o eficiență sporită a fondurilor fixe.

**Asigurarea unei creșteri mai rapide a productivității muncii în raport cu creșterea gradului de înzestrare cu fonduri fixe (graficul nr. 3) a permis, în**



**întreprinderile județului sporirea producției realizate pe unitatea de fonduri fixe (cu un ritm de 6,1% în perioada 1976—1980).** Pornind de la aceste premise, se poate afirma că obiectivul înscris în Directivele celui de-al XII-lea Congres al partidului, de a se obține la finele cincinalului viitor cel puțin 1 800 lei producție la 1 000 lei fonduri fixe, are în economia județului nostru suficiente elemente de certitudine în finalizare.

Realizările de pînă acum se cer desigur în continuare consolidate, prin mobilizarea mai amplă a întregului potențial productiv, prin atragerea în circuitul productiv a însemnatelor rezerve încă nevalorificate. Indicele de utilizare a mașinilor-unelte realizat în anul 1979 a fost — pe total județ —

## Utilizarea fondurilor fixe productive

Unitatea	Indicatori :					
	Indici de utilizare a fondurilor fixe (mașin-unelte)		Coeficient de schimburi		Grad de folosire a timpului de lucru	
	1975	1979	1975	1979	1975	1979
Întreprinderea de vagoane	70,4	86,6	1,95	1,56	94,2	93,7
Șantierul naval Drobeta Turnu-Severin	70,8	86,1	1,18	1,31	95,9	96,0
Combinatul de celuloză și hirtie	82,0	87,7	2,88	2,84	93,9	95,7
Total județ	73,5	86,0	1,55	1,58	93,2	93,9

de 85,8% în secțiile direct productive și 86,1% în cele indirect productive, superior celui înregistrat în anul 1978. Totuși el nu reflectă limita maximă a posibilităților existente; unele întreprinderi dispun încă de rezerve însemnate în utilizarea fondului de timp maxim disponibil al mașinilor-unelte, în folosirea intensivă a mașinilor și instalațiilor (tabelul) și, lucru foarte important, în atingerea parametrilor proiectați la noile instalații puse în funcțiune.

**D**IN analiza fondului de timp neutilizat rezultă că schimburi-  
lor neprogramate le revin 41%,  
reparațiilor accidentale — 22%, iar  
lipsei de forță de muncă — 22% în to-  
talul cauzelor care l-au generat. Evi-  
dent, eforturile de valorificare a re-  
zervelor s-au îndreptat cu prioritate  
spre eliminarea în 1980 a acestor surse  
de timp nelucrat (graficul nr. 4).

● Acțiunile întreprinse au urmărit  
activizarea și redistribuirea utilajelor  
inactive (35 de mașini în valoare de  
peste 8 milioane lei), îmbunătățirea  
calității reparațiilor, extinderea gradu-  
lui de cooperare în efectuarea unor  
prelucrări sau prestații pentru alte  
unități din țară, îndeosebi la întreprin-  
derile din ramura industriei construc-  
țiilor de mașini (Întreprinderea de va-  
goane, Șantierul naval Drobeta Tur-  
nu-Severin și Întreprinderea de armă-

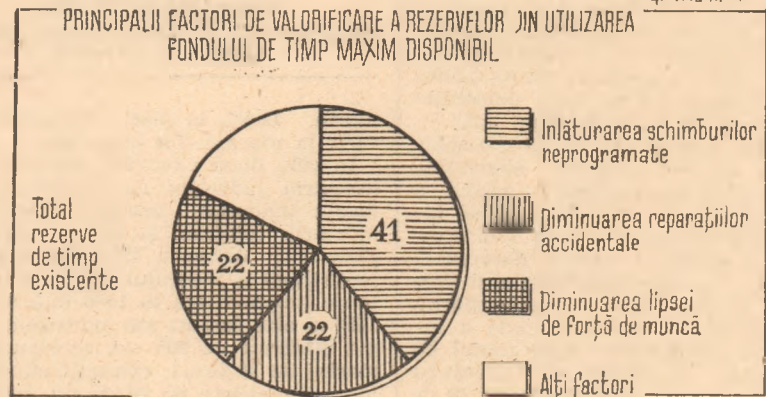
turi industriale din oțel Strehaia), în  
vederea acoperii celui mai mic disponi-  
bil de capacitate de la nivelul secțiilor  
și atelierelor.

● Ponderea încă ridicată a întreru-  
perilor accidentale a determinat spo-

profesionale, atât a celor care execută  
lucrări de întreținere și reparații, cât și  
a celor care exploatează utilajele, prin  
asigurarea asistenței tehnice în schim-  
burile de noapte și printr-o activitate  
susținută de asimilare în fabricație a  
pieselor de schimb pentru mașinile  
afiate în dotare, de refolosire și recon-  
diționare a lor.

● Preocupări susținute există și pen-  
tru scurtarea duratelor de revizie și  
reparații a unor agregate și instalații  
Așa, de exemplu, la întreprinderea  
electrocentrale „Porțile de Fier” prin-  
tr-o mai bună organizare a activității  
de reparații și instruirea temeinică a  
muncitorilor, s-a reușit să se scurteze  
cu 33 de zile durata normată de oprire  
pentru reparațiile planificate la hidro-

Grafic nr 4



rirea preocupărilor pentru îmbună-  
tățirea activității de întreținere, revizii  
și reparații, ridicarea nivelului calita-  
tiv al acestor lucrări prin repartiza-  
rea în compartimentele respective a  
unor muncitori și cadre de conducere  
cu pregătire profesională ridicată, prin  
organizarea cursurilor de scurtă du-  
rată pentru perfecționarea pregătirii

agregatele nr. 4 și 6, obținându-se pe  
această cale un plus de 20 milioane  
kWh energie electrică.

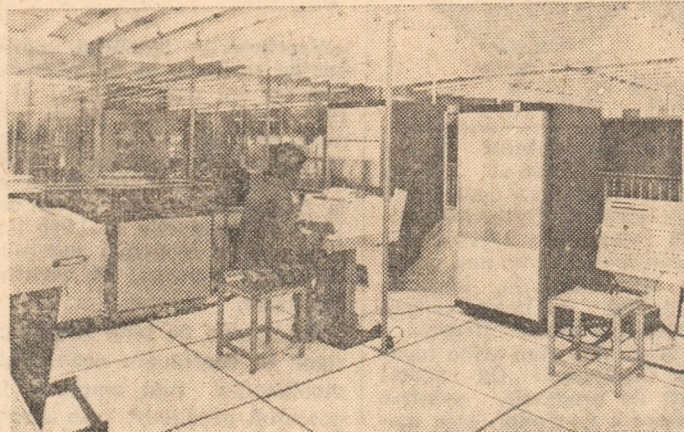
● Fondul de timp de lucru al ma-  
șinilor-unelte a fost influențat de ase-  
menea și de lipsa forței de muncă cu

(Continuare în pag. 11)

## REALIZĂRI DE PRESTIGIU ALE CREAȚIEI TEHNICE ROMÂNEȘTI

### Calculatoarele de proces FELIX

IN ULTIMII ani a crescut numărul  
combinatelor, întreprinderilor și insti-  
tutelor de învățământ superior care au



fost dotate cu calculatoare electronice  
de proces FELIX, de concepție și execu-  
ție românească. Întreprinderea de  
elemente de automatizare (IEA) a livrat

asemenea sisteme, în ultimii patru ani,  
unui număr de 16 unități industriale și  
științifice. În prezent, beneficiază de  
serviciile acestor adevărați „creieri”  
electronici marile combinate petrochi-

lianți de la Hoghiz și Medgidia, În-  
treprinderea de mase plastice din Iași,  
Combinatul de produse sodice Govora,  
institutele politehnice din București și  
Timișoara etc.

Calculatoarele sînt proiectate de In-  
stitutul de proiectări-automatizări în  
trei variante: FELIX C—32 P ca un  
calculator de proces, FELIX C—32 T ca  
sistem de calcul pentru conducerea la  
distanță a proceselor tehnologice și  
FELIX C—32 DNC pentru conducerea  
centralizată a mașinilor-unelte.

Toate aceste sisteme sînt executate la  
parametri de vîrf, în tehnologia a 3-a  
de calculatoare electronice cu circuite  
integrate TTL, cu plăci imprimare mul-  
tistrat și cu cablaje prin roluire. Uti-  
lizarea lor se realizează în condiții de  
mare productivitate, cu indici superiori  
de folosire a utilajelor, permițînd atin-  
gerea și menținerea unor regimuri teh-  
nologice optime în condițiile unei de-  
pline siguranțe în funcționarea utila-  
jelor.

Performanțele de vîrf care caracte-  
rizează calculatoarele de proces FELIX  
au făcut ca acestea să fie solicitate și  
pe piața externă.

mice de la Pitești și Borzești, Întreprin-  
derea de mașini-unelte și agregate din  
București, centralele termoelectrice de  
la Brăila și Turcenii, combinatele de



**Reducerea eforturilor țării în domeniul  
procurării materiilor prime și energiei implică**

## ATRAGEREA ÎN CIRCUITUL ECONOMIC A RESURSELOR LOCALE ȘI REUTILIZABILE

**N**ECESITAȚILE impuse de amplasarea forțelor de producție pe întreg cuprinsul țării și realizarea amplului program de locuințe — componente esențiale ale politicii economico-sociale a partidului — au determinat, în ultimele două decenii, un bogat program de investiții și în domeniul industriei materialelor de construcții. Astăzi, practic, în fiecare județ sînt create condițiile pentru ca prevederile acestui program și nevoile populației să fie satisfăcute pe plan local, acționîndu-se în continuare pentru dezvoltarea și perfecționarea potențialului productiv în acest domeniu.

Privind retrospectiv, devine evidentă valoarea acestei opțiuni de politică economico-socială, atît pentru efectul său deosebit în ridicarea tuturor localităților țării și stabilizarea forței de muncă, cît și prin alte efecte importante, cum este, de exemplu, reducerea efortului de transport. Nu trebuie să uităm că materialele de construcții, necesare în volume mari și cu greutate considerabile, pot afecta serios sfera transporturilor, mai ales datorită agregatelor de balastieră.

### Maximizarea efectului atragerii resurselor locale

REPARTIZAREA unităților producătoare de materiale de construcții pe întreg cuprinsul țării ridică însă o problemă deosebită, aceea a materiilor prime, care nu întotdeauna sînt distribuite în apropierea unităților producătoare și a centrelor de consum și care de multe ori se găsesc în volume ce se epuizează relativ repede. Rezolvarea acestei probleme, în sensul găsirii unor noi resurse ce se pot utiliza la fabricarea materialelor de construcții, se înscrie ca un domeniu important de preocupări ce trebuie însumat cerințelor mai largi privind reducerea cheltuielilor materiale în acest sector de activitate. În acest cadru, considerăm util a sublinia unele direcții care pot interveni semnificativ în conturarea noului profil al producției de materiale și elemente de construcții, ce se pot înscrie în efortul pentru maximizarea efectului obținut ca urmare a activității productive.

Astfel, în spiritul indicațiilor tovarășului Nicolae Ceaușescu, se acționează în sensul **diversificării materialelor utilizate pentru satisfacerea necesarului pentru lucrările de investiții, mă-**

**rindu-se ponderea materialelor existente pe plan local, în special pentru lucrările cu volume reduse, folosind materiale care vor fi obținute prin mici unități de exploatare.** În această categorie se înscriu acțiunile de construcții pentru extinderea folosirii în lucrările de construcții a **pietrei**, atît sub formă brută — pentru lucrări de fundații, drumuri etc. — cît și sub formă prelucrată — pentru lucrări de zidării — din blocheți sau moloane obținute din **tufuri și calcare** cu densități reduse, cum sînt cele de Anina, Podeni, Perșani, Borsec, Tioc etc., ca și a diverselor materiale de umplutură de tipul **diatomitelor** sau al altor roci naturale ușoare.

Acțiunea este deosebit de importantă și ea trebuie privită ca o preocupare atotcuprinzătoare pentru **reintroducerea în circuitul economic a unor noi și diversificate resurse pe nedrept uitate**, reintroducere care urmărește micșorarea presiunii exercitate asupra producției industriale de materiale de construcții. În afara acestui aspect, introducerea în circuitul economic a materialelor existente pe plan local intervine cu deosebite avantaje legate de reducerea volumelor de transporturi și constituie un stimulente al preocupărilor de gospodărire și satisfacere pe plan local a necesităților. În plus, utilizarea unor materiale locale, cum sînt tufurile și calcarele moi, creează premise pentru afirmarea unui specific local, antidot verificat înapotriva monotoniei în arhitectura localităților noastre.

În valorificarea depină a acestor resurse, pentru cercetători, proiectanți și constructori se ridică importante sarcini impuse de punerea la punct a unor noi modalități, netradiționale, pentru punerea în operă și asocierea acestora în vederea realizării unor construcții care să răspundă exigențelor privind protecția termică a clădirilor și sarcinilor de creștere a productivității muncii pe șantiere.

### Valențele concepției integratoare de valorificare în flux a resurselor

REFERINDU-NE la necesitatea gospodăririi raționale a potențialului de resurse al țării, considerăm că **acțiunea de reconsiderare a resurselor existente pe plan local** trebuie înscrisă în preo-

cupările de ordin mai general privind completa valorificare a potențialului implicat de întreaga activitate economico-socială, de creare a condițiilor pentru introducerea accelerată a progresului tehnic în producție. Se cer găsite mijloacele pentru a transforma în produse utile materiile prime și materialele introduse în procesele de producție. În acest sens, trebuie înțeles că o filieră oarecare de transformare a materiilor prime și materialelor în produse utile permite nu numai obținerea acelor produse ci și a unor „deșeuri“ care mai pot fi utilizate.

Este clar că în urma parcurgerii unei filiere, din materia primă a fost extrasă una din substanțele utile ce va fi prelucrată într-o anumită ramură de producție, ceea ce a rămas fiind apt pentru a parcurge o nouă filieră de transformare pînă la epuizarea întregii resurse. În acest sens considerăm că trebuie salutată inițiativa supusă dezbaterii de „Revista economică“ privind conceptul „Procesului circular activ“ ca modalitate de valorificare integrală a potențialului unor resurse în activități productive organizate într-o succesiune logică, prin iterații succesive pînă la epuizarea acestora din punct de vedere economic.

În industria materialelor de construcții, spre deosebire de alte ramuri (cum este, de exemplu, industria ușoară), problema importantă nu este aceea de a recicla bunuri scoase din uz, ci **continuarea valorificării unor „resurse secundare“ rezultate în urma realizării altor produse industriale, sau introducerea în sfera producției a unor noi resurse materiale puțin sau deloc utilizate pînă atunci**, cum este cazul pietrei de construcții la lucrări de zidărie. Aceasta nu înseamnă că în construcții nu se pune și problema **reciclării materialelor de construcții scoase din uz, cum sînt de exemplu cărămizile, țimplăria sau unele materiale de finisaj rezultate din demolări**, ci numai că ponderea acestora este relativ redusă în comparație cu aceea a „resurselor secundare“ și că este specifică mai mult preocupărilor de valorificare ce apar la nivelul șantierelor decît a industriei.

Din aceste motive considerăm acțiunea de reciclare în sfera materialelor de construcții ca un mijloc de valorificare a unor noi materii prime, de un anumit specific și cu anume proprietăți, a căror prelucrare trebuie să ne organizăm și să învățăm a o face în condiții din ce în ce mai bune. Aceasta

înseamnă că pentru perioada viitoare se impune necesitatea de a organiza la un nivel corespunzător evidența acestor resurse, de a stabili valoarea lor economică și modalitățile de utilizare cele mai bune. Ridicăm această problemă deoarece resursele ce pot fi valorificate în industria materialelor de construcții (cenușă de termocentrală, zgură de furnale și — în măsura în care nu pot fi valorificate altfel — saci de polietilenă, piele și talpă de la încălțăminte și curelele de transmisie uzate, carcace din materiale plastice rebutate, coji, simburi, așchii și rumeguș de materiale lemnoase, zdrențe din prelucrarea plantelor ca și din folosirea țesăturilor etc.) apar practic în toate ramurile și sectoarele economiei, de la agricultură la unele ramuri de vîrf ale industriei. Din păcate, în prezent, de existența acestora se știe puțin și — mai grav — în foarte puține cazuri există relații între deținătorul resursei și cel care ar putea să o valorifice. Mai mult, în unele cazuri, o depozitare necorespunzătoare sau neglijență a acestor resurse, face ca de multe ori utilizatorul să trebuiască să se doteze special pentru a o putea valorifica, fiind pus în situația de a face cheltuieli care ar fi putut fi evitate cu puțină grijă.

## Eficiența adîncirii colaborării interdepartamentale

PREOCUPĂRI de organizare „în flux” de tipul celei menționate au existat la noi în țară încă de mult timp. În acest mod a fost organizată, de pildă, zona materialelor de construcții de pe platforma industrială Militari din București. În cadrul acestei zone, au

fost realizate o serie de fabrici care lucrează în flux, una folosind produsul sau resursa secundară rezultată de la alta, aflată în vecinătate. Astfel, fabrica de beton celular autoclavizat utilizează ca materie primă nisipul rezultat de la turnătorii de băi și radiatoare, iar produsul acesteia era folosit ca material termoizolator în fabrica de panouri mari. În fabrica de prefabricate se organizase o secție de asamblare și semifabricate pentru instalații care asigură echiparea anuală a peste 4 000 de apartamente din panouri mari cu toate cele necesare, fabrica livrînd produsele — panourile mari — gata echipate. În concepția acestei zonări, produsele livrate șantierelor erau locuințele din panouri mari complet echipate cu elemente de instalații și finisate și numai în al doilea rînd produsele diverselor fabrici livrate separat. Din păcate, o serie de deficiențe în asigurarea calitativă a nisipului de turnătorie, ca și o serie de schimbări tehnologice și modernizări au depreciat în timp concepția „în flux” avută în vedere inițial. Dar și alte încercări mai recente de concepere în flux a fabricației nu s-au bucurat de succesul estimat de proiectanți, de fiecare dată motive de natură organizatorică și de subordonare fiind considerate precumpănitoare, cum a fost și în cazul întreprinderii de mase plastice și tîmplărie metalică din Buzău — subordonată M.E.F.M.C. — care trebuia să utilizeze în flux geamurile de la marea uzină amplasată alăturat, dar subordonată M.I.U.

Corectarea acestei situații se impune cu stringență și pentru aceasta este necesară depășirea mentalității baricelor aparente create de actuala subordonare a întreprinderilor în avantajul unei bune colaborări interdepartamentale ce are ca scop maximizarea

efectelor sociale, indiferent de ramura în care s-a produs efortul. În acest fel, o serie de preocupări și realizări de început, atît în direcția continuării valorificării în sectorul materialelor de construcții a unor resurse secundare apărute în alte sectoare, cît și de utilizare a unor sisteme ce recurg la surse energetice neconvenționale, apărute în sfera producției sau a cercetării pentru materiale de construcții, pot căpăta substanță.

O astfel de preocupare o constituie producerea de materiale de zidărie — cărămizi — din cenușă de termocentrală, fosfogips, var hidratat și într-o proporție foarte redusă un expandant chimic, rețeta fiind pusă la punct de Facultatea de construcții din București cu concursul fabricii de produse ceramice „Zorile Noi” din Piatra Neamț. Utilizînd resursele amintite, care în proporție de peste 90%, reprezintă așa-zise „resurse secundare”, se pot obține cărămizi cu densitate mai redusă decît cărămizile clasice din argilă și care nu mai trebuie arse — reducînd în foarte mare măsură consumul energetic de fabricație — pentru înlăturarea lor cîteva zile în uscătoria fabricii. Vorbînd despre acest tip de cărămizi, se apreciază că generalizarea lui pentru întreaga producție a fabricii de la Piatra Neamț ar putea conduce la o economie anuală de peste 20 000 tone combustibil convențional.

Desigur, mai sînt încă o serie de probleme de rezolvat. Cea mai importantă se consideră a fi aceea a transportului cenușii de termocentrală, care ne îndreptățește a crede în viabilitatea asocierii centralelor termice cu fabrici de materiale de construcții care să transforme în produse utile cenușa rezultată în urma arderii cărbunilor, concepînd

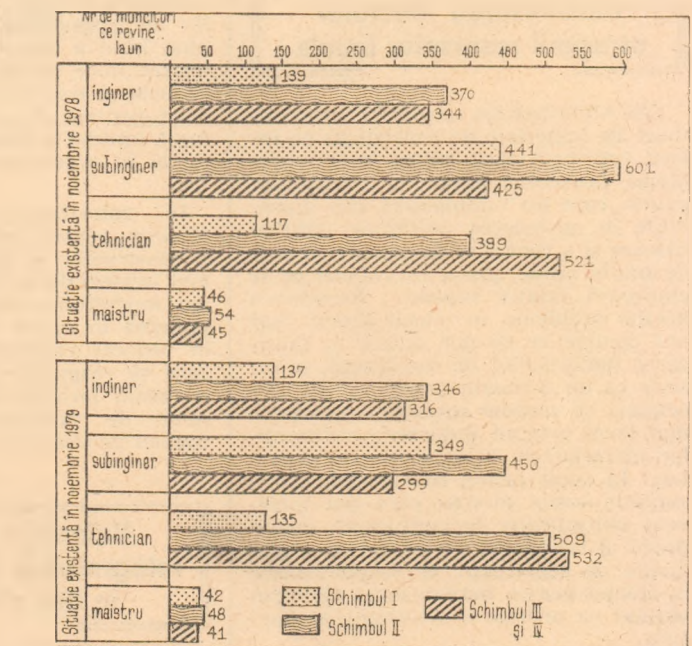
## COMENTARIU LA UN GRAFIC

### Cum este asigurată asistența tehnică pe locurile de muncă

ASIGURAREA asistenței tehnice pe schimburile de lucru este o necesitate impusă de buna desfășurare a producției, obținerea unor produse de calitate și atingerea productivității programate. În acest sens, eforturile depuse de întreprinderile și centralele industriale din subordinea Ministerului Economiei Forestiere și Materialelor de Construcții au dus la o îmbunătățire a situației. Dacă în luna noiembrie 1978, în secțiile direct productive (graficul) în schimbul I lucrează 81,7% din totalul inginerilor, 63,9% din totalul subinginerilor, 63,9% din totalul maistrilor (față de 61,6% muncitori). Este desigur un pas înainte, dar pînă la acoperirea echilibrată a schimburilor cu cadre de specialiști, pînă la o mai proporționată repartizare a acestora în funcție de nevoile producției se cer în continuare depuse eforturi.

Scăderea ponderii cadrelor tehnice în schimbul I se reflectă în îmbunătățirea proporției în schimburile II, III și IV. Astfel, în schimbul III, proporția inginerilor a crescut de la 5,7% la 6%, a subinginerilor de la 11,8% la 12,5%, a tehnicienilor de la 3,3% la 3,8% (proporția maistrilor are un ușor regres în noiembrie 1979 față de noiembrie 1978). În schimbul II, proporția cadrelor tehnice a crescut de asemenea: la ingineri de la 13,6% la 14,1%, la subingineri de la 21,4% la 21,5%, la maistri de la 24,5% la 25% (proporția tehnicienilor are o mică reducere în acest interval de timp). Măsurile luate vizînd întărirea asistenței tehnice în schimburile II și III, alături de alte măsuri, au avut o înrîurire pozitivă în activitatea întreprinderilor, lucru confirmat de rezultatele pozitive obținute în îndeplinirea planului pe anul 1979.

O analiză a situației pe centrale și întreprinderi arată faptul că există posibilități de îmbunătățire în mai mare măsură



a repartizării cadrelor tehnice pe schimburi, îndeosebi, la întreprinderile din industria materialelor de construcții. Pondere ridicată a cadrelor tehnice din acest sector în schimbul I

(ingineri 69%, tehnicieni 70%, subingineri 60%, maistri 53%) este disproporționată față de ponderea muncitorilor (52%) și în aceste condiții rămîn neacoperite celelalte două schimburi.

ansamblul industrial ca un tot integrat care nu va mai constitui o problemă ecologică.

Alte idei de valorificare, aflate în prezent în faze avansate de cercetare în Institutul de cercetare și proiectare pentru materiale de construcții și de experimentare a unor tehnologii noi de fabricație se referă la reintroducerea în circuitul economic a unor materiale refolosibile rezultate în urma prelucrării inului și cinepii — a puzderiilor — sau a celor rezultate în cadrul industriei textile și a pielăriei. La expoziția vizitată de conducerea de partid și de stat la începutul lunii decembrie 1979 au fost expuse o serie de astfel de produse — plăci termoizolatoare și fișii sau plăci pentru pereți interiori de compartimentare. Spre deosebire de alte situații, la aceste categorii de elemente pentru construcții, materialele reutilizabile le sînt încredințate sarcini importante în îndeplinirea rolului funcțional al produselor, în acord cu proprietățile lor intrinseci. Astfel, la plăcile izolatoare, caracteristicile termotehnice ale materialelor sînt hotărîtoare în definirea performanțelor privind conductivitatea termică și greuta-

tea plăcilor, iar la fișile pentru pereții de compartimentare, concepute de lungimi egale cu înălțimea încăperilor, calitățile resurselor determină în măsură hotărîtoare greutatea și rigiditatea elementelor.

Dar, așa cum s-a mai subliniat, intervenția resurselor refolosibile poate fi notabilă și pe șantiere. În afara utilizării produselor rezultate din demolări, resurse de tipul zgurilor expandate pot intra în alcătuirea termoizolațiilor planșelor spre pod ale locuințelor, fără ca stratul destul de gros necesar a fi aplicat pentru asigurarea unei protecții termice convenabile — și implicit greutatea destul de mare a acestuia — să influențeze prea mult consumul de materiale principale pentru structura de rezistență. Importanța rămîne acum înțelegerea cerințelor actuale, eforturile convergente pentru depășirea stărilor de lucruri și a mentalităților care ne mai împiedică să acționăm organizat și eficient pentru valorificarea cît mai deplină și la cote de eficiență cît mai ridicată a resurselor ce ne stau la dispoziție.

dr. arh. Gh. POLIZU

## Roadele politicii de dezvoltare economică

(Urmare din pag. 6)

peste 78 mii ore-om, o pondere mare deținînd-o întreprinderea de vagoane cu 34 mii ore-om, întreprinderea mecanică cu 12 mii ore și Combinatul de celuloză și hîrtie cu peste 9 mii ore-om. Dar, o analiză atentă relevă că acest neajuns putea fi compensat prin reducerea fondului de timp de lucru neutilizat al muncitorilor existenți în aceste unități. Prin creșterea fondului de timp de lucru utilizat al muncitorilor cu numai 3% față de rezultatele obținute pînă în prezent s-ar fi asigurat acoperirea orelor de nefolosire a mașinilor din lipsa forței de muncă și deci s-ar fi putut realiza un spor de producție de 11 milioane lei. Iată, de ce, în astfel de situații se impune să se acționeze mai energic pentru creșterea coeficientului de schimburi, utilizarea judicioasă a personalului, creșterea calificării cadrelor, a calității reviziilor și reparațiilor la mașini, îmbunătățirea organizării producției și a muncii.

Că există posibilități însemnate de a se obține rezultate importante în acest sens o atestă faptul că, în schimbul II locurile de muncă utilizate sînt, în unele întreprinderi, cu circa 60% mai reduse decît cele din schimbul I, rezultînd un coeficient de schimb de numai 1,61. De aceea se cere acționat în continuare pentru asigurarea încărcării cu lucrări a mașinilor-unelte și completarea forței de muncă, pentru extinderea preocupărilor ce vizează policalificarea cadrelor și trecerea în sfera direct productivă a unui număr cît mai mare de muncitori auxiliari, îndeosebi prin mecanizarea și automatizarea unor procese cu volum mare de muncă fizică.

În ce privește creșterea intensivă a gradului de utilizare a timpului de lucru al mașinilor trebuie arătat că în această direcție în unitățile noastre sînt semnificative

preocupările privind ● extinderea autotodării, ● mecanizarea muncilor grele și a proceselor principale și auxiliare cu un mare volum de muncă existente la șantierele navale Drobeta Turnu-Severin și Orșova, întreprinderea de vagoane și Combinatul de celuloză și hîrtie ● modernizarea proceselor de producție prin introducerea unor tehnologii noi, mai productive, ● echiparea cu dispozitive care să conducă la creșterea vitezei și preciziei de lucru la Combinatul de prelucrare lemnului și întreprinderea mecanică ● specializarea unor agregate în vederea ridicării caracteristicilor tehnice și altele. Toate aceste preocupări au condus la realizarea unei producții suplimentare de peste 120 milioane lei.

Deosebit de importantă în acest sens este însă și atingerea parametrilor proiectați prevăzuți în grafice la toate capacitățile de producție noi, acțiune pentru îndeplinirea căreia au fost luate măsuri capabile să asigure devansarea cu cel puțin un trimestru a termenelor de realizare a volumului și calității produselor ce se obțin (pe mașinile de fabricat carton velin și hîrtie capac din cadrul C.C.H., pentru urgentarea finalizării lucrărilor de dezvoltare a capacității minei de bentonită de la Tufări aparținînd întreprinderii miniere Orșova și a secției de ambalaje metalice din cadrul întreprinderii de industrializare a cărnii Drobeta Surnu-Severin s.a.).

Transpunerea integrală în practică a tuturor măsurilor stabilite, amplificarea eforturilor în toate întreprinderile pentru creșterea gradului de utilizare intensivă și extensivă a capacităților de producție reprezintă cerințe de bază în asigurarea îndeplinirii ritmice integrale, a sarcinilor din planul de producție pe acest an și pe viitorul cincinal, premise ale creșterii aportului județului Mehedinți la dezvoltarea economico-socială a țării.

## RECUPERARE REFOLOSIRE EFICIENTĂ

● **Sticla expandată, sub formă de granule sferice cu pori închși (asemănătoare granulatului — produs ceramic bine cunoscut), este un nou material termoizolant cu largi utilizări în construcții, în vederea diminuării pierderilor de energie în clădiri. Prima fabrică din lume de sticlă expandată funcționează în localitatea franceză Aniche. Ea utilizează în întregime sticla recuperată (ambalaje nereutilizabile, cioburi), într-o cantitate de 20 mii tone anual, din care obține (cu un adaos de 2 la sută calcar) o producție de 150 mii mc. Procesul tehnologic, în întregime automatizat, se bazează pe recuperarea energiei în cascadă, în sens contrar procesului de fabricație: pornind de la expandarea granulelor în cuplorul rotativ, la circa 800 grade Celsius, gazele calde sînt utilizate la pre-coacere și la uscare — precum și, după expandare, la răcirea controlată (temperare) a produsului.**

● **Satul Pattiyatola, din Sri Lanka, este locul unui experiment în premieră: o microcentrală electrică bazată în întregime pe utilizarea surselor neconvenționale de energie. 4 instalații eoliene care funcționează la o viteză de cel puțin 20 km/h a vînturilor (ce bat în tot cursul anului în zonă), o instalație cu celule fotovoltaice (soarele strălucește aici timp de 300 de zile pe an) și o instalație ce produce zilnic peste 500 mc de biogaz sînt utilizate simultan pentru acționarea unor generatoare capabile să asigure, 4-5 ore pe zi, energia electrică necesară iluminării caselor satului.**

● **Procedeele uzuale de recuperare a nichelului din băile de galvanizare se bazează pe electroodializă, schimb de ioni și coagulare. Un sistem mai ieftin și care asigură o proporție mai mare de recuperare a nichelului, ca și a altor substanțe din apele uzate, a fost introdus de o firmă japoneză. El utilizează principiul osmozei inverse și un nou polimer — polibenzimidazol.**

● **Programul de economisire a resurselor în economia Bulgariei prevede introducerea a 150 de noi tehnologii de prelucrare a materiilor prime, de reciclare, precum și de folosire a apei industriale în circuit închis, cu efecte economice și ecologice favorabile. Ele sînt de pe acum aplicate în sute de unități industriale și agricole. Astfel, s-a lărgit gama materialelor de construcții la care se utilizează cenușă de termocentrală; la combinatul minier-metalurgic „Gheorghii Dimitrov”, din gazele evacuate la coșuri sînt separate substanțe necesare obținerii de produse chimice; resursele secundare de la combinatul chimic din orașul Plevne servesc la producerea de uleiuri și parafină, iar la combinatul petrochimic Burgas se recuperează fenolul din apele uzate.**

● **Răspunzînd apelului guvernului francez privind recuperarea și reciclarea produselor uzate, primăria orașului Neuilly a organizat colectarea selectivă a gunoaielor menajere; prin scrisori, afișe etc., populația a fost solicitată să nu arunce ambalajele din sticlă odată cu gunoiul, ci să le depună în containere pe care întreprinderea comunală de resort le colectează o dată pe lună.**

Dezbateri „R. E.” în mari unități industriale

## EXTINDEREA POLISERVIRII UTILAJELOR — factor de bază în realizarea sarcinilor de plan

**O**BTINEREA unei înalte eficiențe economice, realizarea ritmurilor planificate de creștere a producției, a productivității muncii și satisfacerea mai amplă a cerințelor raționale de consum au, în extinderea poliservirii mașinilor și a instalațiilor productive, o valoroasă resursă internă, a cărei explorare și exploatare se cere, în fiecare întreprindere, puternic intensificată.

Aplicarea și extinderea acestei adevărate „tehnologii de producție”, se cere efectuată, în toate cazurile, cu maximum de raționalitate, condiție obligatorie pentru a se atinge simultan nivelurile planificate de productivitate, producție fizică și eficiență. În acest context dezbaterile noastre\*) realizată la întreprinderea de reparații auto „Grivița” din Capitală — cu ocazia schimbului de experiență între întreprinderi constructoare de mașini, organizat de către Comitetul sectorului 1 al municipiului București al P.C.R., a urmărit să releve:

● cum se cere acționat pentru extinderea poliservirii;

● ce probleme întârzie aplicarea sau reduc eficiența acestei acțiuni;

● care sînt opiniile și propunerile specialiștilor privind înlăturarea neajunsurilor semnalate, pentru lărgirea cu eficiență ridicată, a ariei de mașini servite de un muncitor?

### Dimensiunea și eficiența în aplicare

SCHIMBUL de experiență, între unitățile participante a pus în lumină, de la început, faptul că, în întreprinderile sectorului 1 al Capitalei, acțiunea de aplicare și extinderea poliservirii — în plin proces de desfășurare — a devenit o realitate evidentă a producției. Există, totodată însemnate rezerve, numeroase posibilități de sporire în continuare a amplitudinii și eficienței lucrului comitent la mai multe mașini, a căror valorificare poate aduce sporuri însemnate de producție.

— „La întreprinderea de reparații „Grivița” poliservirea cuprinde un număr de circa 90 de utilaje, ceea ce a condus la economisirea relativă a unui număr de 160 de muncitori. Indicele de utilizare realizat la mașinile poliservi-

La dezbateri au participat :

Marin VOINEA, secretar cu probleme economice, Lixandru MIRICA, activist, de la Comitetul sectorului 1 al municipiului București al P.C.R., Ștefan LECH, director, Aurel CRISTACHE, secretarul comitetului de partid, Marin MĂTĂCHITA, președintele comitetului sindicatului, Ion ȘERBANESCU, inginer-șef, Cornel CIAȘU, secretarul comitetului U.T.C. de la întreprinderea de reparații auto „Grivița”, Constantin BAICU, inginer proiectant la Institutul de cercetări și proiectări tehnologice în telecomunicații, președintele comisiei inginerilor și tehnicienilor din sectorul 1 al Capitalei, Pompiliu MOLDOVAN, președintele comisiei economice și pregătirii profesionale, membru în Biroul executiv al Consiliului sindicatelor din sectorul 1, Gheorghe PIRVU, director, Gheorghe ROZOLEA, responsabil cu capacitățile de producție la întreprinderea de elemente de automatizare, Voicu ALDEA, director tehnic, Dan COSMIN, șef secție cercetare-proiectare la întreprinderea „Automatica”, Dan A. POPESCU, inginer principal, secretar cu probleme economice al comitetului de partid la întreprinderea mecanică de material rulant „Grivița roșie”, Petre DOBRE, maestru principal, secretar al comitetului de partid al întreprinderii „Tehnometal”, Radu ALEXANDRESCU, inginer șef la întreprinderea de utilaj chimic „Grivița roșie”, Florin PASA, șef birou la Centrala industrială de reparații auto.

te se ridică la 87,2%, iar gradul de îndeplinire a normelor de producție de 114%. În prezent, în cadrul întreprinderii se întreprind acțiuni pentru extinderea poliservirii utilajelor și la alte grupe de utilaje: strungurile Carusel, mașinile de rectificat caneluri și cele de rectificat plan.

În cadrul acțiunii de extindere a acestui sistem de lucru nu trebuie însă scăpat din vedere că dimensionarea sa rațională și obținerea unei eficiențe înalte în aplicare face absolut necesară organizarea judicioasă a poliservirii. Dacă este adevărat că această metodă trebuie aplicată pe scară lărgită, tot atât de adevărat este, că ea nu trebuie totuși implementată oriunde și oriunde. Pentru ca eficiența obținută în aplicare să fie maximă și, alături de economia relativă de personal, să se obțină și un volum ridicat de producție este necesar ca poliservirea să fie gândită și aplicată ca un sistem complex de organizare și conducere a producției și nu ca un instrument care poate acționa separat, pentru a cărui aplicare sînt suficiente doar anumite dispoziții de a se lucra la mai multe mașini. Aplicarea eficiență face necesar un efort mult mai amplu, care trebuie să cuprindă în primul rînd reorganizarea amplasării mașinilor trezindu-se de la criteriul de grupare a lor după tonaj și caracteristici tehnice la o combinare a operațiunilor tehnologice care să permită o ocupare cât mai efi-

cientă și completă a timpului de lucru al muncitorului care le poliservește. În acest, sens, în unitatea noastră, aplicarea poliservirii a fost permanent însoțită de lucrări de inginerie tehnologică, care au determinat noi fluxuri ale producției roților dințate în funcție de noile cerințe: arborii planetari pe o linie, arborii cotiți pe alta, pinioanele separat ș.a.m.d.

Practic, alegerea mașinilor grupate trebuie făcută luînd în considerare structura timpului operațiilor în așa fel ca lucrările să se deosebească cât mai puțin ca durată, iar amplasarea lor se cere efectuată cât mai dens” (S. Lech).

— „Pe această bază de altfel, se cere asigurată cea mai bună succesiune de executare a fazelor de muncă, care să permită efectuarea de operații omogene pe grupuri servite de un singur lucrător, divizarea operațiilor cu durată mare în lucrări cu durate mici. La întreprinderea de utilaj chimic „Grivița roșie”, în această optică, au fost departajate următoarele grupe de utilaje: mașinile de debitat metale, mașinile de prelucrare roți dințate (avînd în vedere că danturarea unei corbane dințate de tambur durează circa 4—5 zile), mașinile de frezat portale, cele de rectificat plan, de rabotat cu cuțite mobile, de găurit în coordonate și mașinile de rabotat mingi” (R. Alexandrescu).

— „Cu totul altfel ca pînă acum se cere pusă și problema alimentării cu piese și scule a grupului de mașini servite de un singur muncitor, deoarece acesta nu mai are posibilitatea de a se autoaproviziona eficient. Acest proces capătă importanță deosebită deoarece acum, dacă nu este bine organizat, există riscul ca în loc să nu lucreze o singură mașină, să stea întreaga grupă de mașini. Este adevărat, la I.R.A. „Grivița” s-a realizat aprovizionarea cu ajutorul unor linii de transport în sistem conveier. În această direcție însă, va trebui făcut, în anul 1980, mult mai mult, va trebui mai multă operativitate pentru extinderea acestei tehnologii de aprovizionare” (S. Lech).

— „Mai există o problemă care în momentul de față împiedică din acest punct de vedere polideservirea mașinilor-unelte. Întreprinderea de elemente de automatizare, datorită specificului de fabricație, trebuie să prelucereze foarte multe oțeluri speciale, în primul rînd oțeluri inox la care așchia este dură, lipicioasă și uzează repede scula așchietoare. De aceea, aceste scule se cer executate din oțel foarte dur, cu o durată de viață îndelungată. Ca urmare, pentru extinderea polideservirii

\*) Dezbaterile continuă problematica pe această temă prezentată în R.E. nr. 5/1978, 10 și 17/1979

apare necesar ca producătorii (întreprinderea de scule Rîșnov ș.a.) să asigure mai multe astfel de scule (filiiere) din oțel foarte dur și cu o durată de viață îndelungată. Pentru că altfel, dacă muncitorul este nevoit să schimbe prea des aceste scule, el nu mai are efectiv timpul necesar pentru a și lucra la mai multe mașini" (Gh. Pirvu).

— „Într-o nouă lumină se cere abordată și problema depanării și întreținerii mașinilor. În sistemul poliservirii nu mai este eficientă metoda de a opri mașina și a aștepta ca cei de la compartimentul mecanoenergetic să vină și să facă depanarea. De aceea, la I.R.A. „Grivița” poliservirea a fost îmbinată cu policalificarea, astfel că fiecare lucrător, înainte de a deveni muncitor calificat în meseria de strungar, rectificator etc. face un stagiu de trei luni de zile la secția de întreținere pentru a cunoaște intimitatea mașinii, a putea să efectueze singur o serie de depanări curente, unele mici reparații care nu necesită o intervenție mai complicată” (S. Lech).

— „În întreprinderile care au în procesul fabricației un număr mare de sortotipodimensiuni de materiale și de repere, pentru aplicarea eficientă a poliservirii esențială este extinderea tipizării. La „Automatica”, la sectorul de confecții metalice, lucrul la mai multe mașini și, respectiv, sporirea productivității a fost direct condiționată de profilarea și tipizarea tablei” (D. Cosmin).

— „Nu numai atât. Importantă devine și tipizarea tehnologică. La I.U.C. „Grivița roșie”, pentru a lărgi poliservirea la mașinile-unelte apare necesitatea de a se restringe numărul de operații pentru o piesă, acțiune pe care am reușit să o realizăm în cadrul unui centru de prelucrare făcut cu forțe proprii, prin prelucrarea unor capete de prelucrare ale producției de la I.M.U.A.B. Aceasta este însă numai un început. Deoarece în unitate nu există specialiștii necesari pentru extinderea poliservirii, se impune acordarea unui sprijin sporit în această direcție de către institutul de cercetări și producătorul specializat de mașini-unelte pentru crearea de noi centre de producție” (R. Alexandrescu).

— „Este într-adevăr un efort suplimentar, dar merită făcut pentru că rezultatele sînt într-adevăr spectaculoase. La I.E.A., restringînd fluxul de fabricație în procesul tehnologic de fabricație a unui circuit imprimat, linia tehnologică pentru a cărei serviere erau prevăzuți inițial, 100—120 de oameni, este poliservită în momentul de față de numai cu 12 oameni pe schimb” (Gh. Pirvu).

## Eforturi și preocupări încă din faza de cercetare-proiectare

— „DUPĂ cum am avut ocazia să constatăm, aplicarea poliservirii în faza de execuție a produselor necesită de-

punerea unor eforturi organizatorice însemnate. Ele pot fi însă mult reduse, de multe ori eliminate, dacă servirea mai multor mașini de către un singur om este gândită și aplicată — încă din faza de cercetare-proiectare. Pentru aceasta este necesară o înnoire în primul rînd în concepția produsului, pentru că el trebuie să fie proiectat special pentru a putea fi poliservită o secție sau un grup de mașini-unelte de un număr cît mai mic de muncitori. Acest lucru poate fi realizat prin adăugirea problemelor de tipizare, a celor de proiectare și de codificare a pieselor care, în acest an va cuprinde, la I.E.A., toate produsele noi fabricate” (Gh. Pirvu).

— „Tot din faza de concepție consider că trebuie acționat mai energie și pentru profilarea mai accentuată a fabricației. Întreprinderea „Tehnometal”, de pildă, are o producție foarte eterogenă, zeci de mii de comenzi mici în timpul unui an care numără 20 de piese, 30 de piese etc. Pentru că, după părerea mea, fără a avea unele repere care se repetă în cantități mai mari, polideservirea are eficiență redusă sau nu se poate aplica. O astfel de profilare ar trebui să cuprindă atât utilajele fabricate, cît și piesele de schimb care se execută.

Este adevărat că, în prezent, la întreprinderea „Tehnometal” poliservirea se aplică la un număr total de 44 utilaje (mașini de debitat metal, strunguri semiautomate cu mai multe axe, mașini de prelucrat roți dințate, mașini de rectificat, șepinguri, cuptoare de tratament termic, cuptoare rotative, mașini de prelucrat prin electroeroziune etc.), la care indicele de utilizare realizat este situat între 87,85—99,43% și că în acest fel s-a realizat o economie relativă de 53 muncitori care au fost folosiți la alte activități sau pentru mărirea zonei de serviere. Profilarea ar aduce însă o amplificare considerabilă a dimensiunii și eficienței poliservirii” (P. Dobre).

— „Concepția trebuie schimbată și în ce privește utilajele cu care este dotată întreprinderea și fluxul tehnologic. Pînă acum doi ani de zile exista convingerea că o întreprindere care are un specific de serie mică sau de unicate nu poate fi utilată decît cu utilaje universale pe care să se poată executa tot felul de repere, avînd în primul rînd asigurată calificarea muncitorilor; în al doilea rînd, creînd sculele necesare. Studiind însă mai îndeaproape unele fluxuri tehnologice se ajunge la concluzia că, pentru extinderea poliservirii, trebuie și pot fi aplicate mașinile cu comandă, încît transformînd pe lucrători din strungari, frezori, rabotori în operatori de mașini unelte-agregate cu programe (și bineînțeles formînd în cadrul întreprinderii specialiști care să analizeze procese tehnologice de așa natură încît să poată realiza programe foarte economice) un

singur muncitor poate lucra concomitent la 4—5 mașini.

Un exemplu edificator: la I.E.A. pentru eliminarea unor locuri înguste trebuiau să se aducă circa 25 de strunguri de precizie din import care, în trei schimburi, solicitau 75 de oameni și, bineînțeles, spațiu pentru montare. Reanalizarea proiectului de execuție a condus însă la concluzia că numai patru strunguri cu comandă numerică permiteau eliminarea celor 25 de strunguri și folosirea a numai 4 strunguri în loc de 75.

În ce privește dotarea cu mașini-unelte cu comandă numerică trebuie ținut seama că, în prezent, astfel de mașini se realizează în special pentru piese mari: pentru boghiuri și pentru roți, pentru piese de o tonă sau mai mari, însă nu există în momentul de față, după părerea mea, preocupări suficiente pentru realizarea unor mașini-unelte cu comandă numerică sau program pentru piese mici și chiar foarte mici în unele cazuri. Eforturile nu trebuie, desigur, să aparțină numai producătorului. Pentru că există posibilitatea ca, la unele mașini-unelte de construcție veche întreprinderile care le detin să le sporească productivitatea, să le facă a putea fi poliservite prin aplicarea unor afișaje numerice care se execută în momentul de față în țară și care ușurează activitatea de control, de verificare din partea muncitorului. În unitatea noastră s-a și făcut transformarea unor mașini vechi în mașini cu comandă numerică, cu forțe proprii și cu ajutorul întreprinderii „Automatica”, care face o serie de panouri ce adaptează o mașină la posibilitatea de a lucra cu comandă numerică.

Toate aceste acțiuni au făcut ca la I.E.A. numărul total de mașini unde se aplică poliservirea să fie de 48, indiciile de utilizare realizat pe aceste utilaje de 86,7%, numărul de muncitori economisiți în urma acțiunii de poliservire 71, iar producția realizată suplimentară de 11,5 mîl. lei” (Gh. Pirvu).

— „Încă din faza de concepție, de pregătire a producției se cere abordată și problema policalificării cadrelor care să faciliteze poliservirea. Pentru că, totuși, calificarea unui lăcătuș montator în meseria de strungar se poate face destul de greu în procesul muncii, cînd trebuie ca acesta, în timp ce face montajul sau alte operații, să și învețe. De aceea apare necesar ca încă din faza de elaborare a programelor de învățămînt, în strînsă legătură cu cerințele producției, să se prevadă și să se implementeze necesitățile de policalificare a cadrelor cerute de poliservirea anumitor utilaje” (R. Alexandrescu).

Dezbateri consemnate de  
Bogdan PĂDURE

● În numerele viitoare ale revistei, vor fi prezentate în dezbateri probleme ale corelației poliservire-automatizare-normare-tipizare.

## ORGANIZAREA ȘI FUNCȚIONAREA SECTOARELOR UNICE DE CHIMIZARE A AGRICULTURII

ASA CUM se subliniază în Raportul prezentat de tovarășul **Nicolae Ceaușescu** la Congresul al XII-lea al P.C.R., agricultura noastră se găsește în fața unei noi revoluții, ce vizează atât baza sa tehnico-materială, cât și organizarea producției. Pe această linie se înscrie și prevederea din Hotărârea Plenarei C.C. al P.C.R. din 1 februarie 1979, de a se trece la o îmbunătățire radicală a activității de fertilizare și protecție a plantelor, înființându-se în acest scop **sectoarele unice de chimizare**, în cadrul consiliilor unice agroindustriale și în subordinea stațiunilor de mecanizare.

În scopul elucidării principalelor aspecte (organizatorice, funcționale și economice) privind economia și organizarea sectoarelor de chimizare a agriculturii, s-a studiat problematica activității de chimizare la consiliile agroindustriale Girov (jud. Neamț) și Turnu Măgurele (jud. Teleorman), la întreprinderile agricole de stat Lehliu (jud. Ialomița) și Girov (jud. Neamț), ca și la nivelul de ansamblu al județului Neamț.

Sectoarele unice de chimizare se organizează și funcționează ca subunități de producție ale stațiunilor pentru mecanizarea agriculturii. Ele urmează să-și desfășoare activitatea pe principiul gestiunii economice proprii, având plan propriu de producție și buget de venituri și cheltuieli, care se constituie ca părți integrante ale planului — respectiv bugetului — stațiunii pentru mecanizarea agriculturii.

Pentru a realiza organizarea și conducerea unitară a procesului de chimizare, se preconizează ca sectoarele unice să aibă următoarele funcții principale:

- întocmirea programelor de fertilizare, amendare și protecția plantelor, pe unități agricole și culturi;

- aprovizionarea, depozitarea și gestionarea produselor chimice, a mijloacelor tehnice și a spațiilor de depozitare;

- efectuarea lucrărilor de chimizare.

Funcțiile respective se exercită de către sectoarele unice de chimizare și în cadrul relațiilor lor cu alte instituții și întreprinderi: stațiunile de mecanizare a agriculturii, oficiile județene pentru pedologie și agrochimie, inspectoratele județene de protecția plantelor, direcțiile județene pentru agricultură și industria alimentară.

Una din problemele esențiale ale organizării activității de chimizare în cadrul consiliului agroindustrial o constituie **organizarea formațiilor de lucru**.

În procesul de organizare a execuției lucrărilor de chimizare se pune problema fundamentării soluției optime de **organizare a formațiilor de lucru** în cadrul următoarelor variante posibile: la nivelul sectorului de chimizare; la secțiile de mecanizare de la unitățile agricole; pe grupe de unități agricole; pe asolamentele unitare constituite în cadrul consiliului.

În scopul efectuării operative a lucrărilor, dar și în condiții de calitate superioară a acestora, pentru a se evita atât centralizarea excesivă a activității la sediul sectorului unic (ceea ce ar conduce la efectuarea cu întârziere a lucrărilor și la creșterea costului acestora), cât și dispersarea activității de chimizare și al mijloacelor aferente (determinând o folosire incompletă a fondului de timp a mecanizatorilor și a mijloacelor tehnice, în cazul în care activitatea s-ar desfășura la nivelul unităților agricole), s-a trecut în prezent la înființarea, pe teritoriul consiliilor agroindustriale, a unor **formații de lucru**.

Este evident că, în condițiile în care se vor aplica în practică asolamentele unitare pe teritoriul consiliilor agroindustriale, formațiile de lucru ale sectorului de chimizare vor trebui să-și orienteze activitatea pe cuprinsul unui asolament dat.

### Profilul formațiilor de lucru

ÎN ACEST CADRU al problemei se pun următoarele alternative: specializarea formațiilor de lucru pe diferitele activități de chimizare, sau organizarea lor pe un profil complex, vizându-se efectuarea întregului ansamblu al lucrărilor de chimizare de către aceeași formație, în zona sa de activitate. În scopul elucidării acestei probleme s-a analizat structura activității sectoarelor de chimizare de la I.A.S. Lehliu și I.A.S. Girov și modul de utilizare a fondului de timp al mecanizatorilor din cadrul acestor sectoare în anul 1978. Din analiză a reieșit că în I.A.S. Lehliu, peste 33% din activitatea sectorului este reprezentată de alte lucrări decât cele de

chimizare. Analizând foarte amănunțit lucrările efectuate de sectorul de chimizare al I.A.S. Girov, am ajuns la concluzia că lucrările efective de chimizare reprezintă numai 29% din totalul activității sectorului, 71% fiind o serie de lucrări comune ale întreprinderii și lucrări la terți. În ceea ce privește lucrările propriu-zise de chimizare, fiecare dintre acestea — lucrările de administrat îngrășăminte chimice, respectiv îngrășăminte organice, amendarea, erbicidarea, combaterea bolilor și a dăunătorilor — reprezintă o pondere redusă, variind între 1,50 și 11,16% din volumul total de lucrări efectuate (vezi tabelul).

Deci, este evident că organizarea formațiilor de lucru cu profil specializat, îngust la nivelul diferitelor acțiuni de chimizare nu permite folosirea deplină a fondului de timp al mecanizatorilor și a mijloacelor tehnice aferente, rezultând **necesitatea organizării unor formații specializate** privind ansamblul procesului de chimizare, care să efectueze în plus și alte lucrări la terți, îndeosebi transporturi.

Se preconizează ca în perioadele de fertilizare produsele chimice să se transporte direct la câmp. În condițiile în care nu există un depozit central de produse chimice și acestea nu pot fi transportate direct în câmp, urmează să se creeze puncte-tampon de depozitare.

### Amplasarea și dimensionarea spațiilor de depozitare a produselor chimice

ÎN PREZENT — dată fiind necesitatea de a economisi un volum mare de investiții — se are în vedere depozitarea substanțelor chimice destinate agriculturii în spațiile existente în unitățile agricole. Numină, în acest fel, datorită caracterului improvizat al magaziiilor, nu se pot elimina risipa și degradarea acestor produse. Totodată, nu sînt organizate condiții pentru gestionarea produselor respective de către sectorul de chimizare, pentru prepararea în bune condiții a amestecurilor și soluțiilor, lipsind utilajele specializate.

Volumul diferitelor lucrări de chimizare și al altor lucrări executate de sectorul chimizare al I.A.S. Girov în anul 1978 (ha. a. n.)

Activități	Lunile												Total anual	%
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII		
Activități comune	107	110	286	599	576	304	288	555	195	344	250	133	3 347	12,77
Administr. îngr. chimice	258	—	263	444	19	35	15	64	128	245	146	14	1 631	5,56
Administr. îngr. naturale	—	227	345	212	124	—	39	689	223	255	1 067	93	3 274	11,16
Amendare	—	—	357	—	—	—	—	46	16	231	65	—	715	2,44
Erbicidare	—	—	—	165	275	—	—	—	—	—	—	—	439	1,50
Tratamente	—	—	—	—	—	669	194	85	2	—	—	—	950	3,24
Defolieri	—	—	—	—	—	—	—	91	15	—	—	—	106	0,36
Lucrări îmbun. funciare	—	—	—	—	—	—	—	17	156	73	706	458	1 410	4,81
Total lucrări specializ.	258	227	965	821	417	704	248	992	540	804	1 984	565	8 525	29,06
Lucrări la terți	1 533	1 363	772	1 297	1 337	1 892	2 131	1 598	2 062	1 944	790	341	17 060	58,17
Total general :	1 898	1 700	2 023	2 717	2 330	2 900	2 667	3 145	2 797	3 092	3 024	1 039	29 332	100

S-a început însă construirea unor depozite moderne, de înaltă tehnicitate, acțiune ce va continua. Se pune deci, problema amplasării și dimensionării optime a depozitelor pentru produse chimice. Zona de optimizare a amplasării și mărimii acestor depozite se situează în intervalul înscris de cei doi parametri economici — investițiile și cheltuielile de transport și manipulare. Un studiu\*) întreprins în această problemă, în județul Neamț, evidențiază necesitatea de a se fundamenta frecvența și mărimea depozitelor la nivelul de ansamblu al județului, cu amplasarea acestora la stațiile de cale ferată, astfel încât să satisfacă și nevoile consiliilor vecine care nu dispun de căi de comunicație feroviară.

## Organizarea economico-financiară

UNITĂȚILE AGRICOLE din cadrul consiliului **primesc repartițiile** de produse chimice de la direcția generală județeană pentru agricultură și industria alimentară. Ele transmit aceste repartiții la sectorul unic de chimizare, însoțite de confirmarea organului județean al Băncii pentru agricultură și industrie alimentară, privind asigurarea fondurilor pentru plata produselor chimice repartizate.

Stațiunea pentru mecanizarea agriculturii **centralizează** cantitățile din repartiții și le comandă la baza județeană de aprovizionare tehnico-materială, care încheie **contractele de livrare** cu combinatul chimic, indicând ca beneficiar stațiunea de mecanizare (sectorul unic de chimizare).

Produsele chimice livrate urmează să fie achitate de stațiunea pentru mecanizarea agriculturii, din creditele acordate în acest scop de către sucursala Băncii pentru agricultură și industrie alimentară. Decontarea efectivă a cantităților de substanțe chimice primite se

\*) Revista economică nr. 51/1979

face din creditele puse la dispoziție de bancă, pe baza facturilor talon și a confirmării de primire a acestora de către sectorul unic de chimizare.

În scopul rambursării creditelor bancare, stațiunea pentru mecanizarea agriculturii va recupera de la unitățile agricole beneficiare următoarele sume: contravaloarea în bani a îngrășămintelor chimice, pesticidelor și amendamentelor administrate; cheltuielile cu transportul acestora de la furnizor la depozitul centrului de chimizare și de la depozit la locul de administrare; cheltuielile efectuate cu manipularea, depozitarea și pregătirea lor; regia centrelor de chimizare. (Nivelul cheltuielilor de regie s-ar putea determina prin aplicarea cotei de 10% asupra valorii substanțelor chimice utilizate).

Plățile respective se efectuează în bani, imediat după terminarea lucrărilor de chimizare, din conturile beneficiarilor, pe baza recepțiilor încheiate între unitățile agricole și sectorul unic de chimizare.

Separat de sumele amintite anterior, se varsă către S.M.A. plata în natură sau în bani a lucrărilor de administrare a substanțelor chimice, efectuate de sectoarele unice de chimizare, conform tarifelor în vigoare și a prevederilor din contract.

Urmează ca S.M.A. și trustul S.M.A. să verifice ca în planurile anuale de cheltuieli ale întreprinderilor agricole să se prevadă fondurile de plată a îngrășămintelor chimice, a pesticidelor și a amendamentelor repartizate și a cheltuielilor ce se fac de către sectoarele unice de chimizare, cu transportul, manipularea, depozitarea și administrarea acestora.

## Relațiile centrului de chimizare cu diferite instituții și întreprinderi

ACTIVITATEA de producție a sectoarelor unice de chimizare se desfășoară pe baza contractelor încheia-

te între stațiunea de mecanizare și unitățile agricole. Executarea lucrărilor de chimizare are loc pe baza comenzilor-program săptămânale, în conformitate cu planurile de fertilizare întocmite pe temeiul studiilor de cartare agrochimică, graficul de lucrări fiind stabilit de către sectorul unic de chimizare împreună cu întreprinderile agricole.

Pentru realizarea prevederilor din graficul de lucrări, se preconizează, pentru unitățile agricole, următoarele obligații: asigurarea permanentă a asistenței tehnice și a controlului privind executarea lucrărilor; asigurarea personalului pentru prepararea soluțiilor de pesticide; recepția lucrărilor la nivelul fiecărei lucrări, sau cel mai târziu la finele decadelor.

Relațiile sectorului unic de chimizare cu oficiile județene de studii pedologice și agrochimice și cu inspectoratele județene pentru protecția plantelor se referă la următoarele activități comune:

- pe baza studiilor de cartare agrochimică a solului și a rezultatelor institutelor și stațiunilor de cercetări agricole, sectorul unic de chimizare împreună cu Oficiul județean de studii pedologice și agrochimice și cu unitățile agricole, întocmesc programul anual de fertilizare și amendare; în funcție de acest program și de producțiile planificate se stabilește necesarul de îngrășămintă chimice și de amendamente pe unități agricole, sole și culturi.

- pornindu-se de la cartarea buruienilor și prognoza bolilor și a dăunătorilor și ținându-se seama de recomandările institutelor și stațiunilor de cercetare agricolă, sectorul unic de chimizare împreună cu Inspectoratul județean pentru protecția plantelor și cu unitățile agricole elaborează programul de erbicidare și combatere a bolilor și dăunătorilor.

dr. N. BRAȘOVEANU

## CREATIVITATEA — factor al dezvoltării economico-sociale

**C**OMPONENTA însemnată a procesului de evoluție a civilizației umane, creativitatea este implicată tot mai profund în dezvoltarea societății moderne: în planul conducerii și organizării vieții sociale, al proceselor de producție, pe plan artistic, educativ etc. Acest fapt este ilustrat convingător de rolul tot mai mare pe care domeniul de activitate ce prin tradiție au incorporat și au stimulat creativitatea, cum sînt știința și tehnica, îl au în procesul dezvoltării. Transformarea științei în forță de producție nemijlocită se datorește atât capacității sale de a deschide noi și luminoase orizonturi cunoașterii și practicii sociale, cât și unor mutații radicale ce se desfășoară la nivelul economiei. Promovarea elementelor de noutate — produs al creativității — în planul ideilor sau concretizate în bunuri materiale, în servicii etc. con-

stituie un *modus vivendi* al oricărei economii moderne, resursa fundamentală — și inepuizabilă — a competitivității sale pe arena mondială, a utilizării superioare a potențialului material și uman de care dispune.

Valorificarea integrală a creativității încorporată în știință și tehnică în procesul dezvoltării sociale este evident condiționată de natura relațiilor sociale. Înlăturînd îngrădirile specifice orînduirii capitaliste, socialismul creează cadrul optim de stimulare și materializare a potențialului creativ al maselor de oameni ai muncii, cu efecte dintre cele mai însemnate asupra progresului și bunăstării generale. Pornind de la aceste realități partidul nostru a încorporat știința și tehnologia ca factori de bază ai strategiei dezvoltării economico-sociale, concepție ce a dobîndit noi determinări calitative prin adoptarea, la

cel de al XII-lea Congres al partidului, a Programului-directivă de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică și de introducere a progresului tehnic în perioada 1981—1990 și direcțiile principale pînă în anul 2000. Crearea condițiilor de ridicare la cote tot mai înalte a energiei creatoare ale poporului nu semnifică însă și materializarea lor deplină în economie: sporirea aportului creativității la dezvoltare necesită, deopotrivă, eforturi persistente pentru realizarea în practică a prevederilor și obiectivelor respective. Dar, care este mecanismul de dezvoltare a științei și tehnicii, cum a fost și este el folosit în economie, care sînt unele direcții în care se poate acționa pentru îmbunătățirea rezultatelor — iată cadrul în care articolul de față își cantonează demersul.

### Dezvoltarea științei — similară cu cea a unui organism viu

DACĂ din punct de vedere psihologic creativitatea poate fi definită drept capacitatea de a produce și materializa idei noi, forma concretă în care apar noutățile este în mare măsură dependentă de domeniul în care acestea sînt realizate. În același sens opinează sociologul Christian Marbach cînd afirmă că „...spiritul creator pare să prezinte caracteristici care îi sînt proprii nu numai în funcție de obiectul asupra căruia se aplică demersul său dar și potrivit domeniului în care el creează”<sup>1)</sup>. Din această perspectivă se relevă că noutățile care sînt create în știință, pe de o parte, și în tehnică, pe de altă parte — distincție cu caracter metodologic și care nu contrapune cele două domenii a căror interdependență se adîncește continuu în procesul real al dezvoltării — prezintă anumite elemente de diferențiere.

Există un caracter sui-generis al dezvoltării științei, dezvoltare similară, după cum consideră N. Georgescu-Roegen în lucrarea sa „Legea entropiei și procesul economic” cu cea a unui organism viu, vîdînd „o geneză și o evoluție în sensul în care acești termeni sînt folosiți în biologie”<sup>2)</sup>. În general se apreciază că logica demersului științific individualizează trei etape mai importante: adunarea faptelor, experimentul și teoria, acest din urmă element dovedind o importanță deosebită pentru progresul cunoașterii. Deși demersul cercetării are un caracter orientat, există posibilitatea, întîlnită frecvent, ca descoperirile științifice să nu fie dirijate în procesul constituirii lor, ci să reprezinte rodul unor observații spontane, aleatorii<sup>3)</sup>.

Este drept însă că un număr mare de invenții și descoperiri din știință se inseriu într-un orizont previzibil. Avem în vedere, în speță, noutățile obținute în cadrul cercetărilor prin care se caută fie îmbogățirea cunoștințelor empirice, fie adecvarea unor elemente ale observației la ipotezele avansate de teorie în cauză. Acest tip de noutate este obținut, potrivit terminologiei cercetătorului american Thomas Kuhn, în cadrul „științei normale”, prin această înțelegîndu-se „cercetarea bazată form pe una sau mai multe realizări științifice trecute, realizări pe care o anumită comunitate științifică le recunoaște, pentru o vreme, drept bază a practicii ei”<sup>4)</sup>. Potrivit a numeroase opinii, mecanismul psihologic și euristic care stă la baza acestui tip de invenții și descoperiri este **combinarea** care permite obținerea de noutăți pe baza asocierii unor serii de cunoștințe date. Tot principiul combinării este considerat drept cel care caracterizează producerea de noutăți în dome-

niul tehnicii<sup>5)</sup>. Element de bază al evoluției sistemului tehnologic combinația deschide un cîmp teoretic nelimitat dezvoltării tehnicii „prin sine”, fiind posibil să se realizeze un număr uriaș de combinații validate de practică într-un registru extrem de bogat.

### Amplificarea contribuției factorului creativ

AM ÎNFĂȚIȘAT cîteva repere de funcționare ale mecanismului propriu-zis de dezvoltare a științei și tehnicii tocmai în scopul de a releva utilizarea superioară pentru dezvoltarea economiei românești a posibilităților largi de progres oferite de știință și tehnică. Aplicarea în producție, în întreaga viață economico-socială a celor mai noi cuceriri ale revoluției tehnico-științifice, afirmarea pe scară largă a creativității naționale constituie, în optica partidului nostru, un factor de bază al creșterii și modernizării forțelor de producție, al progresului multilateral al economiei naționale. Știința și tehnica constituie elemente profund implicate în opera de edificare a socialismului, ridicînd pe o treaptă mai înaltă valoroasele tradiții ale gândirii științifice românești.

În proiectarea dezvoltării științei și tehnicii — proces complex și de amplă perspectivă care a dobîndit consistență pe fundamentul solid al planificării întregii dezvoltării economico-sociale — partidul a ținut seama de necesitatea accentuării caracterului prospectiv și anticipativ al acestor domenii de activitate socială. Au fost realizate condițiile pentru angajarea plenară a cadrelor de cercetare în rezolvarea problemelor vitale pe care le ridică opera de edificare a societății socialiste:

<sup>1)</sup> Cristian Marbach, L'Innovation au pouvoir, Fayard 1973, p. 17.

<sup>2)</sup> N. Georgescu-Roegen, Legea entropiei și procesul economic, Ed. politică, București, 1979, p. 78.

<sup>3)</sup> Un caz tipic în acest sens îl constituie descoperirea razelor X de către fizicianul Roentgen. Menționăm în sprijinul aceleiași idei dificultatea pe care o întîmpină frecvent cercetătorii istoriei științei în a stabili paternitatea unor mari descoperiri ca și în determinarea cu precizie a momentului în care acestea au fost realizate. Așa stau, de exemplu, lucrurile cu descoperirea oxigenului, a cărua întîlțitate și-o revendică — se pare legitim — trei oameni de știință: Scheele, Priestley și Lavoisier, în timp ce momentul descoperirii se încadrează într-un interval de cîteva ani — 1774 și 1777.

<sup>4)</sup> Thomas Kuhn, Structura revoluțiilor științifice, Ed. științifică și enciclopedică, București, 1976, p. 53.

<sup>5)</sup> Ihor Lemnij, de pildă, remarcă: „dacă ne gîndim la istoria tehnicii putem constata fără un efort prea mare că, de fapt, invențiile de principiu (mară, radiale etc.) sînt relativ rare în comparație cu combinarea și recombinația unor elemente ale sistemului tehnologic...” (I. I. Fenomenul tehnic, Ed. științifică și enciclopedică, București, 1976, p. 26).



# ECONOMIE NAȚIONALĂ

**Tabel**  
Dinamica comparată a personalului și investițiilor în cercetare și venitul național

	Personal în cercetare 1950 = 100	Investiții în cercetare 1950 = 100	Venit național 1950 = 100	Coeficienți de creștere	
				col. 3	col. 3
				col. 1	col. 2
1	2	3	4	5	
1955	142	1,471	192	1,352	1,306
1960	184	3,023	268	1,456	0,881
1965	271	1,867	413	1,523	2,208
1970	287	4,132	599	2,170	1,450
1975	387	8,518	10 ori	2,583	1,175
1976	413	9,047	11 ori	2,663	1,216
1977	441	10,962	12 ori	2,721	1,094
1978	472	11,320	13 ori	2,754	1,150

SURSA : Anuarul statistic — 1979, p. 94, 113, 374.

valorificarea superioară a resurselor materiale și umane ale țării, un rol deosebit în această direcție urmînd să-l dețină elaborarea de noi tehnologii în vederea conservării, recuperării și refolosirii materiilor prime, materialelor și utilajelor; ridicarea calității produselor; accelerarea procesului de înnoire a producției; sporirea competitivității economiei românești în cadrul schimburilor internaționale etc.

Afirmarea tot mai viguroasă a științei și tehnicii în societatea noastră are la bază dezvoltarea susținută a bazei materiale a activității de cercetare, perfecționarea continuă a procesului de pregătire a cadrelor de specialiști. Dacă în anul 1950 investițiile pentru știință și deservirea științei se cifrau la 106 milioane lei, în anul 1978 ele erau de circa 11 ori mai mari, respectiv de 1200 milioane lei; o evoluție semnificativă se prevede în perspectivă — în cincinalul 1981—1985 fondurile pentru finanțarea activității de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducerea a progresului tehnic vor fi cu 50 la sută mai mari decît cele alocate în cincinalul actual.

Numărul și nivelul de pregătire al cadrelor din cercetare au cunoscut, la rîndul lor, sporuri substanțiale. Comparativ cu anul 1938 — an de referință pentru dezvoltarea economico-socială a României în perioada antebelică — cînd se înregistrau 5 000 de persoane încadrate în munca de cercetare, în anul 1970 numărul acestora era de 37 600 de persoane, pentru ca un deceniu mai târziu, în anul 1980, numărul persoanelor din cercetare să se ridice la 200 de mii; la sfîrșitul cincinalului următor se estimează o sporire a acestui potențial cu încă 45 000 de persoane. Mai trebuie arătat că mutații de o amploare similară au fost înregistrate și în ce privește numărul unităților de cercetare: de la 51 în 1938, la 264 în anul 1965 și la 303 în 1970, în ultimul deceniu amplificîndu-se procesul de concentrare a potențialului de cercetare în unități puternice, profilate.

Roadele politicii științifice promovate de partid în domeniul științei și tehnicii și-au găsit deplină concretizare în plan economic. Un exemplu concludent: în primii trei ani și jumătate ai actualului cincinal efectele introducerii progresului tehnic la nivelul economiei unui județ cu nivel ridicat de industrializare — județul Sibiu — s-au materializat în asimilarea a circa 500 de noi mașini și utilaje, peste 200 bunuri de larg consum, introducerea în fabricație a 169 de tehnologii de înaltă productivitate, cu eficiență economică postcalculată de peste 300 milioane de lei. În acest fel ponderea produselor noi și reproiectate, indicator de bază al comensurării progresului tehnic, reprezintă circa 55,3%, din totalul producției marfă pe anul 1979 la nivelul județului. Lărgind cadrul analizei pe ansamblul economiei naționale, trebuie subliniat că ponderea produselor noi și reproiectate în fabricație în actualul cincinal va reprezenta, în 1980, circa 44 la sută din valoarea producției industriale. Pe bază de cercetare științifică și tehnologică proprie, în perioada 1976—1980 au fost deja și vor fi asimilate pînă la sfîrșitul actualului cincinal circa 5 000 de mașini, utilaje și instalații noi sau reproiectate, 3 900 de tehnologii mo-

derne, 3 300 noi materiale și bunuri de consum; cercetarea științifică proprie va deține o pondere de 90% în realizarea tehnologiilor noi.

Într-un plan sintetic, eforturile depuse în vederea creării unei baze tehnico-materiale moderne, a creșterii și pregătirii la un nivel cit mai ridicat a personalului din cercetare s-au concretizat în sporirea aportului științei și tehnicii la dezvoltarea economico-socială, la creșterea venitului național și avuției sociale. Datele cuprinse în tabel pun în lumină relațiile amintite. Dinamica mai înaltă a venitului național în perioada 1951—1978 — o creștere de circa 13 ori — poate fi considerată și ca un efect al eficienței în continuă amplificare a activității desfășurate în cercetare, sector cu dimensiuni considerabil largite — o creștere a personalului și respectiv a investițiilor în acest domeniu de peste 4,5 ori și respectiv 11,3 ori, mai mică decît decît cea a venitului național<sup>1)</sup>.

Un domeniu însemnat de afirmare a contribuției creației tehnico-științifice românești la dezvoltarea economico-socială a țării îl constituie invențiile și inovațiile. Continuînd o serie de realizări notabile ale gândirii tehnice românești — potrivit datelor înscrise în Anuarul statistic al României pentru anii 1939 și 1940, de exemplu, numărul invențiilor brevetate între anii 1931—1938 era de 3 034 — activitatea de invenții și inovații a cunoscut în anii construcției socialiste o autentică înflorire. Cîteva cifre sint grăitoare în acest sens: în ultimii zece ani au fost brevetate peste 12 000 de invenții, eficiența lor economică postcalculată ridicîndu-se la circa 12 miliarde lei. Factorii stimulativi care au contribuit la amplificarea fenomenului inovațional privesc, în primul rînd, creșterea nivelului general de cultură al poporului, cu deosebire cultura tehnică, asimilarea unei părți însemnate a populației active în sectoare cu specific industrial deopotrivă cu așezarea fermă a învățămîntului pe principiile integrării sale cu cercetarea și producția, ale policalificării și politehnizării; crearea unui climat social favorabil creației etc.

**S** ÎNT EVIDENTE realizările în procesul de valorificare la un nivel tot mai ridicat a resurselor naționale de creativitate. În acest domeniu există însă și unele rezerve însemnate<sup>2)</sup>. Vom căuta în continuare să detașăm cîteva direcții în care s-ar putea acționa pentru introducerea rapidă și eficientă a cuceririlor progresului tehnic în economie.

Un domeniu prioritar în perspectiva amintită îl constituie **perfectiunea în continuare a procesului de planificare**, pornind tocmai de la rolul deosebit de amplu al instrumentelor de planificare în proiectarea, conducerea și materializarea procesului de dezvoltare economico-socială, ca și de la realizările importante relevate pe această linie; avem astfel în vedere stimularea în mai mare măsură prin plan a introducerii progresului tehnic în economie, în condițiile adoptării unui **critériu unitar și judicios** de apreciere a gradului de nouitate al produselor în raport cu perioada de plan respectivă; evaluarea caracterului de nouitate al produselor în raport cu **momentul lansării efective pe piață**, proces care necesită studii aprofundate asupra evoluției cererilor și a progresului în tehnologie; analiza înnoirii producției la nivelul cel mai concludent — al **grupelor de produse**<sup>3)</sup>. Este, totodată, de remarcă că, în cazul invențiilor, încadrarea creațiilor originale la indicatorul tehnică nouă, în condițiile regimului respectiv de finanțare și desfășurare a activității, poate contribui la valorificarea mai eficientă a invențiilor în economie.

Sporirea rolului și responsabilităților ce revin unităților economice în stabilirea și realizarea sarcinilor de producție — elemente de bază promovate prin generalizarea noului mecanism economico-financiar — atribuie un rol tot mai mare pirghiilor economice și financiare în promovarea progresului tehnic. Tocmai în acest cadru trebuie avută în vedere **stabilirea corespunzătoare a sursei de finanțare a cheltuielilor de asimilare a produselor noi**, ținînd seama de dificultățile, vădite adesea, într-o astfel de producție; este necesară, de asemenea, o repartizare potrivit unor criterii mai riguroase a beneficiilor între producătorul și utilizatorul noului produs, astfel încît să se asigure cointeresarea ambelor unități față de noua producție; ca o direcție de îmbunătățire a rezultatelor în promovarea progresului tehnic se relevă și **stabilirea unor prețuri stimulative la produsele noi** etc.

Toate aceste căi de stimulare a introducerii progresului tehnic au drept obiectiv principal sporirea continuă a eficienței activității desfășurate pe ansamblul economiei, asigurarea unui nivel înalt de competitivitate. Se răspunde astfel imperativului potrivit căruia creativitatea, ca element funciar al dezvoltării științei și tehnicii, trebuie amplu și complex integrată în procesul economic, contribuind tot mai mult la dezvoltarea forțelor de producție, la progresul general al societății.

Cristian POPESCU

<sup>1)</sup> Faptul că, începînd cu anul 1965, raportul dintre investiții și venit național este descreșcătoare are la bază, între alte cauze, politica fermă de sporire a bazei tehnico-materiale a cercetării, orientare ale cărei efecte însemnate se vor reflecta în planul economiei în perspectivă.

<sup>2)</sup> Amintim în acest cadru, de exemplu, că, potrivit unor calcule, ponderea inv. țiiilor care se aplică în economie din totalul invențiilor brevetate este de numai 47%.

<sup>3)</sup> Vezi și A. Bîrsan, „Stimularea prin plan a introducerii progresului tehnic”, Revista economică nr. 50/1979.

De la 1 februarie a.c.

## Noi categorii de oameni ai muncii beneficiază de majorarea retribuițiilor

**P**RIN APLICAREA, de la 1 februarie, a celei de a II-a etape de majorare a retribuițiilor pentru ramura industriei sticlei, porțelanului și faianței, un nou eșalon al clasei noastre muncitoare (de peste 35 000 lucrători) se bucură de binefacerile politicii economice promovate de Partidul Comunist Român.

Această ramură a industriei românești este deosebit de dinamică: producția globală a sporit de peste 64 ori între 1938 și 1978, iar productivitatea muncii între 1975 și 1978 a crescut cu un ritm mediu anual de peste 8,2 la sută. Dezvoltarea rapidă a acestei ramuri este riguros corelată cu creșterea accentuată a nivelului retribuițiilor lucrătorilor săi. Astfel, numai în actualul cincinal, retribuițiile personalului din industria sticlei, porțelanului și faianței au sporit cu 22,6 la sută în etapa I-a și se vor mări cu 14,1 la sută în urma etapei a II-a.

Este de precizat că încă din 1978, după încheierea primei etape de majorare a retribuițiilor, s-a realizat nivelul de majorare stabilit la cel de-al XI-lea Congres al partidului, fapt ce demonstrează pe deplin că politica partidului nu cunoaște un țel mai înalt decât creșterea bunăstării celor ce muncesc.

Potrivit principiilor socialiste de repartitie după cantitatea, calitatea și importanța socială a muncii depuse, și în cadrul acestei ramuri procentele de majorare sînt diferențiate, urmărindu-se creșterea mai rapidă a retribuițiilor mai mici. Concret, cuantumul majorării prevăzute pentru etapa a II-a la diferite meserii specifice acestor activități se prezintă în tabelul nr. 1.

Față de datele prezentate, trebuie să mai subliniem că începînd cu 1 februarie, muncitorii sticlari prelucrători manuali de topitură la țeava vor fi retribuiți cu retribuițiile prevăzute la rețeaua mine suprafață A; pînă în prezent această meserie era încadrată la rețeaua tarifară sticlă.

acord (pentru cei ce lucrează în acord global) și a sporului pentru vechimea neîntreruptă în muncă. Evident că de la 1 februarie se vor majora și retribuițiile personalului T.E.S.A. Cuantumul lunar al sporului de retribuție crește corespunzător și pentru maistrii ce lucrează în acord global.

Tabelul nr. 2

Efectul cumulat al majorării retribuițiilor în cincinalul 1976—1980

Meseria	Categoria și treapta	Retribuție înainte de etapa a I-a	Retribuție după etapa a II-a	Procent de creștere (%)	Spor lunar (etapa I + II în urma majorărilor)	Majorare lăbură datorată vechimii neîntrerupte (3—10%)	Majorare lunară a sporului de acord (6%)	Total majorări lunare	Valoarea anuală a sporului de retribuție
Topitor sticlă	0/I	1 656	2 407	45,4	751	75	37	863	10 356
Discuitor de produse ceramice	3/B	1 429	1 948	36,3	519	26	26	571	6 852

Acest aspect reflectă grija pentru o cât mai echitabilă stabilire a retribuițiilor la categoriile de lucrători cu condiții mai grele de muncă. Faptul nu este lipsit de semnificație, deoarece sporul de retribuție prin încadrarea în altă rețea este și mai substanțial. Astfel, dacă muncitorul sticlari ar fi rămas în aceeași rețea de retribuție, cuantumul retribuției majorate ar fi fost de 2468 lei și nu de 2601 lei cît va primi de la 1 februarie (un spor suplimentar de 133 lei).

Concomitent cu majorarea retribuției tarifare, lucrătorii vor beneficia corespunzător și de creșterea sporului de

Aplicarea etapei a II-a de majorare a retribuițiilor va permite obținerea unor importante venituri anuale suplimentare. Numai pe 11 luni ale acestui an, veniturile suplimentare obținute se ridică la sume substanțiale, între 3 000—6 700 lei pentru participanții la procesul de producție din această ramură (tabelul nr. 1). Nu putem să încheiem fără să amintim efectul cumulat al celor două etape de majorare a retribuițiilor pentru oamenii muncii sticlari, ceramiști etc., efect pe care l-au resimțit toți în acest cincinal (tabelul nr. 2).

Datele relevă sume însemnate, creșterile fiind fără egal în toată istoria construcției socialiste. La toate acestea, se adaugă și efectele favorabile ale majorărilor succesive ale alocației pentru copii, ale creșterii retribuției din fondurile sociale de consum etc.

Aceste măsuri justifică pe deplin necesitatea creșterii continue a productivității muncii, mai ales dacă avem în vedere faptul că în anul 1978, de pildă, în costul efectiv al producției marfă, retribuițiile dețineau peste 37 la sută în această ramură, fiind elementul de cheltuieli cu ponderea cea mai mare.

Garanția creșterii permanente a nivelului de trai al oamenilor muncii este ca întreaga activitate economică să se desfășoare cu cea mai înaltă eficiență, asigurînd creșterea continuă a bogăției naționale.

Constantin CIUTACU

Institutul de Economie Socialistă

Tabelul nr. 1  
Creșterea retribuițiilor pentru diferite meserii specifice industriei sticlei, porțelanului și faianței

Meseria	Categoria, treapta, Gradația	Retribuția actuală	Retribuția încasată după etapa a II-a	Procent de majorare (%)	Spor lunar de retribuție	Diferență în plus la sporul de acord (3%)	Diferență în plus la sporul de vechime (3—10%)	Venit lunar suplimentar total	Total venit suplimentar în 11 luni
Sticlari prelucrători topitură la țeava	0/II	2 050	2 601	26,9	551	27	38	616	6 776
Țeător pe sticlă sau ceramică	4/II	1 785	2 101	17,7	316	16	16	348	3 828
Modelor ceramică	7/II	2 234	2 672	19,6	438	22	44	504	5 514
Topitor de sticlă	6/II	2 009	2 407	19,8	398	20	40	458	5 038
Maistru sticlari sau ceramist cl. 22 grad. IV		2 415	2 670	10,6	255	—	25	280	3 080
Maistru principal (sticlă, ceramică) cl. 23 grad. a III-a		2 520	2 780	10,3	260	—	26	286	3 136

## PRODUȚIA DE SERIE MICĂ ȘI UNICATE — LA NIVELUL DE EFICIENȚĂ AL SERIILOR MARI

### O schimbare de structură

intervine și se accentuează în industria noastră constructoare de mașini. Creșterea producției de utilaj tehnologic, diversificarea sortimentelor de unelte mecanice și aparate de uz casnic, dezvoltarea autoutilării, a activității de confecționare a pieselor de schimb, rolul rezervat „micii industriei” în perioada ce urmează sînt tot atîta factori ce determină o sporire a ponderii seriilor de fabricație scurte și foarte scurte. În logica unei organizări convenționale a concepției și execuției, mărimea seriei este invers proporțională cu efortul pentru realizarea ei. Deci: executarea prelucrărilor mecanice în loturi mici înseamnă multă muncă de concepție, proastă folosire a mașinilor-unelte, productivitate scăzută, consumuri majorate la materiale și la energia electrică. O ecuație din termenii căreia se poate ieși, disecînd concepția organizatorică a producției de serie mare, selectînd din ea elemente pe care le adaptăm și le recompunem într-un model adecvat seriei mici.

Tări cu o industrie puternică dezvoltată fac, în acest sens, apel la o rezolvare veche ca vîrstă, un timp considerată învechită ca valoare, dar care, restructurată potrivit condițiilor producției moderne, ale automatizării și informaticizării, se integrează în cerințele economiei de resurse și timp.

Această rezolvare se cheamă **TEHNOLOGIA DE GRUP** (pe care în cele ce urmează o vom nota cu **TG**). Mai poartă și numele de **grupare analogică**. Ambele formulări exprimă foarte clar conținutul unei (mai precis — unor) metode care anulează în mare parte antagonismul serie mică — eficiență ridicată.

### O definiție

sumară ar fi: **tehnologia de grup constituie o modalitate de a utiliza optim capacitatea de concepție și de execuție a pieselor, exploatînd judicios posibilitățile pe care le oferă similitudinile dintre ele sub raport morfodimensional și al gamei operațiilor de uzinare.**

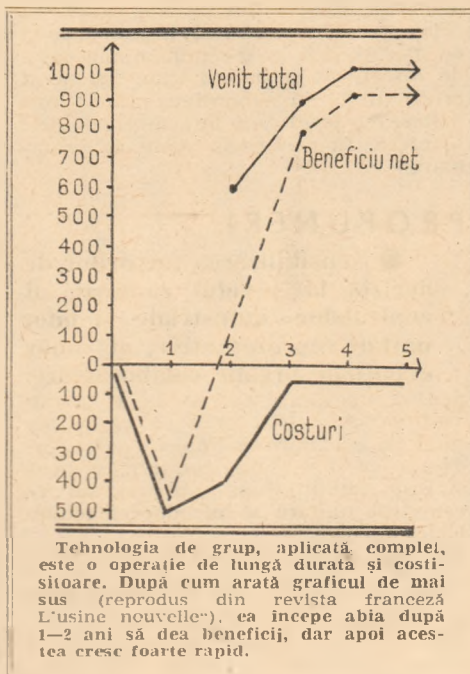
Diversitatea pieselor nu poate fi niciodată atît de mare încît să nu ne permită să le grupăm în familii, după o serie de criterii, cum ar fi: forme, dimensiuni, toleranțe, materialul din care sînt confecționate, modul în care se prezintă semifabricatul (turnat, bară rotundă, tablă etc.), operațiile de prelucrare. Această grupare se face luînd ca suport documentațiile produselor dintr-o perioadă de cîțiva ani în urmă — și anume, documentațiile pieselor „viabile”, care revin periodic în fabricație ori au caracteristicile necesare pentru a fi reutilizate în produse noi.

Fiecare familie primește un număr de cod; fiecare piesă din cadrul ei, următoarele cifre ale codului. (Bineînțeles, operația este cu atît mai laborioasă,

să, cu cît vrem s-o adîncim, adăugînd mai multe criterii de clasificare și identificare; într-unul din sistemele **TG**, codul cuprinde 30 de cifre.) Datele sînt introduse în memoria unui calculator, care, la cerere, furnizează în regim conversațional (calculatorul punînd o serie de întrebări, la care este suficient să se răspundă cu da sau nu) fie componența familiilor astfel stabilite, fie grupări după un subcriteriu (de exemplu: piese din bandă de oțel de 2 mm grosime, realizate prin operații de ștanțare și găurire).

### Pentru proiectare

aceasta constituie o importantă bază de tipizare. La elaborarea documentației unui produs se stabilește, pentru fiecare piesă, o **fișă orientativă** ce permite „regăsirea” familiei preconstruite, în care se caută, prin intermediul codului de caracteristici, corespondentul deja proiectat. În multe cazuri acesta



Tehnologia de grup, aplicată complet, este o operație de lungă durată și costisitoare. După cum arată graficul de mai sus (reprodus din revista franceză L'usine nouvelle), ea începe abia după 1-2 ani să dea beneficii, dar apoi acestea cresc foarte rapid.

fie că se încadrează perfect în ceea ce se cere, fie că e foarte apropiat, astfel încît proiectantul nu are de adus decît mici modificări; cînd este nevoie, precedează la redimensionare pentru înlăturarea exagerărilor, la schimbarea materialului potrivit condițiilor rezultate din contractele de aprovizionare, din necesitățile legate de utilizarea înlocuitorilor, a resurselor secundare, la adaptări de tehnologie în funcție de dotare — iar noile soluții sînt codificate ca atare, în vederea unei viitoare „reciclări” a lor.

Proiectantul tehnolog procedează, pînă la un punct, în mod similar. El stabilește, pe baza listei de componen-

te (cu caracteristicile lor) ale ansamblului ce se produce, fișe de fabricație pentru fiecare piesă în parte, indicînd toate operațiile în ordinea lor reală, după care dă un număr de identificare fiecărei piese și fiecăreia din mașinile pe care se face prelucrarea. Baza de date poate fi exploatată pe calculator, cu ajutorul unor programe relative la familiile de piese, identificarea mașinilor necesare fabricării lor, optimizarea încărcării etc.

### Pentru execuție

începe, de aici, o reorientare la început dificil de realizat, dar apoi stabilă, a fluxului de fabricație. Pornind de la codificarea amintită, de la datele privind timpii de reglaj și de prelucrare, mărimea și frecvența loturilor, caracteristicile mașinilor-unelte, tehnologul procedează, prin aproximări succesive, la clasificarea mașinilor, a pieselor și a materialelor în cîteva grupe mari, care se studiază separat, în vederea **reorganizării parcului de mașini**. Aceasta din urmă se face prin gruparea lor în „**celele de prelucrare**” de maximum 15 mașini-unelte, conduse de un număr mic de muncitori (aplicîndu-se poliservirea) însărcinați cu execuția unor piese ce au multe analogii între ele în ce privește gama de fabricație.

După cum se poate lesne intui, gruparea diferitelor mașini pentru operațiile corespunzătoare unei familii de piese mărește gradul de încărcare, evită gîturile, simplifică reglajele, reduce considerabil transportul interoperațiilor. Muncitorii au răspunderea colectivă pentru piesa finită, pe care o pot urmări pe tot parcursul fabricației, ceea ce le accentuează motivația, îi determină să efectueze ei înșiși controlul de calitate interoperații, îi indeamnă la policalificare.

În sumara prezentare de mai sus am făcut în mod intenționat o mixtură a diferitelor sisteme de **TG**, în intenția de a semnala variatele lor posibilități. De altfel, o caracteristică a tehnologiei de grup este că poate fi aplicată și parțial (codificarea rezumată la piesele fabricate într-o perioadă recentă; elaborarea gamelor de fabricație chiar dacă piesele încă nu sînt codificate, rezervînd pentru o etapă ulterioară introducerea grupărilor analogice; posibilitatea de a nu proceda imediat — sau chiar deloc — la reamplasarea mașinilor, identificîndu-le însă prin semne distincte pe cele ce fac parte din diferite grupe, ca și de a aloca o mașină mai multor grupe, pentru încărcarea ei la capacitate). Efectele economice sînt și ele fracționate în astfel de cazuri, fără a rămîne însă de neglijat.

### AVANTAJELE

— exemplificate în caseta din p. 18 — se mulează perfect pe o serie de obiective principale, de ordin calitativ, ale con-

● Tehnologia de grup a fost concepută și aplicată pentru prima dată în U.R.S.S. Adoptată în anii '60 în Europa occidentală, iar în ultima vreme și în S.U.A., ea a cunoscut succesive modificări de principiu și perfecționări metodologice, care i-au lărgit câmpul de acțiune și i-au accentuat eficiența economică, mai ales datorită posibilităților deschise prin informatizare. S-a demonstrat practic că prin integrarea cu tehnologia de grup, activitatea de concepție asistată de calculator și cibernetizarea proceselor de producție pot acoperi cu o rentabilitate convenabilă și domeniul fabricației de serie mică și de unicat.

● Diferitele sisteme de TG — cum ar fi Cötim (Centrul tehnic al industriilor mecanice — Franța), Brisch Burn (Marea Britanie), MDSI (Manufacturing Data System Inc. — S.U.A.) — au în vedere prioritar fie interesele proiectării, fie ale uzinării, pornind deci fie de la caracteristicile morfodimensionale ale pieselor, fie de la caracteristicile uzinării lor. Sistemul olandez Miclass îmbină elemente ale ambelor orientări, ceea ce explică preferința de care se bucură în prezent, de pildă în Statele Unite — unde firma de consultanță O.I.R. (Organizația pentru cercetare industrială) i-a adus și substanțiale îmbunătățiri.

● Circa 500 de firme constructoare de mașini din S.U.A. — printre care giganți ca Boeing, International Harvester, General Electric, Union Carbide, Bendix — au apelat la tehnologia de grup; se apreciază că alte aproape 5 000 de întreprinderi dispun de mijloacele materiale și competența tehnică necesare pentru introducerea metodei. Interesul manifestat de industria din această țară se explică prin posibilitățile pe care TG le oferă pentru rezolvarea a două probleme care creează dificultăți serioase: scăderea productivității muncii și — ca una din cauzele acesteia — tendința (sub presiunea pieței) de a mări numărul de tipuri și modele de produse, ceea ce are ca efect micșorarea și diversificarea loturilor de fabricație. (În prezent, din totalul pieselor produse în industria mecanică a Statelor Unite 25% sînt în loturi de sub 50 de bucăți — proporție care, potrivit estimărilor, va crește

într-un deceniu la 75%). Recunoscută de către organisme oficiale ca una dintre tehnicile care trebuie promovate pentru creșterea productivității muncii, TG constituie obiectul unei intense propagande prin comunicări în cadrul a diverse seminarii și colocrii, articole în publicații de specialitate.

● Se apreciază că prin posibilitatea de a regăsi documentațiile unor piese identice sau similare fabricate anterior (ceea ce evită reproiectarea), ca și prin inspirarea din acestea, costul muncii de concepție se reduce cu cel puțin o treime. La o fabrică de mașini-unelte din S.U.A., proporția de „recuperare” a proiectelor anterioare atinge 33% pentru piese identice și 25% pentru piese similare. O eficiență economică remarcabilă a fost obținută și în producție. Astfel, la o fabrică de echipamente pentru foraj petrolier, armonizarea reglării mașinilor grupate în celule pentru piesele din aceeași familie a redus timpul de reglaj în medie cu 60%, iar prin extinderea utilizării comenzilor numerice la loturi foarte mici gradul de ocupare a mașinilor-unelte a crescut, global, cu circa 46%; s-a simplificat circuitul pieselor în cadrul atelierului (înainte de aplicarea TG, 745 tipuri de piese erau fabricate pe 45 subgrupe de mașini și parcurgeau 184 de circuite interfețe diferite — pe cînd acum ele se prelucrează într-o singură „celulă”, cu 6 mașini și 10 circuite); pe această cale, ca și prin micșorarea timpului de uzinare, durata totală a ciclurilor de fabricație s-a redus cu 50—55%, volumul producției neterminată cu 20%, iar productivitatea muncii a înregistrat creșteri de pînă la 75%.

● Citeva exemple din Marea Britanie confirmă că astfel de rezultate nu reprezintă o excepție. La o întreprindere din orașul Bolton s-au diminuat cu 30% proporția comenzilor în curs de execuție, cu 60% termenele de fabricație, cu 10% pierderile de material. O fabrică din Edinburgh, după repartizarea celor 220 de mașini-unelte în 13 grupe, a înregistrat constant diminuarea cu 60% a duratei de uzinare a pieselor și reducerea la jumătate a volumului rebuturilor.

strucției noastre de mașini în etapa actuală :

- scurtarea ciclului de înnoire și modernizare a produselor,
- un instrument valoros care înlesnește tipizarea începînd de la piesele componente,
- micșorarea efortului de proiectare,
- utilizarea mai completă a materialelor și reducerea consumului de energie pe unitatea de produs,
- încărcarea optimă a capacității mașinilor,
- reducerea importantă a duratei ciclului de fabricație,
- creșterea productivității muncii —

toate avînd drept factor comun **RIDICAREA PRODUCȚIEI DE SERIE MICĂ, SUB RAPORTUL EFICIENȚEI ECONOMICE, LA UN NIVEL APROPIAT DE CEL AL SERIEI MARI.**

## Experiența noastră

în domeniu se rezumă, în mare parte, la încercări făcute cu ani în urmă, din care nu s-a putut desprinde o experiență concludentă, dată fiind sărăcia bazelor metodologice. Mai recent, la întreprinderea „Tehnometal” din Capitală problema a fost reluată (vezi Revista economică, nr. 7/1977) : pînă în prezent, s-a rezolvat, ca să spunem așa, software-ul grupării analogice a tehnologiilor pentru S.D.V.-istica necesară unei producții de serie mică și de unicat. Au fost stabilite 7 familii de tehnologii, s-a elaborat fișa-cadru pentru fiecare dintre ele, iar o dată cu intrarea în funcțiune a investițiilor în curs, pentru dezvoltarea, modernizarea și sistematizarea producției, fabricația de scule și dispozitive va fi organizată după tehnologia de grup.

Date fiind momentul cerințelor, posibilitățile, date fiind rezultatele edificatoare obținute în țări cu industrie avansată, considerăm că este cazul ca producția de serie mică în construcția de mașini, atît în sistemul ministerului de resort, cît și la unitățile cu acest profil aflate în subordinea altor ministere, să profite pe larg de șansa ce i se oferă. În care sens avansăm următoarele

## PROPUNERI

● sensibilizarea factorilor de decizie la nivelul ramurii, al centralelor industriale și unor unități reprezentative, al unor eventuale organe colaboratoare, pentru stabilirea unei strategii și investirea cu autoritate a suitei de acțiuni de pregătire și implementare, ordonate ca succesiune, corelări, termene și responsabilități într-un program cu concepție unitară al introducerii tehnologiei de grup;

● elaborarea unei metodologii adecvate obiectivelor și condițiilor industriei noastre,

care să țină seama de facilitățile și restricțiile specifice : să se integreze cu acțiunile de tipizare a produselor, de recuperare și refolosire a componentelor unor bunuri scoase din uz, de poliservire a mașinilor; să se coreleze cu sistemul existent de codificare a produselor și cu tehnica de calcul de care dispunem acum și în perspectivă. Metodologia ar trebui să fie suficient de elastică (de pildă, printr-o construcție modulară adecvată introducerii succesive sau cuplate a diverselor elemente) pentru a permite adaptarea ei la nevoile variate ale utilizatorilor din domeniul concepției și din cel al producției ;

● testarea acestei metodologii în unități-pilot și perfecționarea ei consecutivă,

pentru a se ajunge la o formă simplă, clară, reproductibilă și, mai cu seamă, aptă să pună optim în valoare, într-un termen scurt, resursele de eficiență. Experiența pe care ar acumula-o aceste unități-pilot (înțelegînd ateliere de proiectare pentru produse noi și tehnologii și ateliere de prelucrări mecanice) ar putea fi ea însăși tipizată, pentru ca alte institute și întreprinderi să o poată prelua fără consum de eforturi cu tatonări proprii ;

● asigurarea însușirii metodologiei de către un nucleu de cadre din unitățile vizate,

prin cursuri de scurtă durată organizate la centrul de perfecționare al ramurii și/sau de către acesta în institute și întreprinderi, precum și prin editarea unor materiale cu caracter documentar, organizarea de schimburi de experiență ;

● precizarea răspunderilor și a relațiilor specifice între compartimentele funcționale și cele de execuție implicate, în cadrul unităților, în aplicarea metodei ;

● GENERALIZAREA TREP-TATĂ

a tehnologiei de grup în unitățile al căror profil se pretează la aceasta, pe baza unei programări obligatorii și asistată de cadre, de specialiști. Cu acest prilej s-ar putea organiza și utilizarea uneia și aceleiași codificări de către mai multe întreprinderi cu producție similară.

Solicităm, așteptăm cu interes și vom aduce la cunoștința cititorilor opinia M.I.C.M., a altor ministere care au și activitate de construcții de mașini, a Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie, în legătură cu oportunitatea introducerii tehnologiei de grup și cu măsurile care, eventual, urmează a fi luate în acest sens.

**Dorin CONSTANTINESCU**

# Principii teoretice și metodologice referitoare la analiza dezvoltării în profil teritorial a economiei naționale (I)

PROGRAMUL-DIRECTIVA de dezvoltare economico-socială a României în profil teritorial în perioada 1981—1985 aprobat de cel de-al XII-lea Congres al Partidului este o nouă expresie a aplicării cu consecvență a politicii partidului de repartizare echilibrată a forțelor de producție pe întregul teritoriu al țării; „Planul cincinal 1981—1985 — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul al XII-lea — prevede continuarea politicii de amplasare a forțelor de producție pe teritoriu, asigurându-se dezvoltarea echilibrată în perspectivă a tuturor zonelor, apropierea județelor în ce privește nivelul producției globale pe locuitor și folosirea resurselor de muncă, sistematizarea și modernizarea rețelei de localități urbane și rurale, ridicarea gradului general de civilizație al tuturor regiunilor țării”.

Programul-directivă de dezvoltare economico-socială a României în profil teritorial în perioada 1981—1985 pune în fața statisticii sarcina asigurării informațiilor necesare cunoașterii și analizei înlăptuirii obiectivelor cuprinse în acest document adoptat de Congres, sarcina elaborării unui sistem de indicatori care să permită caracterizarea dezvoltării județelor țării, elaborarea planurilor în profil teritorial, măsurarea decalajelor existente în dezvoltarea economică și socială a județelor țării.

Alcătuirea unui sistem de indicatori care să răspundă acestor cerințe, să asigure informațiile necesare adoptării deciziilor — la nivel național și local — privind dezvoltarea teritorială trebuie să se bazeze pe o serie de principii teoretice și metodologice.

Un prim principiu se referă la încadrarea sistemului de indicatori în profil teritorial în sistemul general al indicatorilor dezvoltării economiei naționale. Aceasta înseamnă că la elaborarea lui trebuie să se pornească de la sistemul de indicatori ai dezvoltării economiei naționale. Ca urmare considerăm că în sistemul de indicatori ai dezvoltării teritoriale ar trebui să se includă următoarele grupe mari de indicatori:

a) **Indicatorii bazei materiale.** În cadrul acestui grup se cuprind indicatori care caracterizează potențialul tehnico-productiv al județului; fondurile fixe productive existente (total și pe ramuri) din care puse în funcțiune în ultimul an: investiții (total și pe ramuri); indicatori ce caracterizează baza materială a rețelei prestatoare de servicii populației (fonduri fixe existente în unitățile de învățământ, sănătate, cultură etc.); investiții făcute pentru construcția de locuințe și unități social culturale.

b) **Indicatorii potențialului uman,** care trebuie să asigure informații pentru cunoașterea populației județului și repartizarea ei pe mediul urban și rural; populația aptă de muncă; populația ocupată și repartizarea ei pe principalele sectoare de activități.

c) **Indicatorii rezultatelor obținute în activitatea economică.** Pornim de la faptul că indicatorul care exprimă cel mai sintetic rezultatele obținute la nivelul economiei județului este **producția netă, respectiv contribuția județului la formarea venitului național.** Cu toată valoarea ridicată de cunoaștere a acestui indicator este necesară calcularea și a altor indicatori care exprimă dezvoltarea industrială, dezvoltarea și modernizarea agriculturii, dezvoltarea rețelei de servicii, etc. Avem astfel în vedere cuprinderea în sistem a indicatorilor care exprimă producția globală și netă obținută în domeniul industrial, agricol, din construcții și transporturi; valoarea brută și netă realizată din servicii. Caracterizarea riguroasă a dezvoltării în profil teritorial impune **completarea indicatorilor valorici cu indicatori fizici** ca: producția industrială și agricolă pe principalele obiective date în folosință (numărul locurilor de muncă din unitățile productive; numărul apartamentelor construite; numărul sălilor de clasă date în folosință; numărul paturilor din spitalele construite etc.); principalele servicii prestate populației.

d) **Indicatorii nivelului de trai al populației județelor.** Caracterizarea nivelului de trai al populației impune folosirea unui subsistem de indicatori din care nu pot lipsi indicatori ca: consumul populației — total și pe principalele produse, venitu-

rile reale și retribuția reală, cheltuielile social-culturale; condiții de locuit, odihnă și altele.

Întregul sistem de indicatori specifici dezvoltării în profil teritorial are o mare putere de cunoaștere, deoarece permite analiza unor legități de formare și dezvoltare a fenomenelor sub influența repartiției teritoriale a muncii, a dezvoltării forțelor de producție în profil teritorial, a factorilor demografici, a condițiilor naturale și altor factori care joacă un rol hotărâtor în diferențierea teritorială a productivității muncii sociale, a eficienței folosirii fondurilor fixe, a eficienței investițiilor etc. Informațiile furnizate prin sistemul de indicatori specifici dezvoltării în profil teritorial permit o analiză realistă a legăturilor și proporțiilor economiei naționale.

Indicatorii cuprinși în sistem trebuie să asigure **posibilitatea caracterizării eficienței folosirii potențialului uman și material.** În acest sens sistemul trebuie să cuprindă indicatori ca: productivitatea muncii — pe județ și principalele ramuri; producția netă și globală la 1 000 lei fonduri fixe — pe județ și principalele ramuri; beneficiul la 1 000 lei fonduri fixe; cheltuieli la 1 000 lei producție, etc.

Luarea în considerare a **dimensiunii teritoriale și a potențialului uman al județelor reprezintă un alt principiu fundamental în construirea sistemului de indicatori teritoriali.** Faptul că județele țării diferă atât din punct de vedere al suprafeței cât și al numărului populației impune calcularea indicatorilor — pe locuitor (producția globală și netă industrială, agricolă, construcții, pe locuitor; investiții pe locuitor; valoarea brută și netă a serviciilor pe locuitor etc.); pe persoană ocupată (fonduri fixe pe persoană ocupată; producția globală și netă pe persoană ocupată, etc.) și pe unitate de suprafață în vederea asigurării comparabilității indicatorilor în profil teritorial.

**Analiza economiei naționale ca un sistem teritorial complex constituie un al treilea principiu important al analizei teritoriale.** Acest principiu de mare însemnătate se poate aplica prin următoarele direcții de analiză:

a) **Analiza întregii economii** sub forma unui ansamblu de unități teritoriale, în care județele țării sînt privite din punct de vedere economic. Așadar, județul este privit ca un organism economic, format în cadrul unor limite bine determinate, care îndeplinește anumite funcții ale economiei naționale, conform repartiției teritoriale a forțelor de producție. Pe această cale, indicatorii bazei materiale, ai potențialului uman, ai rezultatelor economice și ai nivelului de trai, analizați în profil teritorial, sînt corelați cu aceiași indicatori utilizați în sistemul general al indicatorilor dezvoltării economiei naționale în ansamblul său.

b) **Corelarea analizei statistice în profil teritorial cu principii analizei de ramură.** Un sistem teritorial de ramură se prezintă ca o asociere de întreprinderi de același tip în ceea ce privește caracterul procesului de producție. Cînd analizăm sub aspect teritorial indicatorii bazei materiale, ai potențialului uman și ai rezultatelor obținute, avem în vedere structura acestora pe unități teritoriale, concomitent cu structura pe ramuri a economiei naționale. Această analiză ne dă posibilitatea să cunoaștem care este gradul de reprezentare al unei ramuri sau alteia în cadrul județului, sau cum se distribuie diferitele activități din ramurile economice în cadrul unităților teritoriale.

c) **O altă direcție de a studia economia națională ca un sistem teritorial** pornește de la aspectul economico-geografic, adică avem în vedere corelația care se stabilește în procesul de producție, între condițiile naturale (geografice) specifice și forțele de producție locale. De aici ideea de **zone economice**, care sînt unități teritoriale unite prin comunitatea condițiilor naturale a resurselor și a modului de specializare a economiei. Zo-

prof. dr. I. CAPANU  
lect. univ. dr. P. WAGNER  
lect. univ. dr. D. POROJAN

(Continuare în pag. 23)

O ALTĂ ORIENTARE doctrinală în investigarea influențelor exercitate de monedă în cadrul sistemului economic capitalist este cea a grupului de cercetători de la Universitatea din Chicago, inspirați de prof. M. Friedman. În concepția acestora, ca și în cea neoclasică, economia capitalistă contemporană formează un sistem stabil, a cărui evoluție este, în principiu, echilibrată. Potrivit părerilor lui Friedman însă, spre deosebire de neoclasici, fenomenele de dezechilibru ce pot fi observate în mod frecvent în economia capitalistă contemporană provin din creșterea arbitrară a masei monetare ca urmare a subordonării eronate a politicii monetare față de obiectivele și mijloacele manipulării financiare, în manieră keynesiană, a cererii și ofertei. Friedman susține caracterul exogen al masei monetare în cadrul sistemului economic, de unde deduce, apoi, rolul esențial al variațiilor masei monetare în modificarea ciclului economic. De aici provine și denumirea de „monetarism” a concepției, rolul pe care și-l asumă de a construi o alternativă teoretică și pragmatică a keynesismului.

Modelul cu ajutorul căruia Friedman își fundamentează concepția pornește de la investigarea masei monetare necesare economiei capitaliste. În acest scop, piața monetară este divizată în funcție de cererea a două segmente: populația și agenții economici. În primul caz, cererea monetară este determinată de regulile generale care guvernează formarea cererii de consum, factori principali fiind considerați: mărimea și regularitatea veniturilor monetare, averea acumulată în formă materială, ritmul modificării prețurilor, sarcinile financiare suportate, gusturi și preferințe etc. Consumul individual tinde în mod obiectiv la maximizarea veniturilor neconsumate, dar nu prin reducerea consumului, ci prin optimizarea formelor alternative de plasament a fondurilor.

Funcția de consum individuală, care conține ca argument mărimea veniturilor monetare, este adaptată apoi și pentru cazul agenților economici, fiind extinsă la nivel macroeconomic. Printr-o prelucrare matematică adecvată, funcția globală de consum devine și o expresie a masei monetare necesare pentru realizarea consumului respectiv.<sup>1)</sup> În acest model, masa monetară necesară în economie apare ca cerere monetară reală, adică este rezul-

## Teorii contemporane privind rolul economic al factorului monetar (III)

talul adaptării comportamentului agenților economici și populației la situațiile economice descrise de diferite combinații ale parametrilor respectivi.

Testarea statistică a modelului a condus pe economist la introducerea unei noi variabile – veniturile permanente.<sup>2)</sup> Noua formulă a modelului învederează că masa necesară este exponențială în raport cu creșterea în termeni reali a venitului net pe cap de locuitor. Elasticitatea sa este supraunitară ( $\delta > 1$ ) în raport cu venitul net real, și subunitară ( $\gamma < 1$ ) în raport cu venitul net nominal, și deci cu nivelul general al prețurilor. De aici, Friedman deduce că moneda este identică cu averea, cu capitalul real, deoarece și cererea de monedă și cea de bunuri, crește mai rapid ca veniturile.

Modelul transformat este utilizat apoi, într-o lucrare erudită, elaborată, împreună cu A. Schwartz<sup>3)</sup>, pentru a verifica comportamentul masei monetare necesare și cel al masei monetare aflate efectiv în circulație, într-un orizont de timp de aproape un secol, pe cazul economiei S.U.A. Concluziile rezultate din testul respectiv sintetizează concepția monetaristă și pot fi rezumate astfel: a) variațiile veniturilor monetare sînt asociate cu modificări ale activității economice, prețurilor și produsului final real; b) legăturile dintre variațiile masei monetare și cele ale principalelor agregate macroeconomice sînt mai stabile decît alte corelații unanim recunoscute; c) impulsul monetar rezultat din excedentul masei monetare afective față de necesar se transmite asupra sistemului economic cu un anumit decalaj, variabil în funcție de condiții de timp și loc; d) instabilitatea monetară este astfel asociată cu instabilitatea economică încît prima poate fi considerată cauza ultimei și nu invers; e) gradul de instabilitate economică este un multiplu al gradului de instabilitate monetară.

În aceste condiții, atenția analiștilor la

Chicago s-a îndreptat asupra mecanismului prin care se multiplică forța impulsului monetar. După părerea acestora, impactul monetar produce modificarea proporției masei monetare utilizate pentru tranzacții în masa monetară totală, ca urmare a reacției agenților economici și populației la posibilitățile de plată suplimentare. Modificarea parametrilor funcției de consum global determină ajustarea acestuia la masa monetară existentă și, după un anumit timp, sporirea investițiilor și cheltuielilor de producție, capabile să invioreze conjunctura. Deși o emisiune monetară intensă amplifică activitatea economică, peste o anumită limită însă, greu de precizat, efectele pozitive trec în opusul lor, în sensul că inflația apărută dezorganizează economia. Această limită a fost demult depășită, învederează monetariștii, prin aplicarea programelor keynesiene astfel încît efectul exclusiv este inflația și nu creșterea economică. Dată fiind imposibilitatea precizării teoretice a limitei inversării efectului economic al activizării factorului monetar, este preferabilă – se remarcă în doctrina amintită – adoptarea unei reguli mecanice de emisiune care să asigure înscriserea creșterii masei monetare în tendința pe termen lung.

Întîrzierea de pînă la un sfert de ciclu cu care se produce reacția economiei la impactul monetar este explicată de monetariștii prin combinarea mai multor tipuri de efecte. Astfel, în prima fază – se intensifică operațiunile speculative cu titluri, ale căror cursuri vor crește, concomitent cu reducerea ratei dobinzii și dividendelor aferente. În faza a doua, scăderea ratei dobinzii va favoriza acumularea și investițiile, intensificînd producția. Ca urmare cererea de capital se va majora, iar dobinda va reveni la nivelul normal. În faza a treia se va produce o redistribuire a veniturilor, cu efecte suplimentare complexe asupra ratei acumulării și ritmului investițiilor. Efectul de redistribuire provine din aceea că rata dobinzii are o componentă „reală”, determinată de raportul dintre cererea și oferta de capital, și o componentă „premiată”, determinată de corectitudinea estimării modificărilor viitoare de prețuri. Ea poate amplifica sau stopa ritmurile proceselor materiale.

Concepția monetaristă privind rolul economic al factorului monetar poate fi privită ca reprezentînd o sinteză de metode

## FIȘE

TEODOR MARIAN

Glasul pămîntului



1979 EDITURA ALBATROS • BUCUREȘTI

O CALDĂ pledoarie pentru reconsiderarea importanței agriculturii în sistemul de valori al omului contemporan – sistem

dominat de elemente specifice modului de viață urban – realizează Teodor Marian în cartea sa „Glasul pămîntului” apărută recent la Editura Albatros. Care sînt implicațiile, prezente și de perspectivă, pe care progresul agriculturii le are asupra dezvoltării societății? Agricultura, subliniază autorul, este chemată să asigure resursele de hrană pe care le necesită eradicarea foametei și a malnutriției în toate țările lumii, sarcină cu atît mai complexă cu cît populația globală se atîtă în continuă creștere. Incorporînd, în toi mai mare măsură, realizări de vîrf din știință și tehnologie, acest domeniu de activitate socială care prin tradiție era considerat nereceptiv la noutate, cu un

pas în urma dezvoltării de ansamblu a societății, vedește însemnate resurse de progres. O expresie elocventă a acestei deveniri o constituie însuși destiul agriculturii românești care are la bază concepția științifică a partidului nostru privind dezvoltarea acestei ramuri a economiei, problemă a căreia autorul îi consacră un spațiu amplu în volum. Sînt analizate în acest context aspecte ale practicării agriculturii pe teritoriul țării noastre din cele mai vechi timpuri, elemente referitoare la evoluția învățămîntului agricol românesc precum și implicațiile pe care saltul calitativ înregistrat în acest domeniu în anii construcției socialiste le are asupra creșterii nivelului de trai al țărănimii, a-

supra dezvoltării localităților rurale, și progresul întregii economii.

Din lucrările economice propuse să apară în 1980 (extrase din planurile editoriale)

În Editura Politică:

● Tudorel Postolache „Interații economice” ● Academia „Ștefan Gheorghiu”. Colectiv. „Planificarea și programarea dezvoltării economico-sociale în România” ● Colectiv, coordonator Ioan V. Totu. „Coordonatele calitative ale dezvoltării economiei românești” ● Gheorghe Răboacă „Cointeresarea materială și creșterea economică în

și idei clasice și keynesiene. Astfel, ca la școala austriacă sau la I. Fisher, mijloacele de plată sînt considerate ca avînd valoare intrinsecă, fiind capabile să devină capital în sine. Prin această concluzie analiștii de la Chicago sînt însă în contradicție evidentă cu faptele.

Semnificativ pentru modul în care Friedman însuși se raportează la principalele tradiții ale teoriei monetare nemarxiste este un articol apărut în 1970<sup>4)</sup>. În cadrul acestuia, Friedman reanalizează problema modului de orientare a agenților economici în funcție de modificările masei monetare, aducînd o serie de precizări suplimentare. După părerea sa, caracteristica modelelor keynesiene ortodoxe este teza că sub acțiunea monedei elementele producției se modifică numai sub aspect fizic sau „real”. În concepția sa reformulată, reacția agenților economici depinde nu pur și simplu de masa monetară în circulație, ci de puterea sa de cumpărare.<sup>5)</sup>

Prin prisma acestui model general Friedman reinterpretează teoriile cantitative și keynesiană tradiționale, subliniind deosebiriile dintre acestea și concepția sa.

În teoria cantitativă tradițională indeterminarea conținută de sistemul general este eliminată, arată Friedman, prin introducerea implicită a unei relații suplimentare  $Y/P = y_0$ , unde  $y_0$  este mărimea fizică a venitului net. Caracteristic concepției clasice, subliniază Friedman, este că presupune pe  $y_0$  ca fiind o mărime exogenă dată, și anume, egală automat cu valoarea maximă posibilă în condițiile utilizării depline a resurselor. În aceste condiții, un eventual dezechilibru monetar de tipul  $M_s > M_d$  nu poate influența echilibrul proceselor materiale. Efectul dezechilibrului se va localiza exclusiv în sfera monetară, determinînd o creștere a nivelului general al prețurilor după relația:  $P = (M \cdot V + M' \cdot V') / Q$ , unde  $M, M'$  reprezintă masa monetară în circulație sub formă de numerar și respectiv de disponibil în conturi,  $V, V'$  sînt vitezele de circulație aferente, iar  $Q$  este volumul total al tranzacțiilor. În acest mod, Friedman regăsește cunoscuta ecuație a schimbului a lui I. Fischer.

La keynesieni, arată Friedman, mărimea exogenă prin care se elimină indeterminarea sistemului general este introdusă prin relația  $P = P_0$ , adică prin ipoteza fixității prețurilor. Dacă se admite aceste

relațiile 1)–3) (vezi trimiterea 5) pot determina univoc corelația dintre rata dobînzii și creșterea veniturilor nominale, iar rezolvarea întregului sistem permite calculul creșterii venitului net real în funcție de rata dobînzii. Rezultă că un eventual dezechilibru de tipul  $M_s > M_d$  poate fi considerat ca o cauză a creșterii în termeni fizici a venitului net.

Problema teoretică fundamentală este însă, arată Friedman, a cunoaște proporția în care creșterea venitului net este produsă de influența masei monetare asupra mărimii sale fizice și de influența acesteia asupra prețurilor în care este exprimată. În legătură cu aceasta, Friedman subliniază că cele două variante teoretice analizate nu oferă nici un indiciu. Pentru a rezolva problema Friedman, introduce două relații suplimentare în model: prima potrivit căreia masa monetară necesară este pusă în funcție de venitul net real și nu nominal și, respectiv, rata dobînzii, iar a doua relevînd că rata dobînzii în fiecare moment este determinată de nivelul său anterior și evoluția în timp a venitului net real. Cu ajutorul noului model Friedman cuantifică efectul variației masei monetare asupra creșterii produsului final exercitat prin stimularea proceselor materiale și respectiv, prin modificarea prețurilor.

Deși însuși Friedman se îndoiește că noul model este suficient de sigur pentru a opera descompunerea canalului de transmitere a impulsului monetar în cele două circuite amintite ca și de exactitatea expresiilor cantitative ale influențelor respective asupra produsului final, această variantă conține sintetic elementele caracteristice ale doctrinei monetariste despre ciclul economic.

Situată în perimetrul unor poziții ideologice care nu ating în nici un caz profunzimea conferită de aplicarea tezelor materialismului dialectic și istoric în cercetarea monetară, contribuția monetaristilor la soluționarea problemei efectelor economice ale monedei contemporane este contradictorie. Pe de o parte, între concepția lor economică generală sintetizată în postulatele și teoretizările privind capacitatea autoreglatoare automată și importanța absolută a monedei ca valoare capitalizată în mecanismul economiei capitaliste contemporane și realitate există un **dezacord evident**. Pe de altă parte, din punct de vedere al cercetării de speciali-

tate, aparatul de investigație pus la punct de către monetariști este deosebit de riguros și sensibil, fiind o metodologie capabilă să descrie ansamblul legăturilor dintre moneda contemporană și economie, indiferent de modul de producție. Cînd acest aparat este utilizat însă pe fondul economiei capitaliste contemporane, toate sau aproape toate aspectele specifice capitaliste ale mecanismului economic în care este integrată moneda sînt evitate. Ca urmare, modele monetariste nu pot fi utilizate nici pentru explicarea riguroasă a funcționării monedei în economia capitalistă nici pentru descrierea mecanismului măsurilor de politică monetară recomandate, fapt observat nu numai de keynesieni, ci și de criticii ca J. Tobin și K. Brunner, aflați în anturajul lui Friedman însuși.

**Silviu CERNĂ**

*Timișoara*

<sup>1)</sup> Modelul său general este  $M/P = f(r, b, r_e; 1/P, dP/dt; w; Y/P; u; \dots)$  — unde variabilele în ordinea lor, au următoarea semnificație: masa monetară necesară, rata dobînzii la obligații, rata veniturilor nominale la acțiuni, ritmul modificării prețurilor, averea deținută în formă materială, venitul net real și ansamblul factorilor care determină gîsturile.

<sup>2)</sup> Prin prelucrări și ajustări empirice modelul menționat devine:  $M/N \cdot P = \gamma (Y/N, P)^{\delta-2}$ , în care  $\gamma$  și  $\delta$  sînt parametrii estimabili statistic, iar variabilele, în ordinea lor, au următoarea semnificație: masa monetară pe cap de locuitor necesară, numărul populației, nivelul general al prețurilor și venitul net pe cap de locuitor, în termeni reali.

<sup>3)</sup> Friedman M., Schwartz A., „A Monetary History of the United States, 1867–1960”, (Princeton, 1963).

<sup>4)</sup> Friedman M., „A Theoretical Framework for Monetary Analysis”, Journal of Political Economy (mart., apr., 1970).

<sup>5)</sup> În aceste condiții, mecanismul acțiunii monetare constă într-o combinație de factori „reali” și „nominali”, sintetizați în următorul model: 1)  $C/P = f(Y/P, r)$ ; 2)  $I/P = g(r)$ ; 3)  $Y/P = C/P + I/P$  sau  $S/P = (Y - C)/P = I/P$ ; 4)  $M_d = P \cdot I(Y/P, r)$ ; 5)  $M_s = h(r)$ ; 6)  $M_d = M_s$ .

Relațiile 1)–3) descriu echilibrul economic general. Relația 1) învederează că mărimea fizică a consumului este dependentă de mărimea fizică a venitului net și de rata dobînzii; în relația 2) mărimea fizică a investițiilor este dependentă de rata dobînzii, iar relația 3) conține condiția de echilibru a proceselor materiale. Relațiile 4)–6) descriu subsistemul monetar. După relația 4), masa monetară necesară este determinată de nivelul general al prețurilor, mărimea fizică a venitului net și rata dobînzii. Relația 5) exprimă regula adoptată în emisiunea monetară faptică, iar relația 6) exprimă condiția de echilibru monetar ca egalitate între masa monetară în circulație și cea necesară.

socialism ● Colectiv. Institutul de economie socialistă. „Evoluția structurilor economice ale României în condițiile revoluției tehnico-științifice” ● Ion Cămășoiu — „Investițiile și factorul timp. Preocupări și experiențe românești” ● Nicolae Belli, „Valorificarea resurselor naturale în concordanță cu cerințele creșterii economice în România” ● Colectiv, coordonatori: Barbu Petrescu și Ludovic Tăvissi — „Probleme ale accelerării creșterii productivității muncii” ● Colectiv. Institutul de finanțe, circulație monetară și prețuri. Coordonatori: Decebal Urdea și Alexandru Șesan „Instrumentele valorice în economia planificată a României” ● Academia „Ștefan Gheorghiu”, P. Ștefănescu

„Brain-Drain-exodul creierelor” ● Gheorghe Tănăsescu și Gheorghe Petăr. „Renta funciară diferențiată și politica agrară în R. S. România” ● Niță Dobrotă. „Reproducția în țările capitaliste” ● Paul Tănase Ghiță „Situația economică și social-politică a oamenilor muncii din țările capitaliste dezvoltate” ● Institutul de economie socialistă. „Căi și modalități de creștere a eficienței economice a investițiilor” ● Dumitru Tudorache. „Mecanismul finanțării și creditării unităților agricole socialiste” ● Mircea Bața — „Bazele echitabile și stimulative ale repartiției socialiste” ● Academia „Ștefan Gheorghiu”. Al. Sobaru „Strategia dezvoltării și mecanismul conducerii planificate în R. S. România” ● V. Ti-

covscki, V. Mitea, I. Dănescu „Transferul internațional de tehnologie și dezvoltarea economică” ● Ioan Georgescu, L. Lachs „Planificarea și dezvoltarea produselor noi”.

In Editura Academiei:

● V. Angheliescu, Al. Deteșan, E. Hutira „Contracte comerciale internaționale” ● C. M. Drăgan „Calculația costurilor” ● Institutul de economie socialistă. „Economia mondială: Orizont 2000” ● Dimitrie Toma. „Plățile fără numerar în România” ● Constantin Băiloiu „Evoluția economică și creșterea demografică” ● Aurel Iancu (sub redacția) „Resursele și structura industriei — elemente metodologice și de analiză economică”.

## FIȘE

In Editura Științifică și Enciclopedică:

● Paul Bran. „Decizia financiară în unitatea economică socialistă” ● Eugen Dîjmărescu. „Preleinte vamaie în comerțul internațional” ● Ion Dodescu „Modelarea sistemelor de operare” ● Gheorghe Mașala și Șerban Raicu „Transportul feroviar. Funcționare, dezvoltare, eficiență” ● Ionel Dumbravă. „Producția netă și conducerea unităților economice” ● Aurel Vijoli „Din prefacerile sistemului bănesc și de credit. Participant și observator”.



## CONVORBIRI

## ECONOMICE

cu

**Hayward ALKER**

profesor la Institutul de tehnologie din Massachusetts (S.U.A.)

# Perspectivile modelelor globale

— În ce constă utilitatea aplicării metodelor matematice în studierea relațiilor internaționale?

— În primul rând aş vrea să fac o distincție între metodele matematice cu ajutorul cărora se studiază laturile cantitative și cele cu ajutorul cărora se studiază laturile calitative ale fenomenelor. În domeniul statisticii relațiilor internaționale există o activitate considerabilă consacrată măsurării și analizării cauzelor și consecințelor unor fenomene cum sînt gradul de cooperare, gradul de conflict, relațiile dintre variabilele economice și cele politice, caracteristicile socio-economice ale populației etc. Există câteva studii statistice cantitative valoroase privind relațiile internaționale, în care abordarea statistică a fost foarte utilă prin aceea că este mai sistematică în raport cu evidența empirică și corelațiile sale. Cel de al doilea domeniu de studiu matematic este cel legat de aspectele calitative. În acest domeniu există o bogată activitate de cercetare în ce privește, de exemplu, teoria jocurilor sau unele modele globale care explorează aplicarea unor metode calitativ-deductive asociate de regulă cu calculul. În acest domeniu cercetarea n-a avut întotdeauna o fundamentare suficientă pe fapte, dar a fost utilă pentru explorarea implicațiilor anumitor idei, fenomene sau tendințe, ca de exemplu cursa înarmărilor. Este vorba, de exemplu, de studierea interacțiunii dintre națiuni din punct de vedere al comportamentului de răspuns la o amenințare, reală sau închipuită, din partea altora.

— Ce impresii aveți de pe urma colaborării cu oamenii de știință români?

— Am redactat împreună cu profesorul Mircea Malița o carte privind abordarea matematică a organizațiilor internaționale, participînd și eu cu o comunicare la acest volum. Oamenii de știință români fac parte din comitetele de lucru ale Asociației internaționale de științe politice, în special din comitetul de cercetare a metodelor cantitative și matematice, al cărui președinte sînt în momentul de față. Există o bogată participare reciprocă cu comunicări la diverse lucrări, ca și la manifestări științifice. Sper să avem o asemenea reuniune în acest an în România pe tema cercetării matematice a evitării războaielor, învălînd mai eficient din experiența trecută. Un stimulente în această direcție a venit din partea proiectului „Învățarea” de sub egida Clubului de la Roma, la elaborarea căruia a participat activ și o echipă românească. Propunînd organizarea reuniunii amintite am ținut seama de o serie de idei din acel raport. Sperăm de asemenea să organizăm aici o masă rotundă pe tema cercetărilor asupra păcii, sub egida Asociației internaționale de științe politice. În cadrul acestei Asociații oamenii de știință români — dintre care aș menționa pe profesorul Ioan Ceterchi — au fost foarte activi și se bucură de o bună apreciere.

Există de asemenea o legătură intelectuală între Institutul de tehnologie din Massachusetts (M.I.T.) la care predau eu, și școala românească de lingvistică și poetică matematică. Apreciem foarte mult,

de exemplu, activitatea profesorului Solomon Marcus de aplicare a unor formalizări de tip Chomsky, activitate care mi se pare extrem de promițătoare pentru cercetările viitoare asupra posibilităților și limitelor sistemelor politice. Schimbul de experiență în acest domeniu mi se pare de aceea foarte viabil. Aș dori să menționez de asemenea contribuția cercetătorilor grupați în jurul Centrului internațional de metodologie a studiilor asupra viitorului și dezvoltării de la București. Acest centru a organizat o serie de conferințe interesante care au reunit la București personalități științifice de prim rang, elaborînd totodată o serie de lucrări larg răspîndite în lume între oamenii de știință — destul de numeroși — interesați în abordarea matematică a relațiilor internaționale și a problemelor globale.

— În ultimii ani modelele globale s-au bucurat de o atenție susținută pe plan internațional. Care considerații sînt performanțele și limitele lor?

— Ar trebui mai întîi să fiu loial față de un alt profesor de la M.I.T., și anume Jay Forrester, părintele primelor modele globale, sau mondiale cum le numește el, modele care cel mai adesea sînt atribuite lui Dennis Meadows și echipei sale. Forrester a scris cartea sa „World Dynamics” — în care a prevăzut principalele idei din studiul lui Meadows — cu un an sau doi înainte de a apare „Limitele creșterii”. Cred că modelele mondiale elaborate la M.I.T. au avut un rol important prin aceea că au atras atenția asupra problemelor ecologice, a limitelor ținînd de mediul înconjurător, care sînt globale, ca și asupra posibilității epuizării unor resurse. Ele au catalizat dezvoltarea conștiinței pe care o avem acum cu toții asupra problemelor și limitelor resurselor energetice, asupra caracterului finit al resurselor Pămîntului, asupra interdependenței sistemelor sale ecologice.

Făcînd aceste aprecieri favorabile asupra lucrărilor lui Forrester și Meadows, trebuie să subliniez și unele limite ale modelelor mondiale. Dar apariția lor, grație și unei eficiente campanii de promovare, a reprezentat un eveniment care a cristalizat conștiința omenirii asupra unor probleme reale.

Tradiția modelelor globale este însă mai largă decît cea a abordărilor din modelele mondiale de tipul celor ale lui Forrester și Meadows. Critica la adresa modelelor acestora din urmă, făcută de Hopkins, Sam Cole și alți cercetători asociați cu „grupul Sussex”, a adus într-un sens la suprafață diferențele ideologice dintre autorii modelelor globale, caracterizate de un pesimism malthusian, și teoreticienii marxisti și liberali ai economiei politice, potrivit cărora putem fi relativ optimiști privind capacitatea activităților umane de a modifica, adapta, elabora noi tehnologii pentru a soluționa noi probleme, a descoperi noi resurse, a utiliza mai eficient resursele existente, pentru a soluționa problemele demografice, fără a recurge la soluții malthusianiste.

Existau deci argumente puternice în favoarea unor noi strădanii de a determina din cele două abordări conține mai mult adevăr privind capacitatea sistemelor social-umane de a soluționa problemele re-

le care se ridică, fără consecințe dezastroase. Criticii citați au arătat — și într-un sens Forrester și Meadows au anti-ripat această — că pot fi elaborate alte modele care să fie plauzibile și care să se bazeze pe o atitudine mai optimistă privind posibilitățile tehnologiei. Mai mult decît alții, ei au îmbunătățit estimația empirică a parametrilor acestor modele, ceea ce a fost foarte dificil. Studiul lui Meadows a fost o lucrare științifică serioasă. După părerea mea, în tradiția lor de analiză. Ei au încercat să se bazeze mai mult pe fapte, totuși circa 90% din parametrii-cheie nu sînt estimați foarte adecvat iar relațiile în toate modelele globale sînt foarte complexe. În aceste cazuri nu avem estimații bune de tip economic ale parametrilor din model, nu știm exact care este structura acestor modele. De aceea — deși cercetători ca cei din „grupul Sussex” au realizat o critică foarte atentă sub raportul informației economice disponibile, iar oameni ca Mesarovic și Pestel au reușit să fundamenteze mai bine din punct de vedere economic eforturile lor de modelare globală, așa cum au făcut de altfel și cercetătorii japonezi este încă de parcurs un drum lung pînă la obținerea unor previziuni sau măcar proiecții foarte adecvate.

Există și o altă linie de dezvoltare care merge mai departe și este optimistă din punct de vedere tehnologic. Într-o asemenea orientare se încadrează grupul Bariloché care a elaborat un model global latino-american. El este arăt mai ales în direcția unei planificări normative și a arătat teoretic posibilitatea unei orientări în direcția satisfacerii trebuințelor umane de bază, ca o prioritate a dezvoltării globale. Acest model cred că a adus o contribuție de preț la lărgirea discuției științifice privind diferitele căi posibile de dezvoltare. Ei au încercat să facă estimații economice corecte, dar ei știu — și din acest punct de vedere au fost mai modești cel puțin decît Forrester și Meadows — că prin utilizarea unor modele complexe nu se pot obține predicții foarte bune a ceea ce urmează să se întîmple peste 50, sau 100 de ani. Este nevoie de serii istorice pe sute de ani și noi nu dispunem de asemenea date. Ei au fost mai modești în previziunile lor, n-au încercat să includă totul în modelul lor, așa cum pretindeau că au făcut Forrester și Meadows. Ei au oferit o viziune mult mai optimistă asupra posibilităților (cel puțin teoretice) de dezvoltare orientată spre satisfacerea trebuințelor umane de bază în următorii 20 sau 30 de ani.

Cred însă că trebuie înțeles — chiar dacă modele de tip Bariloché arată că este posibil din punct de vedere teoretic să fie realocate munca și capitalul, în diferite societăți, spre satisfacerea trebuințelor umane de bază și prevenirea dezastrelor cauzate de Forrester și Meadows — că aceste modele cu orientare economică au lăsat departe factorii politici. Un asemenea factor politic îl reprezintă cursa înarmărilor, miliardele de dolari cheltuite anual în lume în scopuri militare. Aceasta reprezintă o cauză esențială pentru care politica nu este orientată spre dezvoltare.

Problema reală care se pune acum în modelarea globală ca un instrument de prognoză care să clarifice posibilitățile viitoare este integrarea unor factori politici semnificativi cum sînt cheltuielile militare într-un tip de modele orientate spre planificare economică. Pentru a fi bine realizată aceasta va trebui să se bazeze pe o evaluare realistă a dificultăților politice interne și a interrelației dintre cheltuielile militare sporite și prioritățile interne. Există uneori o tendință de a cheltui mai mult în scopuri militare și de a justifica aceasta printr-o amenințare internațională nereală. Astfel există cîteoaltă o interacțiune între considerente politice interne și problemele internaționale. De aceea avem încă un drum lung de parcurs pentru a înțelege procesele economico-politice complexe în interacțiunea lor reciprocă.

Interviu de  
**Dinu DRAGOMIRESCU**



## Analiza dezvoltării în profil teritorial a economiei naționale

(Urmare din pag. 19)

nele, în general, nu au limite administrative și pot cuprinde teritoriul mai multor județe, în funcție de condițiile economico-geografice. O zonă economică este în foarte multe cazuri influențată de condițiile geografice, cum sînt de exemplu cazurile cînd se delimitează zonele care au în vedere dezvoltarea turismului. În cazul cînd în zona economică predomină producția cu o localizare impusă de condițiile naturale (de exemplu în zonele unde predomină industria extractivă, producția globală sau activitatea turistică), această legătură va atinge un grad mai însemnat, spre deosebire de alte zone unde legătura este mult mai redusă.

Deci, analiza dezvoltării teritoriale a economiei, deși pornește de pe pozițiile economiei naționale în ansamblul ei și ale structurii pe ramură, trebuie neapărat să țină cont de influența factorilor naturali.

Indiferent de calea prin care analizăm complexul economiei naționale ca sistem al unităților teritoriale de producție, sarcina acestei analize este, în ultimă instanță, de a depista legăturile tipice de dezvoltare ale întregului sistem. Unitățile teritoriale (județele) se deosebesc între ele prin particularitățile condițiilor lor naturale, prin specializarea producției și altele. Dar un județ nu poate fi privit ca un organism economic de sine stătător. În cadrul lui nu există o legătură cantitativă nemijlocită între podusul nou creat, acumularea și consum, deoarece, echilibrul și relațiile dintre acești indicatori nu pot fi stabilite decît la scara întregii economii naționale. De asemenea, ritmurile dezvoltării economice a județelor depind atît de factorii teritoriali cît și de factorii ce acționează la nivelul economiei naționale. Cu alte cuvinte, cînd analizăm un județ nu trebuie să-l privim ca o unitate economică independentă, ci trebuie să insistăm asupra locului acestuia în cadrul distribuției teritoriale a forțelor de producție asupra gradului în care legăturile economice interjudețene participă la optimizarea proporțiilor reproducției socialiste, asupra contribuției fiecărui județ la formarea indicatorilor prin care se analizează economia națională în ansamblul ei.

Economia națională privită ca un sistem teritorial complex, impune ca indicatorii calculați în profil teritorial să satisfacă cerințele agregării în indicatori macroeconomici. Acest principiu presupune elaborarea indicatorilor după o concepție și metodologie unitară la toate treptele activității economico-sociale și posibilitatea calculării indicatorilor macroeconomici nu numai prin agregare pe verticală ci și pe orizontală.

Analiza sistemică a economiei naționale în profil teritorial pornește de la ideea centrală că structura este baza de construire a oricărui sistem. Pentru aceasta este necesar, în cadrul analizei, să sesizăm structurile interne profunde ale sistemului, esența relațiilor, adică a legăturilor de reciprocitate care se formează între diferitele elemente componente ale sistemului.

Una din sarcinile importante ale analizei sistemice a economiei naționale în profil teritorial, este de a găsi o metodologie de cercetare corespunzătoare, cu ajutorul căreia să descoperim tendințe de funcționare a sistemelor teritoriale prin metode statistice de modelare și analiză a factorilor. De la început precizăm că instrumentalul cel mai eficient de analiză îl constituie alcătuirea unor **balanțe interjudețene** cu ajutorul cărora putem face o analiză a întregului sistem teritorial. În lipsa acestora, considerăm că aparatul metodologic, de analiză în profil teritorial trebuie orientat spre indicatorii care studiază diferențele laterale ale sistemului teritorial al economiei, cum ar fi: **indicatori de analiză ai statisticii comparate**; **indicatori ce măsoară locul ocupat de județe în cadrul sistemului teritorial al economiei naționale**; **indicatori de analiză structurală**; **indicatori ce măsoară dependența și independența dintre factori și indicatorii ce analizează eficiența elementelor componente ale sistemului.**

Indicatorii cuprinși în sistem trebuie să ofere posibilitatea ierarhizării județelor după nivelul dezvoltării economico-sociale. Conform acestui principiu înseamnă că pentru stabilirea locului pe care-l ocupă fiecare județ în dezvoltarea economico-socială generală a țării, este necesar ca din sistemul de indica-

tori ai județului să se aleagă cei mai semnificativi, cu o mare putere de cunoaștere; pe baza lor se poate analiza raportul dintre dezvoltarea fiecărui județ și dezvoltarea de ansamblu a economiei, precum și tendințele și modificările intervenite în decursul unei perioade. Pentru a satisface aceste cerințe considerăm că trebuie să selectăm și să comparăm în principal nivelul următorilor indicatori: producția netă (venitul național) pe locuitor; producția netă pe persoană ocupată în activitatea productivă; fonduri fixe productive pe locuitor și pe persoană ocupată în activitatea productivă; proporția producției industriale a județului în producția industrială a țării; producția globală pe locuitor provenit din industrie, agricultură, construcții, transporturi, servicii și alte ramuri; producția industrială pe locuitor și persoană ocupată în industrie; producția agricolă pe un locuitor și pe o persoană ocupată în agricultură; numărul cadrelor didactice și al elevilor la 1 000 locuitori; numărul cadrelor medico-sanitare la 1 000 locuitori; numărul locurilor sălilor de spectacole la 1 000 locuitori; suprafața locativă pe locuitor din mediul urban; numărul abonamentelor radio și televiziune la 1 000 familii; lungimea căilor ferate și drumurilor la 100 km<sup>2</sup> etc.

Compararea acestor indicatori cu media pe țară, pe de o parte și cu nivelurile de dezvoltare în fiecare județ, pe de altă parte, pune în evidență aspecte importante ale nivelului de dezvoltare a județelor, apropierea sau decalajele dintre acestea, dintre acestea și nivelul general al dezvoltării țării.

În scopul realizării unei aprecieri a dezvoltării unui județ, a locului său în cadrul economiei, concentrînd elementele variate ale sistemului de indicatori ca și ale unei astfel de comparații, considerăm că se impune folosirea unui **indicator general care să se determine pe baza principalilor indicatori medii menționați mai sus și în funcție de care să se ierarhizeze județele țării după nivelul de dezvoltare economico-socială.** Cel mai frecvent în studiile privind determinarea locului ocupat de un județ în sistemul teritorial al economiei naționale, sînt utilizate rangurile care sînt mărimi de ordine ce nu țin seama de conținutul și forma de exprimare a indicatorilor. Deoarece pentru ierarhizarea reală a județelor trebuie să analizăm un mare număr de indicatori și implicit să calculăm ranguri pentru fiecare indicator, se impune folosirea unui indicator general care poate fi rangul mediu ( $R_j$ ) sau suma rangurilor ( $\Sigma rig$ ) calculate pe baza indicatorilor în funcție de care se analizează dezvoltarea județelor. Odată calculat, rangul mediu sau suma rangurilor, județele se pot ierarhiza cu un mai mare grad de realism după nivelul de dezvoltare economico-socială. Pe baza rangurilor medii calculate pentru fiecare an din perioada analizată se pot desprinde modificările intervenite în dezvoltarea județelor, apropierea nivelurilor de dezvoltare, respectiv decalajele dintre județele țării.

Concluziile desprinse din analiza ierarhizării județelor pe baza rangurilor sînt în mare măsură condiționate pe de o parte de stabilirea corectă a indicatorilor utilizați, iar pe de altă parte de alegerea judicioasă a indicatorilor care stau la baza determinării rangului mediu. La stabilirea rangului mediu nu pot fi folosiți toți indicatorii menționați, ci este necesar să se ia în calcul indicatorii cei mai reprezentativi. Din cadrul acestora, în nici un caz nu pot lipsi principalii indicatori care pun în evidență potențialul economic, venitul național, producția industrială și agricolă pe locuitor, productivitatea muncii, veniturile de transport, telecomunicații, învățămînt, cultură și sănătate.

Cînd analizăm economia națională în contextul diviziunii teritoriale a muncii, apare necesitatea studierii ei sub influența factorului structural, care la rîndul lui este condiționat atît de particularitățile teritoriale — rezultat al diviziunii teritoriale a muncii — cît și de particularitățile economiei naționale în ansamblul ei — rezultat al diviziunii sociale a muncii. Factorul structural, deși nu este un factor de producție, constituie o cauză a diferențelor care apar între județe cu privire la productivitatea muncii și la alți indicatori ai eficienței producției sociale. Structura teritorială, economică și de ramură, joacă un rol important în analiza fenomenelor și proceselor social-economice la nivelul macroeconomic, dar pentru a surprinde această influență trebuie găsită o metodologie adecvată, care să nu se limiteze la aplicarea unor metode elementare de analiză comparativă, impunîndu-se tratarea sistemică a economiei naționale, pe elementele ei structurale. Pentru aceasta, factorul structural trebuie privit ca o combinație liniară a factorilor de producție (forța de muncă, mijloacele de producție și condițiile naturale).

Aplicarea principiilor menționate în calculele și analizele teritoriale asigură obținerea informațiilor necesare cunoașterii și analizei dezvoltării economice a județelor țării, alcătuirea planurilor de dezvoltare în profil teritorial și implicit cunoașterea modului cum se îndeplinesc obiectivele și sarcinile care decurg din Programul directiv privind dezvoltarea economico-socială în profil teritorial.

# PROGRAMUL P.C.R. DE DEZVOLTARE A ECONOMIEI NAȚIONALE ÎN ETAPA FĂURIRII SOCIETĂȚII SOCIALISTE MULTILATERAL DEZVOLTATE

Cu acest număr reluăm publicarea consultațiilor pentru candidații la examenul de admitere în învățământul economic superior din anul 1980. Consultațiile sînt elaborate pe baza Programei Ministerului Educației și Învățămîntului, de către cadrele catedrei de economie politică de la Academia de Studii Economice din București, sub conducerea **prof. univ. dr. N. N. Constantinescu**, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România.

## Trăsăturile caracteristice ale relațiilor de producție socialiste

ÎN DECURSUL EXISTENȚEI SALE, societatea omenească a cunoscut un lung proces de dezvoltare de la inferior la superior. În cadrul acestui proces, trecerea de la capitalism la socialism reprezintă o necesitate obiectivă, determinată de **agravarea contradicției fundamentale a capitalismului**, contradicția dintre caracterul social al producției și însușirea privat-capitalistă a rezultatelor muncii. Pe fundalul acestei contradicții, relațiile de producție capitaliste încetează să mai corespundă caracterului și nivelului de dezvoltare a forțelor de producție, devin tot mai mult o frînă a dezvoltării lor.

Rezolvarea contradicției dintre relațiile de producție burgheze, perimate, și caracterul social al forțelor de producție determină necesitatea obiectivă a înlocuirii relațiilor de producție capitaliste cu relații de producție socialiste, noi, care să deschidă cîmp liber de dezvoltare forțelor de producție. Această înlocuire nu se înfăptuiește spontan, de la sine, ci prin revoluția socialistă, ale cărei forțe materiale și spirituale sînt create de însăși orînduirea capitalistă. **Prin revoluție socialistă se înțelege procesul prin care clasa muncitoare în alianță cu țărănimia muncitoare și celelalte categorii de oameni ai muncii, sub conducerea partidului ei revoluționar, cucerește puterea politică și înfăptuiește transformări radicale în toate domeniile vieții social-economice, lichidează vechile relații de producție capitaliste, exploatarea omului de către om și creează noi relații de producție, socialiste.** Căile și formele revoluției socialiste depind întotdeauna de condițiile concret istorice ale fiecărei țări.

**Relațiile de producție socialiste se caracterizează prin aceea că sînt relații de colaborare și intrajutorare tovarășească bazate pe un nou tip de proprietate, proprietatea obștească, socialistă asupra mijloacelor de producție sub cele două forme ale sale, a întregului popor (de stat) și de grup (cooperatistă).** Ambele exclud orice formă a exploatarei omului de către om și fac ca forța de muncă să nu mai fie o marfă. În socialism, noua calitate a membrilor societății, de proprietari socialiști uniți, producători și beneficiari ai rezultatelor muncii lor, asigură garantarea materială a dreptului la muncă pentru toți cetățenii și, totodată, îndatorirea pentru toți cetățenii apti de muncă să contribuie prin activitatea lor la progresul general al țării. Pe baza proprietății socialiste, **economia națională capătă un caracter unitar și este condusă planificat în scopul ridicării bunăstării materiale și spirituale a întregului popor.** Repartiția bunurilor și serviciilor de consum se face după un criteriu unic — cantitatea și calitatea muncii personale, prestată în producția socială.

Prin natura sa, **proprietatea socialistă** asupra mijloacelor de producție face ca inițiativa economică să aparțină oamenilor muncii, iar trăsătura fundamentală a organizării vieții social-economice să o reprezinte democratismul economic socialist.

Relațiile de producție socialiste favorizează aplicarea în producție a celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, impulsionează progresul rapid al întregii economii naționale, ridicarea nivelului de cultură și conștiință al tuturor oamenilor muncii, constituie premisa materială a asigurării deplinei eliberări sociale și naționale a fiecărui popor. Drept urmare, asigură **superioritatea socialismului** asupra capitalismului în toate domeniile vieții social-economice.

În condițiile actuale, prin victoriile obținute de țările socialiste în toate domeniile de activitate, sporește neîncetat prestigiul și influența acestora pe arena mondială, demonstrînd tot mai profund virtuțile acestei orînduirii, caracterul ei liber de exploatare, umanitar.

## Făurirea economiei socialiste unitare în România

ÎN ȚARA NOASTRĂ, revoluția socialistă a fost determinată în esență de contradicțiile acumulate în perioada dezvoltării capitalismului. Partidul Comunist Român, analizînd condițiile interne și externe favorabile procesului revoluționar, create în anii premergători celui de al II-lea război mondial și accentuate la extrem în perioada dictaturii militar-fasciste, a declanșat și înfăptuit la 23 august 1944 revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă. În perioada următoare insurecției, clasa muncitoare, întărind unitatea rîndurilor sale, unind în jurul ei celelalte forțe democratice, sub conducerea P.C.R., a desfășurat cu succes bătăliile revoluționare pe calea democratizării țării, a progresului economic și social. A fost instaurat la 6 martie 1945 primul guvern revoluționar democratic, cu pronunțat caracter muncitoresc-țărănesc. S-au înfăptuit ample reforme economice și sociale; a avut loc reforma agrară din martie 1945, etatizarea Băncii Naționale, introducerea controlului economic de stat în industrie, comerț, sistemul bancar și de credit etc. O importanță deosebită, pentru transformările revoluționare din această etapă, a avut-o **Conferința Națională a Partidului din octombrie 1945**, care a elaborat programul transformărilor democratice, trasînd ca obiectiv principal pentru refacerea economică și progresul general al societății trecerea la industrializarea țării.

Pe fundalul cuceririlor revoluționar-democratice înfăptuite după 23 August 1944 s-au creat condițiile pentru trecerea la **revoluția socialistă.** Desăvîrșirea cuceririi puterii politice de către clasa muncitoare în alianță cu celelalte pături de oameni ai muncii la 30 decembrie 1947, și înfăptuirea naționalizării principalelor mijloace de producție au marcat victoria revoluției socialiste în țara noastră, intrarea într-o epocă istorică nouă, epoca construcției socialiste în România.

În anii care au trecut de la cucerirea puterii politice, societatea noastră a parcurs în dezvoltarea sa mai multe etape istorice. **În perioada 1948—1965 a fost realizată economia socialistă unitară, generalizarea relațiilor de producție noi în întreaga economie.** În această perioadă, sub conducerea Partidului Comunist Român, au fost lichidate treptat relațiile de producție bazate pe proprietatea privată și înlocuite cu relații de producție socialiste, s-a acordat o atenție deosebită dezvoltării și perfecționării forțelor de producție.

În cadrul măsurilor P.C.R. de construire a socialismului **locul central l-a ocupat politica de industrializare a țării**, de creare a bazei tehnico-materiale a socialismului. Prin prevederile lor, planurile de dezvoltare planificată a României în perioada 1951—1965 au asigurat crearea bazei tehnico-materiale a socialismului în țara noastră.

Înfăptuirea politicii științifice a Partidului Comunist Român de făurire a economiei socialiste unitare a avut drept rezultat **victoria deplină și definitivă a socialismului pe pămîntul României.** Aceasta s-a înfăptuit în cursul cincinalului 1961—1965 odată cu încheierea cooperativizării agriculturii. Prin victoria deplină a socialismului, economia României a devenit o **economie socialistă unitară, relațiile de producție socialiste generalizîndu-se în întreaga economie, principiile socialiste afirmîndu-se în toate domeniile vieții sociale.** Structura socială a țării cuprinde clase și categorii sociale cu interese fundamentale comune. Baza politică a societății o formează puterea poporului exercitată prin intermediul statului socialist. **Forța politică conducătoare o reprezintă Partidul Comunist Român.**

Anii 1966—1970 reprezintă etapa consolidării construcției socialiste și a bazei tehnico-materiale a țării. În această perioadă partidul a pus un accent deosebit pe dezvoltarea ramurilor industriei moderne, pe dezvoltarea activității de cercetare

și pe introducerea în întreaga economie a celor mai înaintate cuceriri ale științei și tehnicii, pe amplasarea armonioasă a forțelor de producție în profil teritorial, pe perfecționarea pe baze științifice a organizării și conducerii vieții economico-sociale pentru dezvoltarea și perfecționarea relațiilor noi de producție și lărgirea democrației socialiste.

Realizarea cu succes a obiectivelor stabilite de Congresul al IX-lea al P.C.R. a creat premisele trecerii la o nouă etapă de dezvoltare a țării. **etapa construirii societății socialiste multilaterale dezvoltate în România.**

## Principalele direcții de dezvoltare și progres economic în etapa făuririi societății socialiste multilaterale dezvoltate în România. Hotărârile Congresului al XII-lea al P.C.R. cu privire la dezvoltarea economico-socială a României pînă în anul 1990

**FAURIREA societății socialiste multilaterale dezvoltate reprezintă o etapă superioară de maturizare a orinduirii socialiste din țara noastră.** Ea are un conținut economic și social distinct față de etapele anterioare. Se bazează pe realizările etapelor anterioare, fără să fie o simplă prelungire a acestora; acum socialismul se maturizează pe propria lui bază economică. **accentul fiind pus pe latura calitativă a perfecționării forțelor și relațiilor de producție, a suprastructurii socialiste.** Caracterizînd această etapă, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la cel de-al XI-lea Congres al P.C.R., sublinia că în cadrul ei se asigură dezvoltarea multilaterală, armonioasă și unitară a forțelor de producție, a tuturor domeniilor vieții economico-sociale, se realizează o concordanță tot mai deplină între relațiile de producție și forțele de producție.

Elementele esențiale care definesc conținutul societății socialiste multilaterale dezvoltate sînt: **dezvoltarea și perfecționarea în ritm rapid a forțelor de producție prin promovarea largă și consecventă a cuceririlor științei și tehnicii contemporane, repartizarea teritorială, rațională a forțelor de producție, perfecționarea relațiilor sociale de producție, a organizării planificării și conducerii economiei naționale, ridicarea sistematică a bunăstării materiale și spirituale a întregului popor, adîncirea democrației socialiste, aplicarea consecventă a principiilor eticii și echității socialiste, dezvoltarea învățămîntului, științei, culturii, formarea unei înalte conștiințe socialiste a tuturor membrilor societății noastre.**

Edificarea societății socialiste multilaterale dezvoltate în România a început odată cu trecerea la realizarea sarcinilor cincinalului 1971—1975 și va dura cîteva cincinale. Prin făurirea societății socialiste multilaterale dezvoltate în țara noastră se vor crea premisele trecerii României la comunism.

Congresul al XI-lea al partidului a elaborat, în toată complexitatea lor, direcțiile în care trebuie acționat pentru făurirea societății socialiste multilaterale dezvoltate. Aceste direcții sînt expuse în „Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintare a României spre comunism”, adoptat de Congresul al XI-lea al P.C.R.

În conformitate cu prevederile Programului Partidului, pentru edificarea societății socialiste multilaterale dezvoltate se va acționa în următoarele direcții:

1. Dezvoltarea puternică a forțelor de producție, a industriei agriculturii și a celorlalte ramuri, pe baza celor mai noi cuceriri ale revoluției științifico-tehnice contemporane, repartizarea lor judicioasă pe întregul teritoriu al țării, astfel încît să se creeze o economie avansată modernă, de înalt nivel tehnic și de mare productivitate și eficiență.

2. Progresul susținut al științei și instrucției publice, impulsivarea activității de cercetare în toate sectoarele, știința devenind într-o măsură tot mai însemnată o forță nemijlocită de producție.

3. Creșterea într-un ritm susținut a întregii economii pe baza unui raport corespunzător între fondul de consum și fondul de dezvoltare (acumulare) astfel încît să se asigure atît progresul multilateral al societății, cît și creșterea nivelului de trai, a civilizației întregului popor, dezvoltarea multilaterală a personalității umane.

4. Perfecționarea continuă a relațiilor de producție, dezvoltarea acțiunii conștiente pentru soluționarea contradicțiilor înălturarea vechiului și promovarea noului în toate sectoarele de activitate, asigurarea unei concordanțe cît mai depline între forțele și relațiile sociale de producție.

5. Vor avea loc mutații în structura socială a țării care vor duce la creșterea și mai accentuată a rolului clasei muncitoare în întreaga viață socială, în toate județele și localitățile țării, la o mai mare apropiere între clasele și categoriile sociale, la întărirea coeziunii lor, la omogenizarea și întărirea unității întregului popor.

6. Intensificarea și perfecționarea activității politice, ideo-

logice și educative, de formare a omului nou, de afirmare în viață a principiilor eticii și echității socialiste.

7. Dezvoltarea democrației socialiste, care să permită valorificarea energiei maselor populare în slujba progresului general, construirii conștiente de către popor a propriei sale istorii. În acest sens, se va lărgi și perfecționa cadrul organizatoric de participare activă și eficientă a tuturor oamenilor muncii și îndeosebi a celor care lucrează nemijlocit în producție la conducerea societății. Va crește aportul direct al clasei muncitoare la conducere.

8. Egalizarea nivelului de dezvoltare a țării noastre cu cel al țărilor socialiste avansate din punct de vedere economic, apropierea României de nivelul țărilor industriale dezvoltate.

9. Lărgirea și diversificarea schimburilor și cooperării economice cu țările socialiste, cu țările în curs de dezvoltare, cu toate statele lumii fără deosebire de orînduire socială. Se va intensifica participarea României la circuitul universal de informație științifică, la revoluția tehnico-științifică contemporană.

Toate aceste direcții dau orientarea calitativă a dezvoltării, stabilesc liniile generale ale strategiei dezvoltării pe o perioadă lungă de timp. În procesul realizării lor, prin planurile cincinale se detaliază, sarcinile fiecărei perioade, modul concret de conturare a direcțiilor de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate.

Remarcabilele realizări ale cincinalului 1976—1980 reprezintă prima etapă a transpunerii în viață a Programului P.C.R. de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate. Ele sînt totodată, premisa consolidării mai puternice a modului de producție socialist în țara noastră. Congresul al XII-lea al partidului, prin documentele programatice adoptate, a stabilit obiectivul fundamental și liniile directoare ale dezvoltării economico-sociale a țării în perioada 1981—1985 și orientările de perspectivă pînă în 1990. **Obiectivul fundamental al viitorului cincinal îl constituie continuarea, pe o treaptă superioară, a îndeplinirii Programului partidului, creșterea în ritm susținut a economiei naționale, afirmarea cu putere a revoluției tehnico-științifice în toate domeniile, trecerea la o nouă calitate a întregii activități economico-sociale.** Prin înfăptuirea prevederilor noului cincinal se va accelera dezvoltarea țării atît în domeniul bazei tehnico-materiale, cît și al organizării societății, asigurîndu-se creșterea venitului național pe locuitor, ridicarea calității vieții, a gradului general de civilizație al poporului. **România va depăși, în acest cincinal, stadiul de țară socialistă în curs de dezvoltare și va deveni o țară socialistă mediu dezvoltată.**

În concordanță cu obiectivul fundamental al cincinalului 1981—1985, Congresul al XII-lea a stabilit noile aspecte calitative ale principalelor direcții de acțiune în procesul făuririi societății socialiste multilaterale dezvoltate. În acest sens accent deosebit cad pe lărgirea bazei proprii de materii prime și energie; accelerarea procesului de restructurare a industriei prin creșterea prioritară a ramurilor de pelucrare avansată și mici consumatoare de energie; creșterea rolului științei, astfel încît deceniul următor să devină cu adevărat deceniul științei, tehnicii, calității și eficienței; perfecționarea conducerii unitare pe baza planului național unic, concomitent cu întărirea autoconducerii și autogestiunii economice; creșterea continuă a bunăstării întregului popor și crearea unei noi calități a vieții.

Pentru a asigura în continuare perspectiva clară a dezvoltării economico-sociale a țării, Congresul al XII-lea a hotărît ca în cursul cincinalului 1981—1985 să se elaboreze Programul partidului pînă în anul 2000 sau 2010. Noul Program, pornind de la faptul că în deceniul următor țara noastră va realiza în linii mari sarcinile făuririi societății socialiste multilaterale dezvoltate, va trebui să traseze căile și direcțiile consolidării societății socialiste multilaterale dezvoltate și ale trecerii treptate la construcția comunismului în România.

Complexitatea sarcinilor edificării societății socialiste multilaterale dezvoltate fac obiectiv necesară cunoașterea profundă a realităților, coordonarea tuturor eforturilor pentru atingerea țelurilor propuse. În acest sens, un rol deosebit revine creșterii rolului partidului și al clasei muncitoare ca forță politică conducătoare a întregii activități economico-sociale. Și în viitor Partidul Comunist Român va constitui centrul vital al națiunii noastre socialiste: el va asigura atît elaborarea științifică a căilor de dezvoltare a României, cît și conducerea activității politico-organizatorice în vederea făuririi societății socialiste multilaterale dezvoltate și a înaintării României spre comunism.

conf. dr. Viorica NICOLAU

### INTREBĂRI

1. Ce se înțelege prin revoluție socialistă?
2. Prin ce se caracterizează relațiile de producție socialiste?
3. Care sînt etapele istorice parcurse de țara noastră în anii care au trecut de la cucerirea puterii politice?
4. Care sînt elementele fundamentale ce definesc conținutul societății socialiste multilaterale dezvoltate?
5. Care sînt principalele direcții în care acționează partidul nostru pentru făurirea societății socialiste multilaterale dezvoltate?
6. Care este obiectivul fundamental al cincinalului 1981—1985?

Pe marginea celei de-a treia Conferințe generale a O.N.U.D.I.

## INTERDEPENDENȚA ECONOMICĂ INTERNAȚIONALĂ ȘI IMPERATIVUL COOPERĂRII [1]

PROCESUL dezvoltării economico-sociale la scară mondială evidențiază în perioada actuală două tendințe fundamentale, aflate într-o indisolubilă unitate: pe de o parte, consolidarea complexelor economice naționale, afirmarea independenței și suveranității națiunilor, creșterea continuă a rolului statelor pe arena internațională; pe de altă parte, accentuarea relațiilor economice, politice, culturale între țările lumii, multiplicarea fluxurilor materiale și informaționale și adâncirea interdependențelor între entitățile naționale.

Dezvoltarea puternică și multilaterală a economiei naționale și transformarea sa în celulă de bază a sistemului economic mondial — consecință necesară a progresului istoric — reprezintă în zilele noastre un factor hotărâtor al impulsivității procesului global al dezvoltării. După cum se arată în Programul partidului, evenimentele, viața contemporană, confirmă că pe toate continentele formarea națiunilor și a statelor naționale independente reprezintă o necesitate obiectivă, un factor determinant al progresului economico-social rapid al popoarelor.

În același timp, tendința creșterii legăturilor economice internaționale, a internaționalizării unor fenomene și procese economice are profunde determinări obiective, exprimă cerințele actuale ale dezvoltării forțelor de producție, imperativul universal al economisirii muncii sociale. În perioada postbelică sub impactul determinant al revoluției științifico-tehnice, acest proces intră într-o etapă nouă, superioară, caracterizată prin intensificarea fără precedent a mișcării circuitului economic mondial, adâncirea diviziunii internaționale a muncii și dezvoltarea economiei mondiale ca un mondosistem, întemeiat pe un complex de interdependențe.

INTR-ADEVĂR, în ultimele trei decenii fluxurile economice internaționale au cunoscut o dinamică deosebit de înaltă, superioară în raport cu toate etapele istorice anterioare; ritmul comerțului mondial (peste 10% în medie anuală în intervalul 1950—1978) devansează de circa două ori creșterea comerțului internațional în perioada de apogeu a liberului schimb (1860—1870) și de aproape trei ori creșterea din perioada „liberală” a imperialismului (1900—1910).

Datele din tabelul nr. 1 arată că această tendință are un caracter global, regăsindu-se, cu unele diferențieri, atât în cazul

țărilor socialiste, cât și al celor nesocialiste, atât la țările dezvoltate, cât și la cele în curs de dezvoltare.

Ritmul înalt al comerțului internațional postbelic cunoaște o remarcabilă constanță: cu câteva excepții (între care scăderile mici din 1952 și 1958 și reducerea mai însemnată din 1975) creșterea anuală a volumului fizic se situează la cote ridicate, iar ritmul volumului valoric are un net caracter progresiv. Accelerarea fluxurilor comerciale internaționale — reflectată de datele tabelului nr. 1 — se realizează în condițiile adâncirii diviziunii internaționale a muncii, ale tendinței tot mai manifeste de restructurare a circuitului economic mondial. În perioada postbelică are loc o transformare radicală în structura pe mărfuri a comerțului internațional, raportul produse manufacturate/produse primare inversându-se față de perioada antebelică (de la 61% produse primare în 1928 la 60% produse manufacturate în 1978, conform cifrelor GATT).

În contextul creșterii exporturilor de produse manufacturate, se remarcă o tot mai netă deplasare către mărfurile caracterizate printr-o înaltă concentrare tehnologică și de muncă vie. Astfel, ponderea produselor industriei constructoare de mașini în exporturile mondiale a ajuns în prezent la 33—34% (în cadrul acestei grupe mașinile și utilajele, autovehiculele și echipamentul pentru transport deținând majoritatea tranzacțiilor), au sporit exporturile de produse chimice (7—8%), electrotehnice și electronice etc. În acest fel, se accentuează interconexiunile dintre economiile naționale, puse tot mai mult în legătură prin elemente care constituie factori hotărâtori ai procesului reproducției largite.

Pe de altă parte, în relațiile dintre state, și în primul rând în relațiile dintre țările dezvoltate, se afirmă tot mai mult un nou tip de diviziune a muncii și anume specializarea industriei și economice pe plan regional și global. În aceste condiții fluxurile economice internaționale nu mai pot fi întâmplătoare, sporadice, ci se constituie într-un sistem dinamic și stabil, interdependențele economice internaționale au tot mai mult un caracter ireversibil.

În același timp, asimetria structurală a economiei mondiale decalajele „Nord-Sud” — consecință a vechii politici imperialiste, colonialiste și neocolonialiste — își pun puternic amprenta asupra dezvoltării și orientării fluxurilor economice dintre state limitând vocația globală a procesului internaționalizării.

După cum rezultă din tabelul nr. 2, repartizarea geografică a comerțului internațional cu produse manufacturate reflectă o accentuată concentrare în jurul țărilor capitaliste dezvoltate, celelalte grupe de țări, cu excepția țărilor socialiste, depinzând în proporție covârșitoare de aprovizionarea cu produse prelucrate din această regiune.

Țările capitaliste dezvoltate au un grad ridicat de autosatisfacere regională, depinzând doar în mică măsură de importuri din alte regiuni (în special produse ale industriei ușoare provenite din țările în curs de dezvoltare). Țările socialiste, care își satisfac reciproc circa 60% din importurile de produse manufacturate, procură din țările dezvoltate o parte însemnată a necesarului lor de tehnologie modernă.

Tabelul nr. 1

Ritmul mediu anual al creșterii comerțului internațional în perioada 1950—1978, pe grupe de țări

	Țările capitaliste dezvoltate			Țările în curs de dezvoltare			Țările socialiste din Europa			Țările socialiste din Asia
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	
Export	6,9	9,6	17,4	2,9	6,9	23,9	10,3	8,4	17,3	
	(10,4)			(9,3)			(10,8)			(7,3)
Import	6,3	9,7	17,8	4,2	6,2	22,5	11,3	7,8	18,3	
	(10,5)			(8,7)			(11,2)			(7,5)

Explicații: A = 1950—1960, B = 1960—1970, C = 1970—1978

\*) — În paranteză ritmul pentru perioada 1950—1978.

Sursa: Handbook of International Trade and Development Statistics, 1972, 1979.

Tabelul nr. 2

Importurile mondiale de produse manufacturate pe grupe de țări în anul 1978  
— în % din totalul importuri —

	Țările capitaliste dezvoltate	Țările în curs de dezvoltare exportatoare de petrol	Celelalte țări în curs de dezvoltare	Țările socialiste	Pondere în importul mondial
Țările capitaliste dezvoltate	88,2	85,1	80,1	39,0	81,5
Țările în curs de dezvoltare exportatoare de petrol	0,2	1,3	0,4	0,07	0,37
Celelalte țări în curs de dezvoltare	8,3	7,97	12,05	1,4	8,1
Țările socialiste	2,5	5,2	6,0	59,5	9,3
TOTAL IMPORT	100	100	100	100	100

NOTĂ : Diferența dintre total și suma procentelor pe coloană se datorește neincluzării unor țări și unor categorii de produse în cifrele pe grupele de țări prezentate de GATT.

SURSA : Le Commerce international en 1978/1979, GATT, Geneve, 1979.

PRINȚIPALU a evidențiat rolul de prim ordin jucat de exporturile de produse manufacturate în procesul industrializării țărilor în curs de dezvoltare, un studiu al O.N.U.D.I. elaborat în vederea actualei conferințe generale de la Delhi relevă că între 1966 și 1976 volumul exporturilor de asemenea produse ale țărilor amintite a sporit, în preturi constante, într-un ritm mediu anual de 15,3%, reprezentând mai mult decât dublul ritmului creșterii producției industriale prelucrătoare a acestor țări în intervalul respectiv.<sup>1)</sup>

În același timp însă trebuie ținut seama că, din cele 73 de țări în curs de dezvoltare pentru care O.N.U.D.I. a dispus de date, zece țări furnizau 72% din exporturile de produse manufacturate ale grupului amintit. În cazul acestor 10 țări produsele manufacturate reprezentau în medie 49% din totalul exporturilor, față de sub 40% în cazul altor 22 țări în curs de dezvoltare și 26% pe ansamblul grupului.

Evoluțiile pe diferitele zone geografice sînt și ele departe de a fi omogene. Ca urmare, ponderea țărilor africane în exporturile mondiale de produse manufacturate a scăzut, în vreme ce acelea ale Americii Latine și Asiei au crescut întrucîtva.

În ce privește structura exporturilor țărilor în curs de dezvoltare din punct de vedere al utilizării finale, se remarcă transformarea acestui grup de țări, în deceniul al optulea, în exportator net de bunuri de consum, paralel cu creșterea ponderii bunurilor de echipament de la 0,8 la 2,3% în exportul total. La această ultimă categorie de produse gradul de concentrare a exporturilor este încă mai ridicat decît în cazul oricărei altei categorii de exporturi, cu excepția combustibililor și lubrifianților : 65% din exportul total de bunuri de echipament al celor 73 de țări în curs de dezvoltare este realizat de numai cinci țări.

Pornind de la necesitatea modificării radicale a acestei situații de fapt, România s-a pronunțat în cadrul actualei Conferințe generale a O.N.U.D.I. pentru adoptarea de măsuri practice și hotărîte în vederea edificării pe baze noi, echitabile, a relațiilor economice internaționale, astfel încît ele să permită lichidarea subdezvoltării și asigurarea progresului economico-social mai rapid al țărilor rămase în urmă. România a subliniat în acest cadru contribuția pe care poate și trebuie să o aducă la accelerarea industrializării cooperarea dintre toate statele, necesitatea unui sprijin substanțial organizat, acordat țărilor rămase în urmă de către comunitatea internațională, în primul rînd de către statele industrializate și organizațiile internaționale. Acest sprijin ar trebui să se concretizeze, între altele, în adoptarea de urgență de măsuri de către țările dezvoltate pentru liberalizarea piețelor lor, pentru garantarea accesului neîngrădit pe aceste

piețe al produselor manufacturate ale țărilor în curs de dezvoltare. În acest sens, delegația țării noastre a arătat că împărtășește pe deplin propunerea ca țările dezvoltate să stabilească programe concrete de eliminare a măsurilor protecționiste, măsuri care continuă să aibă efecte deosebit de negative asupra dezvoltării țărilor în curs de dezvoltare. În acest fel s-ar permite creșterea treptată a ponderii țărilor în curs de dezvoltare în comerțul mondial cu produse industrializate de la circa 9% în prezent la cel puțin 30% în anul 2000. Studii elaborate de O.N.U.D.I. relevă că în absența unor angajamente ferme din partea statelor dezvoltate, continuarea tendințelor din ultimele două decenii nu ar face posibilă realizarea unei ponderi mai mari de 13,5% la sfîrșitul secolului.

DECĂ tabelul nr. 2 arată poziția privilegiată pe care o dețin țările dezvoltate în comerțul internațional cu produse prelucrate, caracterul global al interdependențelor economice internaționale iese și mai pregnant în evidență din analiza repartiției importurilor mondiale de produse primare (vezi tabelul nr. 3).

Tabelul nr. 3

Importurile mondiale de produse primare pe grupe de țări  
— în % din totalul importurilor —

	Țările capitaliste dezvoltate	Țările în curs de dezvoltare exportatoare de petrol	Celelalte țări în curs de dezvoltare	Țările socialiste	% în importul mondial
Țările capitaliste dezvoltate	42,1	56,7	29,7	22,3	38,9
Țările în curs de dezvoltare exportatoare de petrol	30,0	3,2	39,7	6,7	29,9
Celelalte țări în curs de dezvoltare	18,3	27,6	20,1	21,1	19,1
Țările socialiste	5,9	6,4	6,1	47,2	9,3
Total import	100	100	100	100	100

SURSA : Idem.

Distribuția mult mai omogenă a fluxurilor în cadrul și între regiunile prezentate este expresia gradului ridicat de interdependență din economia mondială în ceea ce privește aprovizionarea cu produse de bază. Aceasta ilustrează o cunoscută afirmație din Raportul RIO : interdependențele planetare sînt generate în prezent, pe de o parte de nevoia de alimente, și, pe de altă parte, de nevoia de energie și minerale.

Țările capitaliste dezvoltate depind pentru aproape jumătate din importurile lor de aprovizionarea din țările în curs de dezvoltare; de fapt, țările exportatoare de petrol (pentru combustibil) și celelalte țări în curs de dezvoltare (pentru minereuri) joacă un rol important în asigurarea necesarului de produse de bază ale majorității țărilor lumii. Deși își asigură o mare parte din importuri prin schimburi reciproce, țările socialiste depind, la rîndul lor, de importul unor factori primari de producție din țările în curs de dezvoltare și din cele capitaliste dezvoltate.

Procesul de internaționalizare a vieții economice se exprimă în perioada actuală și prin tendința de diversificare și perfecționare a fluxurilor economice internaționale, de trecere de la fluxurile comerciale la fluxurile de factori de producție, de la schimbul de activități în sfera circulației la conlucrarea directă în sectorul producției.

În domeniul comerțului internațional această tendință se manifestă prin orientarea de la fluxurile de produse simple înspre cele de produse complexe (echipamente, utilaje, instalații), de la exportul de bunuri materiale la exportul de inteligență (licențe, know-how), de la operațiuni clasice de export-import la operațiuni moderne de comerț exterior (leasing, consulting-engineering, livrări la cheie).

Ioan POPA

1) O.N.U.D.I., L'industrie dans le monde depuis 1960 : progrès et perspectives, Doc. I. D./Conf. 4/2, p. 160.

## ENERGIA: PRIORITĂȚI ȘI EXIGENȚE ÎN FAȚA ȚĂRILOR OCCIDENTALE

„A NE GINDI la raționalizare nu înseamnă, în conjunctura actuală, nici fatalitate nici psihoză. Criza nu este iremediabilă, dar nici artificială. Deocamdată sîntem chemați să ne privăm de inutil. Să o facem de teama că într-o zi s-ar putea să fim constrînși să ne privăm de necesar“. Iată cîteva aprecieri ale presei occidentale în care se înmulțesc pledoariile pentru folosirea rațională a energiei, pentru evitarea risipei. Așadar, pretutindeni se pune din ce în ce mai serios problema necesității controlului asupra consumului energetic. Este lesne de înțeles că aceste preocupări vizează sau trebuie să vizeze în mod special țările capitaliste dezvoltate, dacă se ia în considerare faptul că acestora, cu o producție de 20% din totalul mondial de petrol, le revin două treimi din consumul mondial și 80% din importurile totale în lume.

În contextul noilor majorări de prețuri la țiței, preocupările încă sporadice pentru găsirea de noi surse de energie, consumul irațional și risipa constituie elemente potențial generatoare de noi fenomene de stagnare și recesiune economică, de sporire a șomajului și adîncire a proceselor inflaționiste.

miei mondiale nici o țară nu mai poate rezolva de una singură aceste probleme, dar nu s-a ajuns încă la un acord în legătură cu o politică comună pentru depășirea dificultăților.

Aceasta este, de fapt și concluzia unui recent raport al Agenției Internaționale pentru Energie care, semnalînd un anumit progres înregistrat în ultimul an subliniază că, pe ansamblu, măsurile de politică în domeniul energetic sînt încă sub nivelul așteptărilor și exigențelor. Se menține, astfel, perspectiva unei diferențe negative între cererea mondială de petrol și producția țărilor O.P.E.C. — diferență de 2 mil. barili pe zi în 1985 și peste 10 mil. barili în 1990. Importurile din regiunea O.P.E.C. ale țărilor industrializate sînt prevăzute să crească în continuare, urmînd să ajungă la 27 mil. barili în 1985 și 32 mil. barili pe zi în 1990. Cea mai importantă caracteristică a proiectiilor referitor la piața petrolului este faptul că „țările A.I.E. — afirma directorul agenției, U.L.F. Lantzke — sînt confruntate cu probleme serioase și dacă nu se vor adopta măsuri corespunzătoare ne putem aștepta la diminuări importante în disponibilul de petrol la nivelul anului 1985 și cu atît mai mult pînă în 1990“.

Practic, ce s-a făcut? Există, desigur, pe de o parte, preocupări în direcția conștientizării populației și a consumatorilor industriali asupra imperativului pe care îl reprezintă limitarea voluntară a consumului — pentru a nu da naștere unei „piețe negre“ a petrolului, ca urmare a unor măsuri forțate — a „foamei“ de resurse energetice. Cheltuielile publicitare și de informare în acest scop, în dolari pe locuitor sînt însă, extrem de inegale — de la 0,01 în S.U.A., 0,02 în Italia și Irlanda pînă la 0,28 în Canada — ceea ce poate demonstra că interesul manifestat de guverne este diferit de la o țară la alta, fără a fi încă de natură să aducă ameliorări substanțiale în direcția economisirii.

În ceea ce privește consumul industrial (care reprezintă 40% din consumul total în țările industrializate) măsurile și programele preconizate — pentru a contracara previziunile de majorare a cererii — sînt, de asemenea, extrem de diferite (vezi grafic): acordarea de subvenții pentru finanțarea activității de consultanță destinată întreprinderilor mici și mijlocii sau pentru dotarea cu echipamente neenergefage; Canada, S.U.A., Irlanda, Japonia și Suedia subvențio-

### Necesitatea unor eforturi sporite și concertate

ESTE EVIDENT că problemele energetice, creșterea prețurilor și perspectiva dispariției petrolului afectează în primul rînd și cel mai grav țările în curs de dezvoltare și în special pe cele neproducătoare de țiței. În același timp, însă, realitatea zilelor noastre și chiar declarații oficiale provenite din țările dezvoltate demonstrează că aceste țări devin tot mai conșiente că le revin obligații mult mai mari decît ceea ce au făcut pînă acum în direcția economisirii, marea lor majoritatea fiind de acord în a defini problema energetică drept o preocupare prioritărară ce impune soluții urgente. Pe termen scurt, aceste țări se pronunță pentru cooperare și conservare; pe termen lung, se apreciază că este vorba de dezvoltarea unei activități de largă amploare, și desigur costisitoare, de producere a energiei atomice, de gazeificare a cărbunelui și de fabricare a altor combustibili sintetici. Există un acord cvasigeneral în legătură cu definirea problemei și cu obiectivul soluționării ei dar nu și asupra mijloacelor de realizare a acestui obiectiv. Pentru prima dată occidentul acceptă ideea că în actuala situație a econo-

MĂSURI DE ECONOMISIRE A ENERGIEI

	IN INDUSTRIE											IN SECTORUL CASNIC ȘI COMERCIAL																							
	Măsuri fiscale/financiare		Notificarea datelor/analiza utiliz. energiei		Informare, îndrumare, asistență		Alte măsuri			Măsuri fiscale și financiare			Norme de construcție			Randament energetic al aparaturii de uz casnic																			
	Abonaj/subvenții	Impunuturi	Măsuri fiscale	Stabilirea obiectivelor	Notificarea datelor	Analiza utilizării energiei	Informații, publicații	Reuniri, seminarii	Îndrumare întreprind. mici și mijlocii	Recompense	Restricționare	Pensi combinată	Cărburi electrice	Deșeur/residua	Impozite	Scutirea de impozit	Scutirea parțială	Scutirea de impozit	Subvenții, alocații	Impunuturi	Locuințe noi	Locuințe existente 1)	Căldiri publice	Temp. max. a aerului	Temp. max. a apei	Interzicerea conductorilor colectivi	Echiparea cu aparatură energetică	Echiparea cu aparatură energetică	Facilitativ	Norme	Întreținere				
R.F. Germania																																			
Austria																																			
Belgia																																			
Canada																																			
Danemarca																																			
Spania																																			
S.U.A.																																			
Grecia																																			
Irlanda																																			
Italia																																			
Japonia																																			
Luxemburg																																			
Norvegia																																			
Nova Zeelandă																																			
Olanda																																			
Anglia																																			
Suedia																																			
Elveția																																			
Turcia																																			

Sursa: A.I.E.

1) Directive sau norme facultative

(1) Observateur de l'OCDE, 10/1979)

☐

●

⊙

◻

Existente, ● Prevăzute sau în pregătire, ◻ Inexistente

Elasticitatea consumului total de energie primară / o unitate de P.I.B. \*)

	1960—73	1977—85	1985—90
R. F. Germania	1.04	0.82	0.54
Austria	1.02	1.26	0.85
Belgia	0.95	0.76	0.58
Canada	0.98	0.83	0.69
Danemarca	1.39	0.05	0.72
Spania	1.13	1.06	0.99
S.U.A.	1.05	0.76	0.90
Grecia	1.57	2.04	1.20
Irlanda	1.08	1.36	0.89
Italia	1.51	1.05	0.90
Japonia	1.00	1.05	0.76
Luxemburg	0.68	0.84	0.50
Norvegia	1.26	1.09	0.81
Noua Zeelandă	1.09	1.73	1.04
Olanda	1.61	1.29	0.60
Anglia	0.71	0.49	0.62
Suedia	1.08	0.52	0.59
Elveția	1.28	0.60	0.88
Turcia	1.33	1.24	0.68

\*) Obiectivul acceptat în 1978 : 0,80 pînă în 1985.

Sursa : A.I.E., după l'Observateur de l'O.C.D.E. nr. 101/1979.

nează în proporție de 50% cercetările efectuate de întreprinderi pe linia conservării energiei ; C.E.E. își propune să stimuleze proiectele cu caracter demonstrativ. Dificultăți decizionale apar și în ce privește **sistemul de prețuri și taxe**, specialiștii occidentali pronunțându-se pentru folosirea acestei pîrghii în special pe termen scurt — în vederea determinării consumatorilor de a economisi și de a se orienta către echipamente mai economice — și mai puțin pe termen lung, datorită riscului ca taxele și impozitele crescînde să ducă la reducerea competitivității economiilor naționale. Mai multe țări se pronunță pentru **controlul asupra utilizării energiei**: spre exemplu, în Spania au fost instituite chestionare de control în întreprinderi cu consum de peste 2000 tone echivalent petrol pe an ; în Canada, echipe de specialiști se deplasează la întreprinderi pentru a controla, cu ajutorul calculatoarelor, consumul și pentru a da indicații privind căile de economisire ; în Anglia instituții specializate stabilesc criteriile de utilizare judicioasă a echipamentelor consumatoare de energie.

**Norme de randament** au fost stabilite și în **domeniul transportului** : limitarea consumului la 667 kcal/km în S.U.A., pentru automobilele fabricate după 1977 ; reducerea, pînă în 1985, cu 10% a consumului de carburant în R.F.G. : instituirea unui sistem obligatoriu în Suedia, S.U.A. și Anglia — dar aleatoriu în Canada și Japonia — de etichetare asupra randamentului energetic al mașinilor noi în condiții normale de deplasare. De la țară la țară sau chiar pentru mai multe țări au mai fost adoptate măsuri privind extinderea transportului în comun, prelevarea de taxe progresive în funcție de puterea motorului, promovarea motoarelor diesel sau limitarea vitezei de deplasare.

Desigur, eficacitatea acestor măsuri și programe precum și a celor în sectorul comercial și economic rămîne încă de dovedit într-o perioadă mai

îndelungată, aplicarea lor fiind de dată prea recentă pentru a se putea analiza rezultatele. Specific este, însă, faptul că ele au în cele mai multe cazuri caracter de recomandări, fără a fi generalizate la toate țările industrializate.

Speranțe mai mari sînt puse în **utilizarea energiilor regenerabile**, în care scop au fost sau se preconizează inițierea de proiecte de cercetare, dezvoltare și aplicare. În Statele Unite, spre exemplu, se acordă un important sprijin financiar (creditarea a 25—30% din cheltuieli) programelor de utilizare a energiei solare pentru încălzirea locuințelor și a instituțiilor ; acțiuni similare, vizînd inclusiv utilizarea pompelor de căldură au fost inițiate în R.F. Germania ; în Noua Zeelandă și Suedia se acordă împrumuturi fără dobîndă utilizabile pentru reamenajarea locuințelor în vederea dotării acestora cu sisteme de încălzire a apei cu ajutorul energiei solare ; în Canada, se aplică exonerarea de impozite a cheltuielilor destinate realizării programelor de utilizare a energiei solare și a pompelor de căldură. Se acordă, de asemenea, atenție crescîndă producției combinate de căldură și electricitate pentru încălzirea în mediul urban, care permite înlocuirea petrolului cu un alt combustibil : cărbune, deșeuri menajere sau industriale, căldură sau gaze remanente de la procese industriale. Cele mai mari realizări obținute pînă în prezent sînt de notat în Anglia, Suedia, R.F.G., Danemarca și Olanda, în alte țări lipsa unor astfel de preocupări fiind pusă pe seama disponibilităților încă relativ ridicate de petrol și gaze naturale sau pe seama condițiilor climatice.

## Evaluarea rezultatelor și preocupări de viitor

**SPECIALIȘTII** din țările O.C.D.E. apreciază că raportul „consum total de energie primară / P.I.B.“, deși des folosit ca indicator de randament și al gradului de eficiență energetică a unei economii nu constituie totuși, o măsură fidelă a posibilităților de a realiza economii de energie deoarece el nu permite stabilirea unei distincții între consumul diferitelor sectoare de activitate și randamentul consumului de energie. La fel se întîmplă, și cu consumul total de energie primară pe locuitor : o cifră redusă poate însemna că o țară folosește eficient energia sau, din contră, că este slab dezvoltată economic.

Ceea ce s-ar impune, susțin economiștii, este trecerea la **analize mai detaliate în funcție de datele specifice privind consumul de energie la principalii utilizatori**, prin aceasta obținîndu-se astfel o imagine mai exactă a posibilităților de economisire. Elasticitatea raportului „consum total de energie primară/P.I.B.“, prezentată în tabelul alăturat a permis, totuși o primă imagine asupra situației existente

în diverse țări, precum și o evaluare ipotetică a sarcinilor asumate pînă în 1990. Rezultatele sînt destul de diferite, la fel și prognozele în funcție de gradul de preocupare, de posibilitățile practice și de interesul manifestat de țările în cauză față de eforturile generale în direcția economisirii.

De fapt, însăși noțiunea de economisire constituie obiectul unor abordări diferite în prezent. Viitorul trebuie să dea o nouă dimensiune „economisirii“ — se subliniază în raportul A.I.E. — în sensul **realizării și aplicării unei întregi game de tehnici noi**. Direcțiile de utilizare sînt dintre cele mai diverse iar rezultatele primelor acțiuni sînt deja vizibile în unele țări.

Iată, astfel, în ce privește **stocarea căldurii** în R.F.G. se află în curs de realizare un experiment constînd în înmagazinarea într-un lac artificial, izolat termic, a căldurii reziduale de la o centrală electrică, a cărui apă va fi folosită pentru încălzirea locuințelor în timpul iernii ; alte proiecte (studiate în prezent în Suedia, Danemarca și de către Comisia C.E.E.) vizează stocarea căldurii provenite din energia solară sau termală.

Într-o serie de țări este impulsivă utilizarea pompelor de căldură, atît pentru creșterea randamentului termic al instalațiilor de încălzit cît și pentru răcirea frigiderelor, utilizîndu-se inclusiv sisteme de stocare termică. Instalații-pilot au fost deja realizate în R.F.G. (unde energia termică extrasă din apa riurilor cu ajutorul pompei de căldură poate asigura încălzirea și apa caldă necesare pentru trei blocuri de mare înălțime). Irlanda (stocarea căldurii din aer și utilizarea acesteia, cu ajutorul pompelor de căldură, pentru apă caldă și încălzirea locuințelor) etc. Proiecte există, de asemenea, în legătură cu reciclarea căldurii reziduale de la întreprinderi, reducerea pierderilor energetice în diferite domenii industriale (siderurgie, industria cimentului, a hîrtiei, în sectorul agroalimentar) mari consumatoare de energie.

Așadar, preocupări există — dar în general caracterizate prin măsuri minime. Rămîne de văzut în ce măsură ele vor concura la atingerea obiectivului stabilit de țările industrializate (în cadrul reuniunii din decembrie 1979 a A.I.E.), respectiv reducerea de la 26 la 24,6 mil. barili pe zi în 1985 a importurilor de petrol și modificarea balanței energetice a țărilor din O.C.D.E. pînă în anul 2000 (cărbune 37%, energie nucleară 34% — față de 8% în prezent — petrol 10%, energie hidraulică 15%, gaze naturale 4%), iar pe termen lung — în ce măsură aceste țări vor trece la acțiuni concrete în domenii noi de activitate pentru a contribui la depășirea actualei crize energetice mondiale.

Em. STANCU

## Suedia: substituirea petrolului

**SPECIALIȘTII** însărcinați cu substituirea petrolului ca sursă energetică afirmă că, chiar în cazul ipotetic ca Suedia nu ar mai folosi energia nucleară, aceasta ar putea fi înlocuită prin darea în folosință, până în 1990, a șapte centrale pe bază de cărbune.

Un raport dat recent publicității în legătură cu această variantă a mai stabilit că centralele, cu o capacitate totală de 4 200 MW, ar presupune un consum de cărbune însumând 9 milioane t, cărbune ce ar urma să fie importat din Australia, Canada, Columbia, S.U.A. și din țări socialiste. De asemenea, aproape 20% din cheltuieli ar urma să fie destinate dotării centralelor cu echipamente antipoluante.

Pe de altă parte, se urmărește creșterea cu o treime față de potențialul actual, a capacității centralelor hidroenergetice, în prezent consumul de electricitate fiind realizat în proporție de 62% din surse hidro, 23% din surse nucleare, iar restul din termocentrale.

## Agricultura

### „lumii a treia“

**ȚĂRILE** în curs de dezvoltare și-ar putea spori, până în 1985, ex-

porturile de produse agricole, în condițiile unor facilități sporite de pătrundere pe piețele dezvoltate — apreciază un recent studiu F.A.O. care relevă totodată că ponderea țărilor „lumii a treia“ în comerțul mondial cu produse agricole s-a redus la 30% față de 35% cit reprezentă cu 15 ani în urmă. Condiția eliminării obstacolelor din calea exporturilor este cu atât mai necesară cu cât comerțul mondial cu produse agricole va crește mai încet în perioada 1975—1985 decit în deceniul anterior.

Pe de altă parte, studiul F.A.O. apreciază că va crește cererea de produse agricole pe piețele țărilor în curs de dezvoltare, în special sub influența creșterii demografice și mai puțin determinat de creșterea veniturilor populației în aceste țări. În ce privește necesitățile de import ale țărilor „lumii a treia“ se pare că vor crește — față de anul agricol 1973—1974 cu 80% la cereale și zahăr, cu 115% la produse lactate, cu 170% la carne și 200% la oleaginoase. În 1973—1974, țările în curs de dezvoltare importaseră în total 52 mil. t de cereale, iar în 1977—1978 ele au atins 74 mil. t. Dacă aceste țări și-ar putea realiza obiectivele de producție alimentară, importurile s-ar putea menține constante — apreciază F.A.O.; dacă, însă, tendințele actuale se mențin, necesitățile de import ar putea atinge 94 mil. t. în 1985.

## Mai puțin oțel în Piața comună

**POTRIVIT** Comisiei C.E.E., țările comunitare vor înregistra, în primul trimestru al acestui an, o producție de oțel de 34,5 mil. t, față de 35,6 mil. t cit s-a obținut în trim. IV 1979. Și consumul de oțel se pare că se va diminua în această perioadă, urmînd să scadă de la 30,2 la 29,5 mil. tone. Aceste reduceri sînt determinate de perspectiva încetării creșterii economice în țările C.E.E. în 1980, cu influența în primul rînd asupra sectoarelor mari consumatoare de oțel: automobile, mijloace de producție, locuințe.

În ce privește comerțul, importurile de produse siderurgice ar urma să se mențină în primul trimestru al acestui an la nivelul ultimelor trei luni din 1979, respectiv 2,5 mil. t. Exporturile, în schimb, se pare că se vor reduce la 7,5 de la 7,9 mil. t.

Pe ansamblul țărilor occidentale industrializate, producția de oțel a anului 1979 a fost de 442 mil. t (din 745,3 mil. t producție mondială), cu 5,1% peste cea din 1978; totuși — apreciază Institutul Internațional al Fierului și Oțelului — în principalele țări producătoare ale C.E.E., în S.U.A. și Japonia producția a rămas încă inferioară rezultatelor record ale anului 1974.

## Orientări în dezvoltarea economică

### Portugalia: restructurarea industriei

**NIVELUL** P.I.B. pe locuitor (1 850 dolari în 1977) și structura economiei situează Portugalia în rîndul țărilor în curs de dezvoltare. Agricultură ocupă 30% din populația activă dar produce numai 15% din P.I.B. Industria, care absoarbe 35% din populația activă, are o participare de 45% la P.I.B., dar aproape jumătate din producția globală este furnizată de numai două ramuri: alimentară și textilă.

Una din primele măsuri luate după revoluția din 1974 a fost extinderea controlului statului asupra economiei. A fost creat, totodată, sectorul cooperatist, care cuprinde aproximativ 2 000 de cooperative în toate ramurile de activitate, cu preponderență în agricultură.

În industrie, programele economice urmăresc restructurarea și diversificarea producției prin dezvoltarea ramurilor rămase în urmă. O atenție prioritară revine industriei extractive, pentru valorificarea rezervelor aflate în subsolul țării (minereu de fier 530 milioane tone, pirite 235 milioane tone, wolfram 64 milioane tone, uraniu 7 milioane tone ș.a.). metalurgiei, petrochimiei și producției de energie electrică. Dintre proiectele pe cale de realizare în sectoarele menționate se evidențiază: extinderea și modernizarea exploatărilor de minereu de fier de la Moncorvo, unde se află localizate 95% din rezervele cunoscute, a exploatărilor de wolfram, coșitor, mangan, plumb, cupru, uraniu, precum și intensificarea prospectărilor petrolifere (Portugalia importă în prezent întregul necesar de țeței de 6,5 milioane tone anual); lărgirea capacității de producție a combinatului siderurgic de la Seixal; construirea unui centru petrochimic, inclusiv infrastructura, la Sines, care începe să producă într-o primă fază — atît pentru nevoile interne cit și pentru export — etilenă, propilenă și polietilenă; dublarea puterii instalate a centralelor electrice la 7 000 mii kWh pînă în 1985 prin construirea de noi hidrocentrale pe riurile Douro, Mondego și Guadiana și instalarea primului grup nuclear producător de energie electrică; stimularea prin măsuri speciale (avantaje fiscale, contracte încheiate cu statul, etc.) a dezvoltării exploatării energiei geotermice.

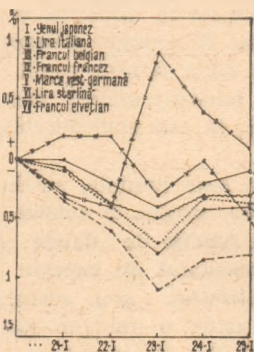
Relațiile economice ale României cu Portugalia se realizează atît pe calea schimburilor de mărfuri, care în 1978 s-au cifrat la peste 12 milioane dolari, cit și printr-o fructuoasă cooperare în domeniul construcțiilor de mașini. În Portugalia sînt montate autoturisme de teren, iar în România Portugalia participă cu utilaj și asistență tehnică la construirea și montarea de echipament portuar. Există interes pentru noi domenii de cooperare (rafinarea petrolului, agricultura și zootehnia), atît în cele două țări, cit și în țări terțe.

**Rodica GHEORGHÎA**

## EVOLUȚII MONETARE

**DOLARUL** S.U.A. a continuat și în săptămîna 21—25 ianuarie a.c. să înregistreze o revenire față de ansamblul valutei occidentale. Majorarea prețului petrolului brut, concretizată în creșterea cererii de dolari pentru efectuarea plăților majorate, pare a fi jucat în această perioadă o influență „à la hausse“ asupra valutei americane.

Lira sterlină a înregistrat un recul mai marcat spre finele intervalului, cînd a cotat la circa 2,2790 dolari/1 liră, cu 0,5% sub închiderea precedentă de 2,28 dolari/1 liră. Francul elvețian a continuat să cedeze teren în fața dolarului dar și față de alte valute (continentale și a yenului japonez). După un nivel minim al intervalului cu 1,1% sub nivelul de referință (la circa 1,6 franci/1 dolar), francul a revenit ușor situîndu-se la închiderea de 1,6055 franci/1 dolar cu circa 0,8% sub închiderea precedentă. Marca vest-germană, a beneficiat parțial în acest interval de publicarea indicelui de creștere a prețurilor de consum în R.F.G. pe anul 1979 de circa 5,3%. Marca a înregistrat un minim săptămînal de 1,7360 mărci/1 dolar și a închis cu circa 0,4% sub nivelul anterior la un curs de 1,7300 mărci/1 dolar. Francul belgian a avut o evoluție de mai mică amplitudine și a cotat în final la circa 28,12 franci/1 dolar. Francul francez a oscilat în limite cuprinse între 4,04—4,07 franci pentru un dolar cînd în final la circa 4,5450 franci pentru un dolar (circa 0,4% peste nivelul anterior) Lira italiană s-a menținut ușor sub nivelul închiderii precedente, situîndu-se la 25 ianuarie la circa 806 lire/1 dolar. După ce în prima



Evoluția principalelor valute față de dolarul S.U.A. în săptămîna 21—25 ianuarie a.c. Bază: cursurile din 18 ianuarie 1980

parte a intervalului a continuat să cedeze teren dolarului cînd la circa 241 yeni/1 dolar, yenul japonez a înregistrat o revenire maximă pînă la circa 237,40 yeni/1 dolar, valuta japoneză păstrînd la sfîrșitul intervalului doar 0,1% din terenul recuperat față de dolar.

Pe piața euro-depozitelor la șase luni s-a resimțit o creștere la eurodolarii S.U.A. și euromărcile vest-germane. cotate la circa 14,6875% și respectiv la 8,5625%. Dobînzile la eurofrancii elvețieni au înregistrat un recul temporar revenînd în final la circa 5,75%.

Piața aurului și a celorlalte metale prețioase și rare a continuat să se situeze în centrul atenției. Săptămîna prezentată a înregistrat primul mare val de „profit taking“ din ultimele perioade, ceea ce a determinat un recul vertiginos al prețului aurului care, la fîxingul de la Londra, a atins un minim de 650 dolari pe uncie după un maxim istoric de 850 dolari pe uncie înregistrat la 21 ianuarie 1980. Ulterior, factori noi, între care precizările potrivit cărora Trezoreria S.U.A. va continua să organizeze licitațiile de aur, au contribuit la menținerea unei tendințe pasagere de scădere a prețului metalului galben.

**Paul DUMITRAȘCU**  
**Gheorghe MUNTEAN**



## Iugoslavia: creșterea economică și consumul

UN STUDIU publicat de revista **Ekonomja proizvodnje hrane** (nr. 4/1979) asupra evoluției comparative, pe o pe-

indicatori, fapt care a determinat pe de o parte — o anumită sporire a ponderii consumului personal în venitul național, iar pe de altă parte — reducerea sensibilă a ponderii cheltuielilor pentru alimentație în cadrul consumului personal. Se constată că, în ceea ce privește nivelul ultimilor doi indicatori, Iugoslavia se apropie sensibil de o serie

Țara	Venitul național pe locuitor (dolari)		Ponderea consumului personal în ven. nat. utilizat (%)		Ponderea cheltuielilor alimentare în consumul personal (%)	
	1960	1975	1960	1975	1960	1975
Portugalia	226	898	73,0	69,1	39,9	34,0
Iugoslavia	427	930	54,4	58,9	44,8	38,3
Grecia	402	1 408	66,7	60,2	39,3	31,2
Italia	644	2 191	65,3	65,0	39,9	33,8
Finlanda	1 001	3 034	59,3	53,1	36,1	28,5
Belgia	1 126	3 780	68,5	61,3	27,5	22,0
R.F.G.	1 188	4 997	60,2	55,6	37,9	25,7
Elveția	1 425	4 903	64,9	60,2	...	...
Suedia	1 693	5 685	62,3	55,0	24,6	21,0
Japonia	421	3 325	59,3	55,3	...	...
S.U.A.	2 559	5 944	64,8	61,5	18,4	16,0

rioadă mai lungă, a venitului național pe locuitor, a consumului personal și a consumului de alimente în Iugoslavia relevă dinamica diferențiată a celor trei

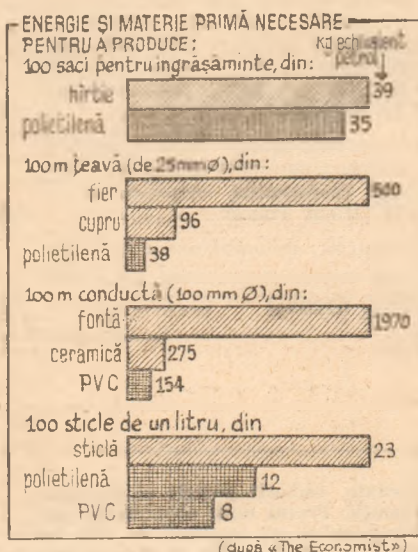
de țări cu dezvoltare medie sau înaltă (vezi tabelul), iar în privința consumului zilnic de calorii a și depășit multe dintre ele.

## Masele plastice rămân competitive

ÎN CERCURILE de specialitate din Occident se consideră că consumul de mase plastice în țările nesocialiste, care a atins nivelul de 30 mil. tone în 1979, va cunoaște în continuare o creștere

aplicare, comparativ cu alte materiale cum sînt metalele, sticla, hîrtia ș.a.

Graficul alăturat ilustrează afirmația de mai sus, cu aplicație în producția de ambalaje, țevi și conducte, unde folosirea maselor plastice permite realizarea de economii (pe întreaga filieră — de la fabricarea materiei prime pînă la cea a produsului finit) variind între 10% și peste 90%, față de alternativa utilizării metalelor, sticlei sau a hîrtiei.



susținută, putînd ajunge la 70 mil. tone în 1987. Aceasta, pentru că — în pofda majorării continue a prețurilor la petrol și gaze naturale (care constituie materia primă de bază pentru producția de mase plastice) — ele rămân competitive în numeroase domenii de

## Decalajul medicamentelor

FRINTRE documentele prezentate la recenta Conferință mondială a sănătății (Manila, noiembrie 1979) a figurat și raportul elaborat de experți ai O.N.U. cu privire la situația din sectorul medicamentelor, existentă în țările în curs de dezvoltare. Se apreciază că, din cele circa 48 miliarde dolari, la cîte s-a ridicat valoarea producției de medicamente din lumea nesocialistă, producția țărilor în curs de dezvoltare a reprezentat doar 1/9, fiind furnizată în proporție de mai mult de jumătate de către trei țări — Brazilia, India și Mexic. În raport se subliniază, de asemenea, că doar șapte țări în curs de dezvoltare dispun de o bază tehnică pentru industria farmaceutică, dar și în acestea producția de medicamente se află în esență sub controlul unor firme transnaționale. În 45 de țări producția de medicamente este inexistentă, iar în 43 a fost organizată doar dozarea și preambalarea medicamentelor importate, în vederea desfa-

cerii. Ca urmare, cheltuielile țărilor în curs de dezvoltare au sporit considerabil în acest domeniu — se arată în raport — datorită creșterii susținute a prețurilor de import alți la medicamente, cît și la utilajele și tehnologiile privind producerea lor.

## Perspectivile energetice ale biomasei

DUPĂ opinia experților utilizarea biomasei în scopuri energetice are perspective favorabile în condițiile majorării continue a prețurilor la petrol și la alți purtători fosili de energie, deoarece ea depinde în mai mare măsură de nivelul prețurilor respective decît de progresul realizat în domeniul tehnologiilor de utilizare a biomasei. În cadrul țărilor Pielei comune vest-europene alocațiile pentru înfăptuirea programului de utilizare a biomasei pe perioada 1979—1983 însumează 35 milioane de franci francezi, apreciindu-se că peste cîțiva ani pe această cale ar putea fi acoperite circa 5% din necesarul de energie al țărilor în cauză.

Pe această linie în Franța, de pildă, se proiectează ca în anul 2000 din biomasă să se producă echivalentul energetic a 12 mil. tone de petrol, prin utilizarea a 13 mil. mc. de deșeuri rezultate în industria de prelucrare a lemnului, 30 mil. mc de resturi lemnoase furnizate de exploatarea forestieră, a produselor secundare din agricultură (paie, gunoi etc.), precum și a plantelor cu creștere rapidă, special cultivate în scopul amintit. Deocamdată, au fost experimentate cu succes folosirea paielor (sub formă de brichete) la încălzirea serelelor, utilizarea deșeurilor de în în instalațiile energetice ale întreprinderilor de prelucrare a tulpinelor de in, diferite instalații pentru producerea de gaze combustibile prin fermentarea gunoiiului ș.a.

## Bursă a mașinilor și utilajelor

PROBLEMA reintroducerii în circuitul industrial a mașinilor și utilajelor uzate moral și-a găsit o rezolvare originală și eficientă în Elveția. Pornindu-se de la aprecierea că mașinile și utilajele pe care unele întreprinderi le scot din producție pot fi utile altor industriași, s-a ajuns la ideea organizării unei burse a mașinilor. Realizată, această acțiune s-a dovedit a fi primită cu mare interes alți de ofertanți cît și de solicitanți. Aflată în prezent la a doua sa ediție, bursa de mașini și utilaje — organizată în apropiere de Zürich — se bucură de succes, inclusiv în rîndul industriașilor din străinătate, fapt demonstrat de cererea ridicată pentru mașinile elvețiene de ocazie care sînt oferite în stare de perfectă conservare.

# Revista ECONOMICA

editată de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale, Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 5 din 1 februarie 1980

- Scrisoarea Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. 1
- Fierbinte chemare la unirea tuturor forțelor progresiste pentru apărarea păcii (Dumitru Turcuș) 3

## ECONOMIE NAȚIONALĂ

- În întâmpinarea alegerilor de deputați de la 9 martie. Roadele politicii de dezvoltare economică a județelor țării (Iulian Ploștinaru) 5
- Atragerea în circuitul economic a resurselor locale și reutilizabile (dr. arh. Gh. Polizu) 7
- Dezbateri „R.E.” în mari unități industriale. Extinderea poliservirii utilajelor — factor de bază în realizarea sarcinilor de plan (Bogdan Pădure) 10
- Organizarea și funcționarea sectoarelor unice de chimizare a agriculturii (dr. N. Brașoveanu) 12
- Creativitatea, factor al dezvoltării economico-sociale (Cristian Popescu) 14
- De la 1 februarie a.c. Noi categorii de oameni ai muncii beneficiază de majorarea retribuțiilor (Constantin Ciutacu) 16

## CONDUCERE — ORGANIZARE

- Producția de serie mică și unicat — la nivelul de eficiență al seriilor mari (Dorin Constantinescu) 17

## TEORII • IDEI

- Principii teoretice și metodologice referitoare la analiza dezvoltării în profil teritorial a economiei naționale (I) (prof. dr. I. Capanu, lector univ. dr. P. Wagner, lector univ. dr. D. Porojan) 19
- Școli • curente • economiști. Teorii contemporane privind rolul economic al factorului monetar (III) (Silviu Cerna) 20
- Convorbiri economice cu Hayward Alker Perspectivele modelelor globale 22

## ÎN SPRIJINUL CANDIDAȚILOR LA EXAMENUL DE ADMITERE ÎN ÎNVĂȚĂMÎNTUL ECONOMIC SUPERIOR

- Programul P.C.R. de dezvoltare a economiei naționale în etapa făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate (conf. dr. Viorica Nicolau) 24

## ECONOMIE MONDIALĂ

- Pe marginea celei de a treia Conferințe generale a O.N.U.D.I. Interdependența economică internațională și imperativul cooperării (I) (Ioan Popa) 26
- Energia: priorități și exigențe în fața țărilor occidentale (Em. Stancu) 28

IN SUPLIMENTUL NUMĂRULUI: curier economic legislativ

## IN THIS ISSUE

- The letter of the Executive Political Committee of the C.C. of the R.C.P. 1
- Warm appeal to the unity of all progressive forces to safeguard the peace (Dumitru Turcuș) 3
- Unique sectors for agricultural chemistry, their organization and activity (Dr. N. Brașoveanu) 12
- Creativity, a basic development element (Cristian Popescu) 14
- Starting february 1st. New categories of workers benefit of increased wages (Constantin Ciutacu) 18
- Theoretical and methodological principles on the analysis of the national economy's territorial development (I) (Prof. Dr. I. Capanu, Reader Dr. F. Wagner, Reader Dr. D. Porojan) 19
- International economic interdependencies and the imperative of cooperation (I) (Ioan Popa) 26
- Energy: priorities and requirements facing the occidental countries (Em. Stancu) 28

## DANS LE NUMÉRO

- La lettre du Comité Politique Executif du C.C. du P.C.R. 1
- Ardent appel à l'union de toutes les forces progressistes pour défendre la paix (Dumitru Turcuș) 3
- L'organisation et le fonctionnement des secteurs uniques pour chimification de l'agriculture (dr. N. Brașoveanu) 12
- La créativité, facteur du développement économique et social (Cristian Popescu) 14
- A partir du 1er fevrier. De nouvelles catégories de travailleurs bénéficient de l'augmentation des rétributions (Constantin Ciutacu) 16
- Principes théoriques et méthodologiques concernant l'analyse du développement en profil territorial de l'économie nationale (I) (prof. dr. I. Capanu, chargé de cours dr. P. Wagner, chargé de cours dr. D. Porojan) 19
- L'interdépendance économique internationale et l'impératif de la coopération (I) (Ioan Popa) 26
- L'énergie: priorités et exigences devant les pays occidentaux (Em. Stancu) 28

## ИЗ СОДЕРЖАНИЯ

- Письмо Политического Исполнительного Комитета Ц.К.Р.К.П. 1
- Горячее воззвание к единству всех прогрессивных сил для защиты мира (Думитру Туркуш) 3
- Организация и функционирование единых отделов химизации сельского хозяйства (др. Н. Брашовеану) 12
- Созидательство, фактор экономического и социального развития (Кристиан Попеску) 14
- С первого февраля. Новые категории трудящихся пользуются увеличением зарплаты (Константин Чутак) 16
- Теоретические и методологические принципы анализа развития народного хозяйства в территориальном разрезе (I) (проф. др. И. Капану, преп. выс. шк. др. П. Вагнер, преп. выс. шк. др. Д. Порожан) 19
- Международная экономическая взаимозависимость и пожелательное требование сотрудничества (I) (Иоан Попа) 26
- Энергия: приоритеты и требования перед западными странами (Em. Stancu) 28

Abonamentele se încheie la oficiile postale, factorii postali și difuzorii voluntari de presă din întreprinderi și instituții. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptămânal: pentru întreprinderi și instituții — 256 lei anual; pentru cursanții tuturor formelor de învățămînt politic și profesional, elevi, studenți — 130 lei pe an, 65 lei pe 6 luni, 32,50 lei pe 3 luni. Termen limită de încheiere a abonamentului: 20 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Redacția și administrația: Calca Dorobanților nr. 11—25, 71131 București, telefon 13 66 10. Cont. I.S.I.A.P. nr. 6151.502.28 B.N.R.S.R., — filiala sect. 1 București. Tiparul: Combinatul Poligrafic „Casa Științei”.



**ÎNTR-UN ANOTIMP  
FRIGUROS,  
O ÎMBRĂCĂMINTE  
CĂLDUROASĂ...**

Magazinele și raioanele specializate în articole de îmbrăcăminte și încălțăminte ale comerțului de stat vă pun la dispoziție :

paltoane și scurte îmblănite, pulovere și flanelle, fulare și căciuli, rochii din țesături groase și taioare, mănuși și cizmulite, iar pentru amatorii sporturilor de iarnă:

o bogată gamă de articole vestimentare din care nu lipsesc : hanorace, treninguri, pantaloni pentru ski, pulovere, bocanci, mănuși, rucsacuri, genți, sacoșe și... multe altele, confecționate după ultimele noutăți ale modei.



**IAPL „ALUNIȘ“** vă invită să petreceți o seară plăcută, într-o ambianță agreabilă, la restaurantul „RĂZOARE“.

Amplasată pe bd. Constantin Brîncoveanu nr. 45 (Cartierul Berceni), moderna și renumita unitate a I.A.P.L. „Aluniș“ oferă în fiecare zi, între orele 10—23, în saloanele sale, un excelent și variat sortiment de preparate culinare (peste 35), dintre care nu lipsesc: escalopul cu ciuperci (specialitatea casei) sau tochitura moldovenească (specialitatea bucătarului șef).

Servirea unei mese la restaurantul „RĂZOARE“ rămîne o amintire plăcută.

**MENIU BOGAT! MOD DE SERVIRE IREPROȘABIL! MUZICĂ PENTRU TOATE VIRSTELE!**

